

प्यूठान जिल्ला मल्लरानी गाउँपालिका क्षेत्र अन्तर्गत झिमरूक खोलाका विभिन्न घाटहरू — बाँस खोला घाट, धुँदी बगर क्षेत्रबाट दिगो तथा वातावरण मैत्री रुपमा नदीजन्य पदार्थ ढुङ्गा, गिट्टि तथा बालुवा उत्खनन् तथा संकलन कार्य गर्नका लागि तयार पारिएको

प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदन
Initial Environmental Examination (IEE) Report

पेश गरिएको कार्यालय

मल्लरानी गाउँपालिका
गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय,
खलंगा, प्यूठान
लुम्बिनी प्रदेश, नेपाल

प्रस्तावक

मल्लरानी गाउँपालिका
गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय, प्राविधिक शाखा
खलंगा, प्यूठान
लुम्बिनी प्रदेश, नेपाल

२०८१

प्यूठान जिल्ला मल्लरानी गाउँपालिका क्षेत्र अन्तर्गत झिमरुक खोलाका विभिन्न घाटहरू — बाँस खोला घाट, धुँदी बगर आदि क्षेत्रबाट दिगो तथा वातावरण मैत्री रुपमा नदीजन्य पदार्थ ढुङ्गा, गिट्टि तथा बालुवा उत्खनन् तथा संकलन कार्य गर्नका लागि तयार पारिएको प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदन

विषय सुचि

कार्यकारी सारांश	७
Executive summary	१३
१ प्रतिवेदन तयार गर्ने व्यक्ती वा संस्थाको नाम र ठेगाना	१६
१.१ प्रस्तावको नाम	१६
१.२ प्रस्तावकको नाम र ठेगाना	१७
१.३ प्रतिवेदन तयार पर्ने संस्था र व्यक्ती	१७
२. प्रस्तावको सारांश	१८
२.१ प्रस्तावको उद्देश्य	१९
२.२ भू -उपयोगमा पर्ने असर	२०
२.३ वातावरणमा पर्ने प्रतिकूल प्रभाव	२०
२.३.१ मानव जीवनमा पर्ने प्रभाव	२१
२.३.२ जनसंख्यामा पर्ने चाप	२१
२.४ स्थानीय पूर्वाधारमा हुने क्षेती	२१
२.५ अन्य आवश्यक कुराहरु	२१
२.५.१ प्रस्ताव संग सम्बन्धित ऐन, नियम, निर्देशिका कानुन तथा मापदण्ड	२१
२.५.१.१. नेपालको संविधान	२२
२.५.१.१. नेपालको संविधान	२२
२.५.१.३. ऐन तथा नियमावली	२४
२.५.१.४. निर्देशिका, निर्णय र प्रतिवेदनहरु	२६
२.५.१.५. मापदण्ड तथा कार्यविधिहरु	२७
२.५.१.६. अन्तर्राष्ट्रिय सन्धि तथा महासन्धिहरु	२८

प्यूठान जिल्ला मल्लरानी गाउँपालिका क्षेत्र अन्तर्गत झिमरुक खोलाका विभिन्न घाटहरू — बाँस खोला घाट, धुँदी बगर आदि क्षेत्रबाट दिगो तथा वातावरण मैत्री रुपमा नदीजन्य पदार्थ ढुङ्गा, गिट्टि तथा बालुवा उत्खनन् तथा संकलन कार्य गर्नका लागि तयार पारिएको प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदन

२.५.२ प्रस्तावको मुख्य विशेषताहरू.....	२९
२.५.३ दिगो संकलन/उत्खनन् र ढुवानी सम्बन्धी आचार संहिता.....	३२
३. प्रस्तावको सम्बन्धमा देहायका कुरा स्पष्ट खुलाउनुपर्ने	३४
३.१ प्रस्तावको किसिम.....	३४
३.२ डेलिभरी गर्ने वस्तु.....	३५
३.३ प्रस्तावको संकलन विधि र समय	३५
३.४ प्रस्तावको कार्यान्वयन हुँदा निष्कासन हुने फोहोर र तिनको व्यवस्थापन	३८
३.५ प्रयोग हुने उर्जा.....	३८
३.६ प्रस्ताव कार्यान्वयन गर्न आवश्यक पर्ने तालिका.....	३८
३.७ जन शक्तिको आवश्यकता.....	३८
३.८ प्रस्ताव कार्यान्वयन गर्न आवश्यक पर्ने मेसिनरी उपकरणहरू.....	३९
३.९ प्रस्ताव कार्यान्वयन हुने क्षेत्रको विस्तृत विवरण.....	३९
४. प्रस्ताव कार्यान्वयन गर्दा वातावरणमा पर्ने प्रभाव.....	५५
४.१ सामाजिक, आर्थिक र सास्कृतिक क्षेत्रमा पर्ने प्रभाव.....	५५
४.२ जैविक प्रभाव	५५
४.३ भौतिक प्रभाव.....	५६
४.४ रासायनिक प्रभाव.....	५७
५. प्रस्ताव कार्यान्वयनका विकल्पहरू	५८
५.१ प्रस्ताव कार्यान्वयन नगर्ने.....	५८
५.२ प्रस्तावका विकल्पहरू.....	५९
६. वातावरणीय व्यवस्थापन योजना.....	६०
६.१ प्रभाव बढोत्तरीका उपायहरू.....	६०

प्यूठान जिल्ला मल्लरानी गाउँपालिका क्षेत्र अन्तर्गत झिमरुक खोलाका विभिन्न घाटहरू — बाँस खोला घाट, धुँदी बगर आदि क्षेत्रबाट दिगो तथा वातावरण मैत्री रुपमा नदीजन्म पदार्थ ढुङ्गा, गिट्टि तथा बालुवा उत्खनन् तथा संकलन कार्य गर्नका लागि तयार पारिएको प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदन

६.२ वातावरणीय व्यवस्थापनका लागि जिम्मेवार निकायहरू.....	६०
६.३ वातावरणीय अनुगमन.....	६४
६.४ अनुगमन प्रगति अभिलेखिकरण.....	६४
६.५ अनुगमनको विधि.....	६५
६.६ अनुगमनको लागि समय तालिका.....	६५
६.७ अनुगमन गर्ने निकाय.....	६६
६.८ अनुगमन र न्यूनिकरणको खर्चको विवरण.....	७०
७. अन्य आवश्यक कुरा.....	७१
७.१ वातावरणीय प्रभावको पहिचान.....	७१
८. प्रतिवेदनमा समावेश हुने वातावरणीय योजनाको खाका.....	७८
८.१ प्रभाव बढोत्तरीका उपायहरू.....	७९
८.२ प्रभाव न्यूनिकरणका उपायहरू.....	८२
९. निष्कर्ष एवं सुझावहरू.....	९१
सन्दर्भ सामाग्रीहरू.....	९५
अनुसूची १: स्वीकृत कार्यसूची.....	९६
अनुसूची २: चेक लिष्ट एवं प्रश्नावली.....	९७
अनुसूची ३: सार्वजनिक सूचना एवं मुचुल्का.....	१०३
अनुसूची ४ : प्राप्त राय-सुझाव.....	१०८
अनुसूची ५ : प्रस्तावित योजना क्षेत्रको नक्साङ्कनहरू.....	१११
अनुसूची ६ : सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रमको माइन्युट.....	११५
अनुसूची ७ : सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रमको तस्विरहरू.....	११८
अनुसूची ८ : फिल्ड अवलोकनका तस्विरहरू.....	१२१

प्यूठान जिल्ला मल्लरानी गाउँपालिका क्षेत्र अन्तर्गत झिमरूक खोलाका विभिन्न घाटहरू — बाँस खोला घाट, धुँदी बगर आदि क्षेत्रबाट दिगो तथा वातावरण मैत्री रुपमा नदीजन्य पदार्थ ढुङ्गा, गिट्टि तथा बालुवा उत्खनन् तथा संकलन कार्य गर्नका लागि तयार पारिएको प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदन

अनुसुची ९ : स्वघोषणा..... १२६

अनुसुची १० : प्रस्ताव कार्यान्वयनको लागि प्राप्त राय सुझाव१२८

प्यूठान जिल्ला मल्लरानी गाउँपालिका क्षेत्र अन्तर्गत झिमरुक खोलाका विभिन्न घाटहरू — बाँस खोला घाट, धुँदी बगर आदि क्षेत्रबाट दिगो तथा वातावरण मैत्री रुपमा नदीजन्य पदार्थ ढुङ्गा, गिट्टि तथा बालुवा उत्खनन् तथा संकलन कार्य गर्नका लागि तयार पारिएको प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदन

संक्षिप्त शब्दावलीहरू

मि.	मिटर
कि.मि.	किलो मिटर
घ.मि.	घन मिटर
गा.पा.	गाउँपालिका
न.पा.	नगरपालिका
जि.स.स.	जिल्ला समन्वय समिति
डि.ब.का.	डिभिजन बन कार्यालय
डि.सि.का.	डिभिजन सिचाई कार्यालय
प्रा.वा.प.	प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण
EIA	Environmental Impact Assessment
IEE	Initial Environmental Examination
CITES	Convention on International Trade of Endangered Species
GPS	Global Positioning System
ZoI	Zone of Influence
ToR	Term of Reference

प्यूठान जिल्ला मल्लरानी गाउँपालिका क्षेत्र अन्तर्गत झिमरूक खोलाका विभिन्न घाटहरू — बाँस खोला घाट, धुँदी बगर क्षेत्रबाट दिगो तथा वातावरण मैत्री रुपमा नदीजन्य पदार्थ ढुङ्गा, गिट्टि तथा बालुवा उत्खनन् तथा संकलन कार्य गर्नका लागि तयार पारिएको प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदन

कार्यकारी सारांश

परिचय

यस प्रारम्भिक वातावरण परीक्षण प्रतिवेदन नेपालको प्यूठान जिल्ला, मल्लरानी गाउँपालिकामा पर्ने झिमरूक खोलाका विभिन्न घाटहरूबाट ढुङ्गा, गिट्टी तथा बालुवा दिगो रुपमा संकलन कार्य गर्दा त्यस गाउँपालिकामा पर्ने जाने प्रभावहरूको मूल्यांकन गर्दछ । यस अध्ययनको मुख्य उद्देश्य नै खोलाले थुपारेको ढुङ्गा, गिट्टी तथा बालुवा निकाल्दा स्थानीय वातावरणमा पर्ने जाने प्रभावहरूको पहिचान गर्नु हो । यस कार्य गर्दा स्थानीय वातावरणमा केही सकारात्मक तथा केही नकारात्मक प्रभावहरू पर्ने जाने छन् । यस अध्ययन प्रतिवेदनले सकारात्मक प्रभावहरूलाई प्रोत्साहित गर्ने तथा नकारात्मक प्रभावहरूलाई न्यूनिकरण गर्न सिफारिश दिएको छ ।

नेपाल सरकारको विद्यमान वातावरण संरक्षण ऐन २०७६ तथा वातावरण संरक्षण नियमावली, २०७७ अनुसार कुनै पनि नदीबाट ढुङ्गा, गिट्टी तथा बालुवा संकलन तथा उत्खनन् गर्नु पूर्व उक्त प्रस्तावको प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण अथवा वातावरण प्रभाव मूल्यांकन गर्नु पर्ने हुन्छ । यस प्रस्तावमा दैनिक १००-३०० घ.मि. मात्र नदीले थुपारेको ढुङ्गा, गिट्टी र बालुवा निकालिने जुन दैनिक ३०० घनमिटर भन्दा कम भएको हुँदा, गाउँ कार्यपालिकाबाट प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण स्विकृत गरी कार्यान्वयन गर्नु पर्दछ । यो अध्ययन प्रतिवेदन नेपाल सरकारको वातावरण संरक्षण ऐन, २०७६ तथा वातावरण संरक्षण नियमावली, २०७७ र मल्लरानी गाउँपालिकाको, संक्षिप्त वातावरणीय अध्ययन तथा प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण कार्यविधि, २०७७, ढुङ्गा, गिट्टी तथा बालुवाका उत्खनन, सङ्कलन, ऋसिङ्ग र विक्रिवितरण तथा ऋसर उद्योग स्थापना र संचालनलाई व्यवस्थित गर्ने कार्यविधि, २०७५, लुम्बिनी प्रदेश, अनुसार तयार पारिएको छ ।

विद्यमान वातावरणीय अवस्था

भौतिक वातावरण

नेपालको लुम्बिनी प्रदेशमा पर्ने प्यूठान जिल्ला एक पहाडी जिल्ला हो । मल्लरानी गाउँपालिका समुद्री सतहबाट न्यूनतम ४९२ मिटर देखि अधिकतम १८८२ मिटर सम्मको उचाइमा रहेको छ । यस गाउँपालिका महाभारत पर्वत तथा पहाडी भाग मिलेर बनेको छ । प्रस्तावीत क्षेत्र

प्युठान जिल्ला मल्लरानी गाउँपालिका क्षेत्र अन्तर्गत झिमरुक खोलाका विभिन्न घाटहरू — बाँस खोला घाट, धुँदी बगर क्षेत्रबाट दिगो तथा वातावरण मैत्री रुपमा नदीजन्य पदार्थ ढुङ्गा, गिट्टि तथा बालुवा उत्खनन् तथा संकलन कार्य गर्नका लागि तयार पारिएको प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदन

नदी/खोलाको तटीय क्षेत्रहरूबाट उत्खनन तथा श्रोत संकलन क्षेत्र ९०० मिटर भन्दा कम उचाईमा अवस्थित छ ।

यस गाउँपालिकाको क्षेत्राधिकार भित्र पर्ने झिम्रुक नदिमा चुंदरी खोला, छापे खोला, सारिवाङ्ग खोला, कात्रे खोला र लाखे खोला लगायतका केहि साना खोलाहरू मिसिएको छ जुन प्रस्तावित क्षेत्र भित्र पर्दछ । उचाइको आधारमा यस गाउँपालिकामा ३ प्रकारको हावापानी पाईन्छ जसमा उष्ण, अर्धोष्ण र शीतोष्ण । जल तथा मौसम विज्ञान विभाग, काठमाण्डौको २०७३ को तथ्यांक अनुसार यस गाउँपालिकामा औसत वार्षिक वर्षा ४४८.७ मि.मि रहेको छ । यहाँको तापक्रम गर्मी मौसममा ३२.४ डिग्री सेन्टीग्रेड सम्म र जाडो मौसममा ८.० डिग्री सेन्टीग्रेड सम्म रहेको छ ।

जैविक वातावरण

प्रत्यक्ष तथा अप्रत्यक्ष प्रभाव क्षेत्र दुवै वरिपरि हरो, बरो, अमला, टिमुर, साल, सजिवन, पिपल, रीठा, असना, जमुना, खयर लगायत वनस्पतिहरू पाइन्छन् । यसैगरी चित्तल, कस्तुरी, रतुवा, बँदेल, हुँडार ब्वासो, स्याल, रातो बाँदर, वन बिरालो, चितुवा, दुम्सी, गुना/लंगुर, खरायो, चरिबाघ, जंगली मुसा, मल साप्रो, न्याउरी मुसा, लोखर्के लगायतका वन्यजन्तुहरू प्रस्तावित क्षेत्र वरिपरि भेटिन्छन् भने कालो तिन्ना, सिम तिन्ना, लुईचे, खैरो घनेश, कंठे सुगा, मदन सुगा/टुईके सुगा, गिद्ध, लामो ठुंडे गिद्ध, जङ्गली लाटोकोसेरो, ढुकुर तथा विभिन्न घर्सने जन्तुहरू तथा यस क्षेत्रमा पाइन्छन् । सिमल, खयर, सिसौ, अमला, हरो आदि वनस्पति पनि यस क्षेत्रमा पाइन्छन् ।

सामाजिक तथा धार्मिक वातावरण

मल्लरानी गाउँपालिकाको जनसंख्याको विवरण राष्ट्रिय जनगणना, २०७८ अनुसार मल्लरानी गाउँपालिकाको जनसंख्या १५,६४६ रहेको छ जस मध्ये पुरुष ४३.७ प्रतिशत (६८४३ जना) र महिला ५६.३ प्रतिशत (८८०३ जना) रहेका छन । सोही अनुसार लैंगिक अनुपात (Sex Ratio) अर्थात् प्रति १०० महिलामा पुरुषको संख्या ७७.७३ रहेको छ । कुल घरधुरी ४१३८ रहेको तथ्याङ्कले जनाउँदछ । जनघनत्व १९५ जना प्रति वर्ग किलोमिटर रहेको छ । यस क्षेत्रमा

प्यूठान जिल्ला मल्लरानी गाउँपालिका क्षेत्र अन्तर्गत झिमरूक खोलाका विभिन्न घाटहरू — बाँस खोला घाट, धुँदी बगर क्षेत्रबाट दिगो तथा वातावरण मैत्री रुपमा नदीजन्य पदार्थ ढुङ्गा, गिट्टि तथा बालुवा उत्खनन् तथा संकलन कार्य गर्नका लागि तयार पारिएको प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदन

अधिकांश क्षेत्री, मगर, ब्राम्हण, नेवार, विश्वकर्मा, लगायतका अन्य जातजातिको बाहुल्यता रहेको देखिन्छ ।

कृषि, खेतीपाती तथा पशुपालन यस क्षेत्रका बासिन्दाहरूको मुख्य पेशा हो । केही व्यक्तिहरू जागिर ब्यापार, उद्योग, कलकारखाना तथा होटल क्षेत्रमा पनि संलग्न रहेको भेटिन्छ । आय आर्जनका लागि स्थानीय युवाहरू काठमाण्डौं, मलेसिया, साउदी अरब तथा खाडी मुलुकमा समेत गएको पाइन्छ । हिन्दू तथा बौद्ध धर्म यहाँका मुख्य धर्म हुन् । यस क्षेत्रमा दशैं, तिहार, माघि, बुद्ध पुर्णिमा जस्ता मुख्य चाडपर्व मानिन्छन् ।

अध्ययन विधि

यस प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण, वातारण संरक्षण ऐन २०७६ तथा वातावरण संरक्षण नियमावली २०७७ मा व्यवस्था भएका प्रक्रियाहरू पालन गरी अध्ययन तथा तयारी गरिएको हो । जस अनुसार प्राथमिक तथा द्वितीय सुचना तथा तथ्याङ्कहरूको संकलन तथा विश्लेषण, उत्खनन् क्षेत्रको स्थलगत भ्रमण, अवलोकन तथा नापजाँच, स्थानीय जनसमुदायहरू तथा वडा/गाउँ प्रतिनिधिहरूसँग प्रस्तावको बारेमा छलफल तथा जानकारी र प्रभावित वर्गसँग अन्तरक्रिया आदि कार्यहरू सम्पन्न गरियो । स्थलगत भ्रमण तथा अवलोकनबाट प्राथमिक स्तरका भौतिक तथा जैविक वातावरणीय जानकारी र तथ्याङ्क संकलन गरियो भने सामाजिक आर्थिक जानकारी राष्ट्रिय जनगणना २०७८ तथा गाउँपालिकाप्रोफाइल बाट साभार गरिएको छ ।

वातावरणीय प्रभावहरू

सकारात्मक प्रभाव

मुख्यतः प्रस्ताव कार्यान्वयन गर्दा नदीले थुपारेको ढुङ्गा, गिट्टी, बालुवा जस्ता नदी जन्य पदार्थले नदीको सतह बढाउने, नदीले धार फेर्ने र दैवी प्रकोप निम्त्याउने जस्ता विपत्तिहरूको रोकथाम हुन्छ । यसको अलावा प्रस्ताव कार्यान्वयनबाट गाउँपालिकाको करको दायरा बढेर राजस्व श्रोतमा वृद्धि हुन गई स्थानीय स्तरमा सेवा प्रवाह गर्न सहज हुनेछ ।

प्यूठान जिल्ला मल्लरानी गाउँपालिका क्षेत्र अन्तर्गत झिमरूक खोलाका विभिन्न घाटहरू — बाँस खोला घाट, धुँदी बगर क्षेत्रबाट दिगो तथा वातावरण मैत्री रुपमा नदीजन्य पदार्थ ढुङ्गा, गिट्टी तथा बालुवा उत्खनन् तथा संकलन कार्य गर्नका लागि तयार पारिएको प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदन

प्रस्ताव कार्यान्वयनले स्थानीय बासीलाई रोजगारीका अवसरहरू सिर्जना गर्छ । प्रस्ताव कार्यान्वयन हुँदा न्यूनतम ३५ जनाका लागि ६३ श्रमदिन बराबरको श्रमशक्ति खपत हुनेछ । यसबाट स्थानीय बासीले आफ्नो दैनिक आवश्यकताका वस्तुहरूको परिपूर्ति गरी आफ्नो जीवनस्तरमा परिवर्तन ल्याउने छन् । प्राप्त ज्यालाको सही सदुपयोग हुन सकेमा सानातिना आयमूलक कार्यक्रमहरू जस्तै बाखापालन, पसल आदि क्रियाकलापले सामाजिक हैसियत र व्यवहारमा पनि परिवर्तन हुन्छ ।

नकारात्मक प्रभाव

ढुङ्गा, गिट्टी, बालुवा संकलन र उत्खनन् कार्यमा संलग्न कामदारहरूलाई चोटपटक लाग्ने तथा धुलो धुवाँको कारणले स्वास्थ्यमा प्रतिकूल असर पर्न सक्छ । तोकिएको परिमाण भन्दा बढी र अव्यवस्थित ढुङ्गा, गिट्टी, बालुवा संकलन र उत्खनन् गर्नाले नदीले आफ्नो प्राकृतिक बहाव परिवर्तन गरी नदी किनार कटान र बाढी निम्त्याउन सक्नेछ । नदी किनारका भौतिक संरचनाहरू भत्कने तथा धनजनको क्षति हुन सक्ने संभावना रहन्छ ।

प्रभाव न्यूनिकरणका उपायहरू

ढुङ्गा, गिट्टी, बालुवा संकलन र उत्खनन् कार्यमा संलग्न कामदारबाट स्थानीय वन तथा वातावरणमा हुन सक्ने नकारात्मक क्रियाकलापहरूको न्यूनिकरणको लागि कामदारहरूलाई वनमा प्रवेश गरी काठ दाउरा प्रयोग गर्न वा वन्यजन्तुको चोरी शिकारी गर्न रोक लगाइने छ । संकलन कार्य दिउँसोमा मात्र संचालन गर्न अनुमति दिइनेछ । वर्षातको समयमा खोलाबाट संकलन गर्न दिइने छैन । माछा संरक्षणको लागि विष्फोटक, विषादी प्रयोग गरि मार्ने अभ्यासमा रोक लगाइनेछ ।

यस प्रस्तावले प्रति दिन जम्मा १०० देखि ३०० घन मिटर नदीजन्य पदार्थ संकलन गर्न प्रस्ताव गरेको छ । यस प्रस्ताव कार्यान्वयन गर्दा नदी कटानी, भू-क्षय जस्ता दैविक प्रकोपहरू निम्तिने सम्भावना ज्यादै न्यून हुनेछ । संवेदनशील क्षेत्रहरू जस्तै पुल, बाँध, नहर, मन्दिर, बजार र बस्ती दाँया बाँया कम्तीमा ५००/१००० मिटरसम्म छाडेर उत्खनन् गरिने छ । तटबन्ध क्षेत्रबाट संकलन निषेध गरिएकोले कम्तीमा २० मिटर छोडेर मात्र नदीजन्य पदार्थ संकलन तथा उत्खनन् गरिने छ ।

प्युठान जिल्ला मल्लरानी गाउँपालिका क्षेत्र अन्तर्गत झिमरूक खोलाका विभिन्न घाटहरू — बाँस खोला घाट, धुँदी बगर क्षेत्रबाट दिगो तथा वातावरण मैत्री रुपमा नदीजन्य पदार्थ ढुङ्गा, गिट्टि तथा बालुवा उत्खनन् तथा संकलन कार्य गर्नका लागि तयार पारिएको प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदन

ढुङ्गा, गिट्टी, बालुवा संकलन र उत्खनन् कार्य गर्दा धुलो उत्सर्जन हुन्छ । त्यसैगरी ढुवानी साधनहरूको आवागमनले पनि पर्याप्त धुलो उत्पन्न हुन्छ । यसको न्यूनीकरणको लागि ढुवानी साधनमा नदीजन्य पदार्थ राखिसकेपछि त्रिपालले ढाक्ने व्यवस्था मिलाईने छ ।

ढुङ्गा, गिट्टी, बालुवाको संकलन र उत्खनन् गर्दा कामदारहरूलाई चोटपटक लाग्न सक्छ । धुलोको कारणले श्वास-प्रश्वास र आँखाका रोगहरू लाग्न सक्छन् । ढुवानी साधनहरूको आवत जावतले आकस्मिक दुर्घटनाको सम्भावना पनि त्यतिकै रहन्छ । यस्ता प्रकृतिका प्रतिकूल असर न्यूनीकरण गर्न कामदारहरूलाई स्वास्थ्य तथा सुरक्षाका आधारभूत ज्ञान र औषधी उपचारको लागि प्राथमिक उपचारका सामग्रीहरू जस्तै आयोडिन, व्याण्डेज प्याड, टेप आदि उपलब्ध गराइने छ ।

प्रभाव न्यूनीकरणका लागि गरिने कृयाकलाप र बजेट

वातावरणीय प्रभावलाई न्यूनीकरण गर्नका लागि अवलम्बन गरिएका कृयाकलापको कार्यान्वयन पक्ष महत्वपूर्ण हुनेछ । वातावरणीय प्रभाव न्यूनीकरण सम्बन्धि सचेतना अभिवृद्धि तथा कार्यान्वयन उपायहरू समेतको गरि प्रस्ताव अवधिको लागि रु. ३,००,०००।- अनुमान गरिएको छ भने नियमित वार्षिक अनुगमनको लागि रु. ७५,०००।- बजेट अनुमानित गरिएको छ ।

वातावरणीय व्यवस्थापन योजना

प्रस्ताव कार्यान्वयन गर्दा यसबाट हुन सक्ने सकारात्मक प्रभावलाई अधिकतम गर्न तथा नकारात्मक प्रभावलाई न्यूनीकरण गर्न त्यस्ता उपायहरूको पहिचान गरी तिनीहरूको प्रभावकारी कार्यान्वयनको लागि आवश्यक मानवीय श्रोत र बजेट समेतको व्यवस्था गर्न सिफारिश गरिएको छ । यसका लागि गाउँपालिकाले वातावरणीय अनुगमन योजना बनाई आधार-रेखा, नियमपालन, प्रभाव अनुगमन प्रक्रियालाई सशक्त तुल्याए मात्र उत्खनन् कार्य दिगो र वातावरणमैत्री हुन सक्नेछ ।

प्युठान जिल्ला मल्लरानी गाउँपालिका क्षेत्र अन्तर्गत झिमरुक खोलाका विभिन्न घाटहरू — बाँस खोला घाट, धुँदी बगर क्षेत्रबाट दिगो तथा वातावरण मैत्री रुपमा नदीजन्य पदार्थ ढुङ्गा, गिट्टि तथा बालुवा उत्खनन् तथा संकलन कार्य गर्नका लागि तयार पारिएको प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदन

निष्कर्ष

प्रस्ताव कार्यान्वयनको चरणमा दैनिक १०० देखि ३०० घन मिटर मात्र नदीजन्य वस्तुको संकलन गरिने हुँदा उल्लेखनीय क्षति हुने वा अपेक्षाकृत धेरै प्रतिकूल प्रभावहरू पर्ने स्थिति देखिदैन । प्रभाव न्यूनिकरणका उपायहरूलाई कार्यान्वयन गरी नियमित रुपमा अनुगमन गर्दा वातावरणमैत्री ढंगले प्रस्ताव कार्यान्वयन हुनेछ ।

विकल्पहरूको विश्लेषणमा यो प्रस्तावमा सुझाईएका प्रतिकूल प्रभाव न्यूनिकरणका उपायहरू अवलम्बन गर्दै न्यूनिकरणका कार्यक्रमहरूको कार्यान्वयन गरी ती उपायहरूको अनुगमनको सुनिश्चितता गरी उपरोक्त अनुसारका ढुङ्गा, गिट्टी, बालुवा जस्ता नदीजन्य श्रोत संकलन तथा बिक्री वितरण गर्ने गाउँपालिकाको योजना कार्यान्वयन गर्न, यो प्रस्ताव कार्यान्वयनका लागि सिफारिस गर्न सकिने स्पष्ट रुपमा देखिएकोले स्वीकृतिका लागि सिफारिश गरिएको छ ।

प्युठान जिल्ला मल्लरानी गाउँपालिका क्षेत्र अन्तर्गत झिमरुक खोलाका विभिन्न घाटहरू — बाँस खोला घाट, धुँदी बगर क्षेत्रबाट दिगो तथा वातावरण मैत्री रुपमा नदीजन्य पदार्थ ढुङ्गा, गिट्टि तथा बालुवा उत्खनन् तथा संकलन कार्य गर्नका लागि तयार पारिएको प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदन

Executive summary

This Initial Environmental Examination Report evaluates the impact of sustainable collection of stones, gravel and sand from the different banks of Jhimruk river of Mallarani Rural Municipality in Pyuthan District, Nepal. The main objective of this study is to identify the effects on the local environment when the river removes stones, gravel and sand from the river to control it. Doing so will have some positive and some negative effects on the local environment. This study report recommends encouraging positive effects and minimizing negative ones.

According to the existing Environmental Protection Act, 2076 and Environmental Protection Rules, 2077 of the Government of Nepal, before collecting and excavating stones, Gravel and sand from any river, an Initial environmental examination or environmental impact assessment of the proposal is required. The offer includes a daily 100-300 cubic meters. Initial environmental Examination (IEE) studies have been carried out to extract only the stones, gravel and sand accumulated by the river which is less than 300 cubic meters per day. If the river area falls in the protected national park and its intermediate areas and high mountainous areas, we should take approval from concerned authority. This study report covers the Government of Nepal's Environmental Protection Act, 2076 and Environmental Protection Rules, 2077 and Mallarani Rural Municipality, Brief Environmental Study and Initial Environmental Examination(IEE) Procedure, 2077, Stone, Gravel and Sand Excavation, Collection, Crossing and Sales Distribution and Crusher Industry Establishment and Operation. It has been prepared in accordance with the procedure of organizing, 2075, Lumbini Pradesh.

Existing environmental conditions

Physical

Environmental

Pyuthan in Lumbini region of Nepal is a mid-hill district. The geographical elevation of Rural Municipality is 492 M above sea level to 1882 M, the resources will be collected by excavating from the river areas of the proposed area of the Rural Municipality.

Biological environment

Vegetation including Harro, Barro, Amla, Timur, Sajiwan, Pipla, Reetha, and Khayar are found around both the direct and indirect spheres of influence. Similarly, wild animals including, leopards, bears, monkeys, rabbits, deer, wild cats, and foxes are found around the proposed area. Birds like crow, dove, coyote, parakeet, myna, chebe, kaliz, latoksera,

प्युठान जिल्ला मल्लरानी गाउँपालिका क्षेत्र अन्तर्गत झिमरूक खोलाका विभिन्न घाटहरू — बाँस खोला घाट, धुँदी बगर क्षेत्रबाट दिगो तथा वातावरण मैत्री रुपमा नदीजन्य पदार्थ ढुङ्गा, गिट्टि तथा बालुवा उत्खनन् तथा संकलन कार्य गर्नका लागि तयार पारिएको प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदन

malewa are found in this area. Plants like Nigalo, Amriso, Bamboo and Kansa are also found in this area.

Social and religious environment

According to the preliminary results of the National Census 2078, the population of Mallarani Rural Municipality is 15,646 of which 6843 are males and 8803 are females with sex ratio of 77.73. The average household number is 4138 with population density of 195. Chetri, Magar, Brahmins, Newar, Bishwokarma and other castes seem to be in the majority in this region.

Agriculture, farming and animal husbandry are the main occupations of the people of this region. Some people are also found to be involved in job trade, industry, and factory and hotel sector. Local youths have gone to Kathmandu, Malaysia, Saudi Arabia and Gulf countries to earn income. Hinduism and Buddhism are the main religions here. Major festivals like Dashain, Tihar, Maghi, Buddha Purnima are considered in this region.

Environmental effects

Positive effect

Mainly, the implementation of the proposal will prevent disasters such as stones, gravel, sand accumulated by the river, raising the river surface, diverting the river and causing natural calamities.

Apart from this, the implementation of the proposal will increase the tax range of the Municipality and increase the revenue source, which will facilitate the flow of services at the local level.

Project implementation creates employment opportunities for locals. When the proposal is implemented, it will consume 63 labor days for a minimum of 35 people. From this, the locals will change their living standard by fulfilling their daily needs. Proper utilization of wages can lead to changes in social status and behavior through small income generating programs such as goat rearing, shopping, etc.

Negative effects

Workers involved in stone, gravel, sand collection and excavation work may be injured and their health may be adversely affected due to dust and smoke. Collecting and excavating more than the prescribed amount and unmanaged stones, gravel, sand can change the river's natural

प्युठान जिल्ला मल्लरानी गाउँपालिका क्षेत्र अन्तर्गत झिमरूक खोलाका विभिन्न घाटहरू — बाँस खोला घाट, धुँदी बगर क्षेत्रबाट दिगो तथा वातावरण मैत्री रुपमा नदीजन्य पदार्थ ढुङ्गा, गिट्टि तथा बालुवा उत्खनन् तथा संकलन कार्य गर्नका लागि तयार पारिएको प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदन

course and cause river erosion and flooding. There is a possibility of destruction of physical structures along the river bank and loss of property.

Impact mitigation measures

In order to minimize the negative activities that may take place in the local forest and environment from the workers involved in stone, gravel and sand collection and excavation, the workers will be prohibited from entering the forest to use firewood or poaching wild animals. Collection work will be allowed to operate only in the afternoon. Collection from the river will not be allowed during the rainy season. The practice of using explosives and poisons for fish conservation will be banned.

The proposal proposes to collect a total of 100-300 cubic meters of river material per day. While implementing this proposal, the possibility of natural calamities like river erosion and soil erosion will be very low. In order to keep the existing river-route safe and balanced, stone, Gravel and sand will be collected and excavated leaving at least one third of the area on the right bank of the river.

Sensitive areas like bridges, dams, canals, temples, bazaars and settlements will be excavated leaving at least 500 to 1000 meters from left and right. As collection from the embankment area is prohibited, river material will be collected and excavated only after leaving at least 30 meters.

Dust is emitted during the collection and excavation of stones, gravel and sand. Similarly, the movement of vehicles also generates enough dust. In order to reduce this, Tripal will make arrangements to cover the river material after placing it in the vehicle.

Workers may be injured while collecting and excavating stones, boulders and sand. Dust can cause respiratory and eye diseases. The possibility of an accident due to the movement of vehicles remains the same. In order to minimize the adverse effects of such nature, basic health and safety knowledge and first aid kits such as iodine, bandage pads, tapes etc. will be provided to the workers for medical treatment.

Impact mitigation activities and budget

The implementation aspect of the activities adopted to minimize the environmental impact will be important. Rs. 3,00,000 allocated for this project. The budget for regular annual monitoring is estimated at Rs. 75,000.

प्युठान जिल्ला मल्लरानी गाउँपालिका क्षेत्र अन्तर्गत झिमरूक खोलाका विभिन्न घाटहरू — बाँस खोला घाट, धुँदी बगर क्षेत्रबाट दिगो तथा वातावरण मैत्री रूपमा नदीजन्य पदार्थ ढुङ्गा, गिट्टि तथा बालुवा उत्खनन् तथा संकलन कार्य गर्नका लागि तयार पारिएको प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदन

Environmental management plan

While implementing the proposal, it is recommended to identify such measures to maximize the positive impact and minimize the negative impact and to arrange the necessary human resources and budget for their effective implementation. For this, the excavation work can be sustainable and environment-friendly only if the Rural Municipality prepares an environmental monitoring plan and empowers the baseline, compliance and impact monitoring process.

Conclusion

Since 100-3000 cubic meters of river material will be collected daily during the implementation phase of the proposal, there will be no significant damage or relatively many adverse effects. The proposal will be implemented in an environmentally friendly manner by implementing impact mitigation measures and monitoring them regularly.

In the analysis of the alternatives, it is clearly seen that the implementation of mitigation programs suggested in this proposal by implementing mitigation programs and ensuring the monitoring of those measures and implementing the above mentioned plan to collect and sell river resources such as stone, gravel and sand. Recommended for approval.

१ प्रतिवेदन तयार गर्ने व्यक्ती वा संस्थाको नाम र ठेगाना

१.१ प्रस्तावको नाम

मल्लरानी गाउँपालिका क्षेत्र अन्तर्गत झिमरूक खोलाका विभिन्न घाटहरू – बाँस खोला घाट, धुँदी बगर आदि क्षेत्रबाट दिगो रूपमा ढुङ्गा, गिट्टि तथा बालुवाको उत्खनन् तथा संकलन कार्य गर्ने।

प्यूठान जिल्ला मल्लरानी गाउँपालिका क्षेत्र अन्तर्गत झिमरूक खोलाका विभिन्न घाटहरू — बाँस खोला घाट, धुँदी बगर क्षेत्रबाट दिगो तथा वातावरण मैत्री रुपमा नदीजन्य पदार्थ ढुङ्गा, गिट्टि तथा बालुवा उत्खनन् तथा संकलन कार्य गर्नका लागि तयार पारिएको प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदन

१.२ प्रस्तावकको नाम र ठेगाना

नाम : मल्लरानी गाउँपालिका
ठेगाना : खलंगा, प्यूठान, लुम्बिनी प्रदेश ।
फोन : ९८५७८३८००३
Email: info@mallaranimun.gov.np

१.३ प्रतिवेदन तयार गर्ने संस्था र व्यक्ति

संस्थाको नाम: मास्टर मिडिया एण्ड सप्लायर्स प्रा.लि.
ठेगाना: तारकेश्वर, काठमाडौं, नेपाल
फोन नं: ९८६३५९२६५४
Email: mmediasupply@gmail.com

यस प्रस्तावको प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण कार्यमा संलग्न अध्ययन टोलीको नामावली निम्नानुसार छन् ।

अध्ययन टोली

विशेषज्ञ हरु	विशेषज्ञ हरुको नाम	योग्यता
वातावरण विज्ञ /टोली प्रमुख	अनिल भण्डारी	एम.एस.सि वातावरण विज्ञान
इन्जिनियर /टोली सदस्य	आभाष आचार्य	इन्जिनियर
भूगर्भ शास्त्रि /टोली सदस्य	रबिन ढकाल	एम.एस.सि भु-विज्ञान
समाज अर्थशास्त्रि/टोली सदस्य	डा. अर्जुन कुमार थापा	एम.ए. समाजशास्त्र
हाइड्रोलोजी	शिव प्रसाद भुपाल	एम.एस.सि

२. प्रस्तावको सारांश

मल्लरानी गाउँपालिका नेपालको लुम्बिनी प्रदेश अन्तर्गत प्युठान जिल्लामा रहेको छ । मल्लरानी गाउँपालिकाको स्थापना नेपालको संबिधानको धारा २५९ को उपधारा (३) बमोजिम गठित गाउँपालिका, गाउँपालिका तथा विशेष संरक्षित वा स्वायत्त क्षेत्रको संख्या तथा सिमाना निर्धारण आयोगले मिति २०७३/०९/२२ मा पेश गरेको प्रतिवेदन र नेपाल सरकारको मिति २०७३/१०/२२ को निर्णय अनुसार माननीय संघीय मामिला तथा स्थानीय विकास मन्त्रीको संयोजकत्वमा गठित समितिले मिति २०७३/११/२० मा पेश गरेको प्रतिवेदनको आधारमा नेपाल सरकारले मिति २०७३/११/२२ मा साविकका प्युठान नगरपालिका (१-३,५,१८), चुँजा, रस्पुरकोट (६-९) र धरमपानी गा.वि.स. समावेश गरी भएको हो । यस गाउँपालिकामा हाल ५ वटा वडाहरू कायम गरिएको छ । मल्लरानी गाउँपालिकाको पूर्वमा अर्घाखाँची जिल्ला, पश्चिममा प्युठान नगरपालिका र माण्डवी गाउँपालिका, उत्तरमा झिमरुक गाउँपालिका र प्युठान नगरपालिका र दक्षिणमा ऐरावती गाउँपालिका पर्दछन् । मल्लरानी गाउँपालिकाको अधिक्तम तापक्रम ३२.४ डिग्री सेल्सियस र न्यूनतम तापक्रम ८.० डिग्री सेल्सियस रहेको पाईन्छ । नदी प्रणाली सँगै नदीले वर्षाको समयमा बगाएर ल्याएको ढुङ्गा, गिट्टि तथा बालुवा आदि नदीजन्य पदार्थ क्रमशः नदी सतहमा थुपर्ने गर्दछ । यी सामाग्री नदीको बगरमा थुपारिँदा नदीको सतह बढ्न गई नदीको वहाव फेरिन जाने तथा विपत्त निम्तिने सम्भावना हुन्छ । साथसाथै यी थुपारिएका सामाग्री निर्माण कार्यमा उपयोग गर्न सकिन्छ । तसर्थ, यी नदीजन्य सामाग्रीको दिगो उपयोग गरिएमा जल उत्पन्न विपत्त समेत न्युनिकरण हुनगई स्थानिय रुपमै निर्माण सामाग्री उपलब्धता हुनेछ ।

यस गाउँपालिका भएर बग्ने नदीहरूमा ढुङ्गा, गिट्टि तथा बालुवा संकलन तथा बिक्रीवितरण गर्नका लागि नेपाल सरकारले वातावरण संरक्षण ऐन- २०७६, वातावरण संरक्षण नियमावली २०७७ (संसोधन सहित) मल्लरानी गाउँपालिका, संक्षिप्त वातावरणीय अध्ययन तथा प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण कार्यविधि, २०७७ लागु गरेको परिपेक्षमा सोही ऐनको दफा ४ मा स्वीकृति लिएर मात्र ढुंगा, बालुवा र गट्टीको संकलन गर्न पाईने व्यवस्था भएको, साथै स्थानीय सरकार संचालन ऐन

प्युठान जिल्ला मल्लरानी गाउँपालिका क्षेत्र अन्तर्गत झिमरूक खोलाका विभिन्न घाटहरू — बाँस खोला घाट, धुँदी बगर क्षेत्रबाट दिगो तथा वातावरण मैत्री रुपमा नदीजन्य पदार्थ ढुङ्गा, गिट्टि तथा बालुवा उत्खनन् तथा संकलन कार्य गर्नका लागि तयार पारिएको प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदन

२०७४ बमोजिम ढुंगा, गिट्टी, बालुवा संकलन, उत्खनन र निकासीको अनुमति दिनुपूर्व उल्लेखित प्रस्ताव कार्यन्वयन गर्न प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण (IEE) प्रतिवेदन तयार पारी स्वीकृती लिनुपर्ने प्रावधान रहेकोले मल्लरानी गाउँपालिका, गाउँकार्यपालिकाको कार्यालयले प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण (IEE) प्रतिवेदन तयार गरी सम्बन्धित गाउँपालिकाबाट स्वीकृत लिई नदीखोलाबाट नियम अनुसार ढुंगा, गिट्टी, बालुवा संकलन गर्न चाहेको छ । प्रस्तावित नदी खोलाहरूबाट ढुंगा, गिट्टी, बालुवा संकलन गर्दा हाल र भावि दिनमा के कस्ता वातावरणीय असर हुन्छ सोको लेखाजोखा गरी वातावरणीय असर न्यूनीकरण गर्न भावी योजनाहरू निकर्वाँल गर्ने, सोको लेखाजोखा गरी प्रतिवेदन तयार गरिएको हो । साथै नियमानुसार उक्त प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षणको म्याद २ वर्ष कायम रहने र उक्त अवधि पश्चात पुन अर्को प्रतिवेदन तयार गर्नुपर्ने व्यवस्था रहे बमोजिम गाउँपालिका भित्रको प्रस्तावित खोलामा ढुंगा, बालुवा र ग्रावेल संकलन गर्दा हाल के कस्तो वातावरणीय असर हुन्छ सो को लेखाजोखा गर्न प्रतिवेदन तयार गरिएको हो ।

२.१ प्रस्तावको उद्देश्य

ढुङ्गा, गिट्टी, बालुवा जस्ता प्राकृतिक श्रोतहरूको उत्खनन् तथा संकलन कार्यका निम्न उद्देश्यहरू रहेका छन् ।

- नदीजन्य पदार्थ ढुङ्गा, गिट्टी तथा बालुवा वातावरण मैत्री रूपले (नदीजन्य पदार्थ) झिमरूक खोला बगर क्षेत्रबाट उत्खनन् तथा संकलन गर्ने
- खोलाको वहाव क्षेत्र व्यवस्थित गर्दै जल उत्पन्न प्रकोपको न्यूनीकरण हेतु ढुंगा, गिट्टी तथा बालुवाको दिगो एवं वातावरण मैत्री संकलन गर्ने,
- नदीको छेउछाउमा रहेका भूमि, वस्ती तथा वन वनस्पतिको संरक्षण,
- स्थानीय श्रोत संकलन र सदुपयोगको बैधानिक पद्धति कायम गर्ने र नियमानुसार राजश्व प्राप्त गर्ने,

प्युठान जिल्ला मल्लरानी गाउँपालिका क्षेत्र अन्तर्गत झिमरूक खोलाका विभिन्न घाटहरू — बाँस खोला घाट, धुँदी बगर क्षेत्रबाट दिगो तथा वातावरण मैत्री रुपमा नदीजन्य पदार्थ ढुङ्गा, गिट्टि तथा बालुवा उत्खनन् तथा संकलन कार्य गर्नका लागि तयार पारिएको प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदन

- वातावरण संरक्षण ऐन, नियमावली तथा स्वीकृत कार्यसूची बमोजिम प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदन तयार गर्ने,
- प्रस्तावित क्षेत्रको विद्यमान जैविक, सामाजिक, आर्थिक, भौतिक र सांस्कृतिक वातावरणीय अवस्था प्रस्तुत गर्ने,
- प्रस्तावित क्षेत्रको तथ्याङ्क संकलन गरी त्यसमा पर्ने सकारात्मक र नकारात्मक प्रभावहरूको पहिचान गर्ने,
- प्रस्ताव कार्यान्वयन गर्दा भौतिक, जैविक, रासायनिक तथा सांस्कृतिक, आर्थिक, सामाजिक, वातावरणमा पर्न सक्ने सकारात्मक प्रभावहरू पहिचान गर्ने, आंकलन तथा मूल्यांकन गर्ने,
- प्रतिकूल प्रभावलाई न्यूनिकरण गर्ने र अनूकूल प्रभावलाई अधिकतम गर्ने उपायहरू अबलम्बन गर्न सुझाव दिने,
- दिगो संकलन विधि कार्यान्वयनका लागि सिफारिश गर्ने,
- प्रस्तावित क्षेत्रको प्रस्ताव कार्यान्वयनका लागि अनुगमन विधि तय गर्ने,
- प्रस्ताव कार्यान्वयनबाट वातावरणमा पर्न सक्ने प्रभावका सम्बन्धमा जानकारी गराई उचित निर्णय लिन निर्णयकर्तालाई सघाउ पुर्याउने,
- सम्बन्धीत सरोकारवालाहरूलाई प्रस्तावको वातावरणीय पक्षको बारेमा जानकारी गराउने,
- प्रस्तावित क्षेत्रको वरपर बसोबास गर्ने बासिन्दाहरूको राय सुझाव समेत सङ्कलन गरि प्रस्तावलाई वातावरण मैत्री बनाउने,
- उल्लेखित समयावधि भित्रै न्यूनिकरणका उपायहरू लागु गर्न वातावरणीय व्यवस्थापन योजना बनाएर त्यसको कार्यान्वयन सम्पन्न गर्ने,

२.२ भू-उपयोगमा पर्ने असर

यस खोलाको जम्मा भएको नदीजन्य पदार्थ संकलन तथा उत्खनन् कार्य गर्दा खोलाको भू-स्वरूपमा परिवर्तन आउन सक्ने छ । तर वर्षा याममा हुने खोलाको तिब्र वेगले कटानहरू हुन सक्नेछ ।

२.३ वातावरणमा पर्ने प्रतिकूल प्रभाव

प्रस्तावित कार्यबाट खासै जनस्वास्थ्य तथा मानव जीवनमा असर पर्ने देखिदैन । मेसीनरी औजारको प्रयोग गर्दा चोटपटक लाग्न सक्छ । धुलो र धूँवाले श्वास प्रश्वासमा असर पार्नुका साथै निर्माण सामग्री ओसार पसार गर्ने साधनका कारण दुर्घटना हुन सक्छ । ढुङ्गा, गिट्टी, बालुवाको

प्यूठान जिल्ला मल्लरानी गाउँपालिका क्षेत्र अन्तर्गत झिमरूक खोलाका विभिन्न घाटहरू — बाँस खोला घाट, धुँदी बगर क्षेत्रबाट दिगो तथा वातावरण मैत्री रूपमा नदीजन्य पदार्थ ढुङ्गा, गिट्टी तथा बालुवा उत्खनन् तथा संकलन कार्य गर्नका लागि तयार पारिएको प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदन

संकलन उत्खनन् कार्यको समयमा नदी किनारमा कामदारको वृद्धिले फोहरमैला एवं खेर जाने सामग्रीले प्रदुषण बढ्न सक्छ ।

२.३.१ मानव जीवनमा पर्ने प्रभाव

प्रस्तावित कार्यबाट खासै जनस्वास्थ्य तथा मानव जीवनमा असर पर्ने देखिदैन । मेसीनरी औजारको प्रयोग गर्दा चोटपटक लाग्न सक्छ । धुलो र धूँवाले श्वास प्रश्वासमा असर पर्नुका साथै निर्माण सामग्री ओसार पसार गर्ने साधनका कारण दुर्घटना हुन सक्छ । ढुङ्गा, गिट्टी, बालुवाको संकलन उत्खनन् कार्यको समयमा नदी किनारमा कामदारको वृद्धिले फोहरमैला एवं खेरजाने सामग्रीले प्रदुषण बढ्न सक्छ ।

२.३.२ जनसंख्यामा पर्ने चाप

प्रस्ताव कार्यान्वयन गर्दा करीब ६ देखि ८ जना कामदारहरू आवतजावत गर्ने गर्दछन् जसको जनसङ्ख्यामा पर्ने चाप नगन्य मानिन्छ । उत्खनन् तथा संकलन क्षेत्रमा शिविर निर्माणको आवश्यकता अनुसार शिविरको व्यवस्था गरिने छ । बाहिरी कामदारहरूको लागि शिविर आवश्यक पर्दछ । स्थानीय कामदारहरू आफ्नै घरमा बस्दछन् ।

२.४ स्थानीय पूर्वाधारमा हुने क्षेती

प्रस्तावित कार्य गर्दा स्थानीय पूर्वाधारमा खासै क्षति हुने देखिदैन तैपनि आवतजावत गर्ने सडकमा नदीजन्य पदार्थको ढुवानी गर्दा सडक बिग्रन भत्कन सक्छ । साथै वर्षा याममा सिँचाई गर्ने कुलाहरूमा न्यून असर परे पनि संरक्षणका प्रयासहरू गर्दै अगाडी बढ्नु पर्ने देखिन्छ । यस ठाउँमा रहेका वर्षा याममा मात्र सिँचाई गर्न प्रयोग हुने कुलाको मुहानमा क्षेती हुन सक्छ ।

२.५ अन्य आवश्यक कुराहरू

२.५.१ प्रस्ताव सँग सम्बन्धित ऐन, नियम, निर्देशिका कानुन तथा मापदण्ड

ढुङ्गा, गिट्टी, बालुवा संकलनको वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदन तयार गर्नका लागि तथा सो प्रस्ताव कार्यान्वयन गर्नका निमित्त सो सम्बन्धी प्रचलित ऐन कानुन तथा नियमका बारेमा विस्तृत जानकारी रहनु अति आवश्यक छ । वातावरणमा पर्न सक्ने असरका बारेमा अत्यन्त सचेत रहँदै राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय स्तरमा समेत विभिन्न बहस तथा साझा योजना र नीतिहरू माथि ऐक्यबद्धता जाहेर हुँदै आइरहेको परिप्रेक्ष्यमा वन, वन्यजन्तु लगायत वातावरणका सबै अवयवहरूको वैज्ञानिक ढंगले संरक्षण, सम्बर्द्धन तथा सदुपयोग गर्नका लागि पनि यस्ता ऐन कानुन

प्युठान जिल्ला मल्लरानी गाउँपालिका क्षेत्र अन्तर्गत झिमरूक खोलाका विभिन्न घाटहरू — बाँस खोला घाट, धुँदी बगर क्षेत्रबाट दिगो तथा वातावरण मैत्री रुपमा नदीजन्य पदार्थ ढुङ्गा, गिट्टि तथा बालुवा उत्खनन् तथा संकलन कार्य गर्नका लागि तयार पारिएको प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदन

सम्बन्धी जानकारी हुनपर्ने र त्यस्ता सम्बन्धीत नीति नियमहरूले निर्देश गरे बमोजिम प्रस्ताव कार्यान्वयन गर्नु जरुरी छ ।

२.५.१.१. नेपालको संविधान

नेपालको संविधान, २०७२ ले प्रत्येक व्यक्तिलाई स्वच्छ र स्वस्थ वातावरणमा बाँच्ने हक हुनेछ भनी धारा ३० अन्तर्गत स्वच्छ वातावरणको हकलाई मौलिक हकको रुपमा स्थापित गरेको छ । त्यस्तै धारा ५१ को उपधारा छ मा राज्यका नीतिहरू अन्तर्गत प्राकृतिक श्रोतको संरक्षण, संवर्धन र उपयोगका सम्बन्धमा विभिन्न नीतिहरू अवलम्बन यससंविधानले गरेको छ । उपधारा छ अनुसार राष्ट्रिय हित अनुकूल तथा अन्तरपुस्ता समन्यायको मान्यतालाई आत्मसात गर्दै (१) दोशमा उपलब्ध प्राकृतिक स्रोत साधनको संरक्षण, संवर्धन र वातावरण अनुकूल दिगो रूपमा उपयोग गर्ने र स्थानीय समुदायलाई प्राथमिकता र अग्राधिकार दिँदै प्राप्त प्रतिफलहरूको न्यायोचित वितरण गर्ने नीति राज्यले अवलम्बन गर्ने छ । उपधारा छ अनुसार राज्यले जलउत्पन्न (४) प्रकोप नियन्त्रण र नदीको व्यवस्थापन गर्दै दिगो र भरपर्दो सिंचाइको विकास गर्ने नीति लिएको अनुसार जनसाधार (५) पधारा छछ। उणमा वातावरणीय स्वच्छता सम्बन्धी चेतना बढाई औद्योगिक एवं भौतिक विकासबाट वातावरणमा पर्न सक्ने जोखिमलाई न्यूनीकरण गर्दै वन, वन्यजन्तु, पक्षी, वनस्पति तथा जैविक विविधताको संरक्षण, सम्बर्द्धन र दिगो उपयोग लाई राज्यले प्राथमिकता दिने छ । प्रकृति, वातावरण वा जैविक विविधतामाथि नकारात्मक असर परेको वा पर्न सक्ने अवस्थामा नकारात्मक वातावरणीय प्रभाव निर्मूल वा न्यून गर्ने उपयुक्त उपायहरू अवलम्बन गर्ने नीति राज्यले लिएको छ । यस्तै, प्रस्तावनाको कार्यान्वयनमा वातावरणीय अध्ययन गर्नु गराउनु संविधानले परिकल्पित प्रकृति र प्राकृतिक श्रोतको संरक्षण तथा सम्बर्द्धनको सुनिश्चित गराउने सिद्ध कार्यविधि हो ।

२.५.१.१. नेपालको संविधान

राष्ट्रिय वातावरण नीति, २०७६

जनसंख्या वृद्धि हुनु, अव्यवस्थित शहरीकरण बढ्नु, पूर्वाधार विकास र वातावरण बीचमा असन्तुलन हुनु, औद्योगिक उत्सर्जनहरू तथा अपूग व्यवस्थापनहरू विषादीहरूको प्रयोग आदी कारणहरू वातावरणीय समस्या तथा चुनौतीको रुपमा यस नीतिले पहिचान गरेको छ । यसैले

प्यूठान जिल्ला मल्लरानी गाउँपालिका क्षेत्र अन्तर्गत झिमरूक खोलाका विभिन्न घाटहरू — बाँस खोला घाट, धुँदी बगर क्षेत्रबाट दिगो तथा वातावरण मैत्री रुपमा नदीजन्य पदार्थ ढुङ्गा, गिट्टि तथा बालुवा उत्खनन् तथा संकलन कार्य गर्नका लागि तयार पारिएको प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदन

यस नीतिको लक्ष्य प्रदुषण नियन्त्रण, फोहरमैला व्यवस्थापन, हरियाली प्रवर्द्धन गरी नागरिकको स्वच्छ र स्वस्थ वातावरणमा बाँचन पाउने हक सुनिश्चित गर्नु रहेको छ ।

यस नीतिमा उल्लेख भएको यस प्रस्तावसंग सम्बन्धीत रणनीति तथा कार्यनीतिहरू यस प्रकारका रहेका छन् ।

- प्रस्ताव परियोजनाको वातावरणीय प्रभाव अध्ययनमा विकल्प विश्लेषण गरी विकल्पहरूको छनौट गराउने, प्रभाव न्यूनिकरण तथा नियन्त्रणमा आवश्यक रकम प्रभाव अध्ययनमा नै छुट्टयाउने व्यवस्था गर्ने, प्रस्ताव कार्यान्वयनको अनुगमन तथा परिक्षण गराउने ।
- नदी छेउछाउ तथा खाली ठाउँमा वृक्षारोपण गराउने ।

वातावरण सम्बन्धी नीति

नेपाल सरकारले विकास आयोजना तथा उद्योग स्थापना गर्दा वातावरणमा पर्न सक्ने असरहरूलाई ध्यानमा राखि छैटौँ योजना अवधि (२०३७-२०४२) देखी नै वातावरण संरक्षणमा सजगता देखाउदै केही चुनिएका प्रस्ताव तथा कार्यक्रमहरू संचालन गर्न वातावरणीय अध्ययनको आवश्यकता औल्याएको थियो । यो नीतिलाई सातौँ योजना अवधिमा (२०४२-२०५७) केही विस्तार गरी ठूला प्रस्ताव तथा कार्यक्रमहरू संचालन गर्दा वातावरणीय अध्ययनको आवश्यकतामा जोड दिइएको थियो । आठौँ योजना (२०४९-२०५४) अझ सुदृढ गर्न वातावरणीय यसलाई अध्ययनका लागि एक राष्ट्रिय पद्धति स्थापनाको सोच राखदै सडक, जलविद्युत, उद्योग, सिंचाई, खानेपानी तथा ढल निकास जस्ता ठूला प्रस्तावको लागि वातावरणीय अध्ययन गर्नु पर्नेमा जोड दियो । यो योजनाले प्रस्तावको सम्भाव्यता अध्ययनकै क्रममा वातावरणीय अध्ययन अनिवार्य बनायो । नवौँ योजना (२०५४-२०६४) ले उक्त नीतिलाई निरन्तरता दिदै वातावरणीय अध्ययन प्रक्रियालाई सहभागितात्मक बनाई स्थानीय स्तर देखि नै आर्थिक योजना तथा विकास कार्यमा प्रभावकारी समायोजनलाई जोड दिएको छ । दशौँ योजना (२०५९-२०६४) ले उल्लेखित अझ सुदृढ पारी विस्तार गर्दै लैजाने क्रममा सबैजसो विकास नीतिलाई प्रस्ताव तथा कार्यक्रम संचालनपूर्व वातावरणीय अध्ययन अनिवार्य गर्नुका साथै यस्ता प्रस्तावको कार्यान्वयन स्थितिको नियमित अनुगमनलाई प्रभावकारी बनाउने कुरामा जोड दिएको छ । तेहौँ त्रिवर्षीय योजनाले समेत वातावरणीय पक्षलाई थप जोड दिएको पाइन्छ ।

वन सम्बन्धी नीति

प्यूठान जिल्ला मल्लरानी गाउँपालिका क्षेत्र अन्तर्गत झिमरूक खोलाका विभिन्न घाटहरू — बाँस खोला घाट, धुँदी बगर क्षेत्रबाट दिगो तथा वातावरण मैत्री रूपमा नदीजन्य पदार्थ ढुङ्गा, गिट्टि तथा बालुवा उत्खनन् तथा संकलन कार्य गर्नका लागि तयार पारिएको प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदन

दीर्घकालीन उद्देश्य अन्तर्गत जनसाधारणको आधारभुत आवश्यकता काठ, दाउरा, डालेघाँस र अन्य वन पैदावार सहज रूपमा उपलब्ध गराउने, पारिस्थितिकीय प्रणाली र वंशाणु श्रोतको संरक्षण वन व्यवस्थापन र वन पैदावारमा आधारित उद्योगहरूको विकास गरी राष्ट्रिय तथा स्थानीय अर्थतन्त्रमा योगदान गर्ने रोजगारी तथा आय श्रोतको अवसर तयार गर्ने रहेको छ । यसका प्राथमिकता प्राप्त कार्यक्रमहरूमा सामुदायिक वन तथा निजी वन, राष्ट्रिय वन तथा कबुलियती वनका अतिरिक्त वन पैदावारमा आधारित उद्योग, लघु वन पैदावार विकास र व्यवस्थापन, भू-तथा जलाधार संरक्षण तथा पारिस्थितिकीय प्रणाली र वंशाणु श्रोत संरक्षण रहेको दोखिन्छ । नेपाल सरकारको वन क्षेत्रको कार्यान्वयन व्यवस्थाको रूपमा गैह्रकाष्ठ वनपैदावार एवं औषधीजन्य वनस्पतिको संरक्षण व्यवस्थापन र खेती शुरू गर्ने तथा जैविक विविधता पञ्जिकरण आदि कुरालाई उठाइएको छ भने यसलाई प्रमुख कार्यनीतिका रूपमा अगाडी बढाइएको छ ।

सहस्राब्दी विकास लक्ष्यका आठ लक्ष्य मध्ये वातावरणीय दिगोपनलाई सुनिश्चित गर्ने र चरम गरीबी उन्मुलन भनी जीविकोपार्जन र वातावरण सन्तुलनलाई जोड दिईएको छ । चालु तेहौं त्रिवर्षीय योजना अन्तर्गत गरीबी निवारण र वनको दिगो संरक्षणलाई अङ्गिकार गरेको पाईन्छ । यसैले विद्यमान नीतिले काष्ठ तथा गैह्रकाष्ठ वनपैदावारको संरक्षण र व्यवस्थापनमा जोड दिएको छ ।

२.५.१.३. ऐन तथा नियमावली

वातावरण संरक्षण ऐन २०७६ तथा नियमावली २०७७

वातावरण संरक्षण ऐन २०७६ पहिलेको वातावरण संरक्षण ऐन २०५३ लाई विस्थापन गरेको छ । मूलभूत रूपमा पहिलेको ऐनलाई नै अगाँलेर यस नयाँ ऐनमा थप जलवायू परिवर्तन तथा हरीतगृह ग्याँस सम्बन्धीत सवालहरू नियमन गरेको छ । वातावरणीय प्रभाव अध्ययन सम्बन्धमा दफा ३ तोकिए बमोजिमको प्रस्तावको तोकिए बमोजिम वातावरणीय अध्ययन गरी गराई मात्र प्रस्ताव कार्यान्वयन गर्नका साथै क्षेत्राधिकार अनुसार सम्बन्धीत तहको सरकारमा स्वीकृत गराइनु पर्ने प्रावधान दिएको छ ।

विकास आयोजना तथा कार्यक्रमहरू संचालन गर्दा वातावरणीय पक्षलाई समावेश गर्न वातावरण संरक्षण ऐन, २०७६ तथा वातावरण संरक्षण नियमावली, २०७७ लागु गरिएको छ । सो ऐनको दफा ३ र ४ मा प्रस्तावकले तोकिए बमोजिमका प्रस्तावहरूको प्रारम्भिक वातावरणीय परिक्षण गर्नु पर्ने र त्यस्तो प्रस्ताव सम्बन्धीत निकायबाट स्वीकृत नगराई कार्यान्वयन गराउन नहुने व्यवस्था समेत गरको छ भने सर्वोच्च अदालतबाट समेत निर्देशनात्मक आदेश जारी भएको छ

प्यूठान जिल्ला मल्लरानी गाउँपालिका क्षेत्र अन्तर्गत झिमरूक खोलाका विभिन्न घाटहरू — बाँस खोला घाट, धुँदी बगर क्षेत्रबाट दिगो तथा वातावरण मैत्री रुपमा नदीजन्य पदार्थ ढुङ्गा, गिट्टि तथा बालुवा उत्खनन् तथा संकलन कार्य गर्नका लागि तयार पारिएको प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदन

। वातावरण संरक्षण नियमावली, २०७७ को अनुसूची-२ (ट) (७) बमोजिम नदीको तटीय क्षेत्रबाट ढुङ्गा, गिट्टि तथा बालुवा संकलन गर्नुपरेमा दैनिक १०० दोखि ३०० घ.मि. सम्मको उत्खनन् तथा संकलन गर्नु पूर्व प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण गर्नु पर्ने उल्लेख गरिएको छ । सोही नियमावलीको प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण गर्दा अपनाउनु पर्ने चरणबद्ध प्रक्रियाहरूको उल्लेख गरिएको छ जसमा अन्य व्यवस्थाका अतिरिक्त प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण गर्नु पूर्व सम्बन्धित निकायबाट कार्यसूची स्वीकृत गराउनु पर्ने प्रावधान समेत रहेको छ ।

वन सम्बन्धी ऐन तथा नियमावली

वन जंगलको संरक्षण गरी वातावरणको प्रवर्धन गर्न र वनपैदावारको समुचित सदुपयोग गरी जनताको आधारभुत आवश्यकता परिपूर्ति गर्न नेपाल सरकारले वन ऐन, २०७६ र वन नियमावली, २०७९ लागु गरेको छ । वन ऐनमा सरकारद्वारा व्यवस्थित वनको दिगो व्यवस्थापनका लागि कार्ययोजना तयार गरी स्वीकृत हुनुपर्ने तथा कार्ययोजनाले निर्दिष्ट गरेका बाहेक अन्य कुनै पनि कार्य गर्न गराउन नपाइने कानुनी प्रावधान रहेको छ । सोही ऐनमा सरकारद्वारा व्यवस्थित वनको वन पैदावारको स्वामित्व तथा बिक्री वितरण गर्ने व्यवस्था भएको पाईन्छ । जसमा वनपैदावार संकलन गर्दा अपनाउनु पर्ने तरिका, बिक्री व्यवस्था, निकासी गर्ने अवधि तथा कस्तो अवस्थामा वनपैदावार संकलन र बिक्री गर्न नपाइने आदि उल्लेख गरिएको छ ।

यसको अतिरिक्त वन ऐनले कुनै राष्ट्रिय प्राथमिकता प्राप्त प्रस्ताव संचालन गर्दा वातावरणमा उल्लेख्य प्रतिकूल असर नपर्ने भएमा नेपाल सरकारले राष्ट्रिय वन प्रयोग गर्न दिन सक्ने प्रावधान गर्दै वन नियमावलीले त्यस्ता प्रस्ताव संचालन गर्दा कसैलाई हानी नोक्सानी पुग्न गएमा सम्बन्धीत प्रस्तावले नै क्षतिपूर्ति दिनुपर्ने प्रावधान गरी जनसाधारणको मौलिक हकको सुरक्षाको प्रत्याभूती दिएको छ ।

वन्यजन्तु तथा जलचर संरक्षण सम्बन्धी ऐन तथा नियमावली

दुर्लभ वन्यजन्तुहरूको संरक्षण गर्न राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण ऐन, २०२९ लागु भएको छ । यस ऐनको दफा १० ले निकुञ्ज, आरक्ष, संरक्षण क्षेत्र वा अन्य वन क्षेत्रमा पाइने २७ प्रजातिका स्तनधारी, ९ प्रजातिका पंक्षी र ३ प्रजातिका सरीसृपलाई संरक्षित वन्यजन्तुका दर्जा दिई ती वन्यजन्तुलाई मार्न पक्रन वा लखेट्न वा अन्य कुनै किसिमले हानी नोक्सानी

प्यूठान जिल्ला मल्लरानी गाउँपालिका क्षेत्र अन्तर्गत झिमरूक खोलाका विभिन्न घाटहरू — बाँस खोला घाट, धुँदी बगर क्षेत्रबाट दिगो तथा वातावरण मैत्री रुपमा नदीजन्य पदार्थ ढुङ्गा, गिट्टि तथा बालुवा उत्खनन् तथा संकलन कार्य गर्नका लागि तयार पारिएको प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदन

पुर्याउन निषेध गरेको छ । यस अन्तर्गत लागु गरिएको कानून सम्पूर्ण किसिमका वन क्षेत्र वा नेपाल अधिराज्य भर लागु भएको छ । जलचर संरक्षण ऐन (पहिलो संसोधन) २०५५ का मुख्य उद्देश्य नेपाल अधिराज्य भित्रका सतही वा भूमिगत वा अन्य कुनै अवस्थामा रहेका जलश्रोतका समुचित उपयोग, संरक्षण, व्यवस्थापन र विकास गर्ने एवं जलश्रोतको लाभदायक उपयोगहरूको निर्धारण गर्ने, त्यस्ता उपयोगबाट हुने वातावरणीय तथा अन्य हानिकारक प्रभावको रोकथाम गर्ने एवं जलश्रोतलाई प्रदूषण मुक्त राख्ने रहेको छ ।

भू-तथा जलाधार संरक्षण सम्बन्धी ऐन तथा नियमावली

भू-तथा जलाधार संरक्षण ऐन, २०३९ तथा भू-तथा जलाधार संरक्षण नियमावली, २०४२ मा जलाधार क्षेत्रहरूमा भू-क्षय तथा बाढी पहिरोको प्रकोपलाई न्यूनीकरण गर्न विभिन्न प्रावधानहरू समावेश गरिएको छ ।

फोहोर मैला व्यवस्थापन ऐन, २०६८

फोहोरमैलालाई श्रोतमा न्यूनीकरण, पुनः प्रयोग, प्रशोधन वा विसर्जन गरी फोहोरमैलाको व्यवस्थित तथा प्रभावकारी व्यवस्थापन गर्न तथा फोहोरमैलाबाट जनस्वास्थ्य तथा वातावरणमा पर्न सक्ने प्रतिकूल प्रभावलाई कम गरी स्वच्छ तथा स्वस्थ वातावरण कायम गर्नका लागि फोहोरमैला व्यवस्थापन ऐन, २०६८ को व्यवस्था गरिएको छ । यस ऐन को दफा ५ अनुसार कुनै व्यक्ति, संस्था वा निकायले कुनै काम कारोबार गर्दा उत्पन्न हुने फोहोरमैला यथाशक्य कम गर्नुपर्ने छ । यस ऐन अनुसार आफ्नो क्षेत्रभित्र विसर्जन हुनसक्ने फोहोरमैलाको विसर्जन वा पुनः प्रयोगको व्यवस्था मिलाई बाँकी फोहोरमैला मात्र निष्काशन गरी फोहोरमैलाको परिमाणलाई घटाउन प्रत्येक व्यक्ति, संस्था वा निकायको कर्तव्य हुने छ ।

२.५.१.४. निर्देशिका, निर्णय र प्रतिवेदनहरू

वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन निर्देशिका, २०५०

नेपाल सरकारले आठौँ योजनाको नीति कार्यान्वयनमा सहयोग पुगोस भन्नको लागि वातावरण संरक्षण ऐन र वातावरण संरक्षण नियमावली ल्याउनु अगाडी नै एक राष्ट्रिय वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन निर्देशिका, २०५० लागु गरेको थियो । यो निर्देशिकाले अध्ययनको क्रममा जनसहभागिता जुटाउनै पर्ने, आवश्यक सुचनाहरूको संकलन गर्ने, विवादका विषयहरूका गम्भिरतापूर्वक मूल्याङ्कन गर्ने र वातावरणीय अध्ययनका लागि ती विषयहरूका प्राथमिकता क्रम निर्धारण गर्ने कुराहरूलाई प्रष्ट रूपमा जोड दिएको छ ।

२.५.१.५. मापदण्ड तथा कार्यविधिहरू

विकास निर्माण गर्दा अवलम्बन गर्नुपर्ने कार्यविधि तथा मापदण्डहरू २०७७

- नेपाल सरकारले तोकेका मापदण्ड पुरा हुने क्षेत्रबाट मात्र उत्खनन् संकलन गर्ने, गराउने ।
- नदीजन्य पदार्थ हटाउने वा उत्खनन्/संकलन क्षेत्रको घाटगद्दी क्षेत्र स्पष्ट खुल्ने गरी GPS कोडिनेट, नक्सा/स्केच/फोटोहरू संलग्न प्रतिवेदनको आधारमा चौहद्दी क्षेत्र निर्धारण गरी कार्यन्वयन गर्ने, गराउने ।
- माथि उल्लेखित जुनसुकै अवस्था अनुसार नदीजन्य पदार्थ हटाउदा खोला/नदीको चौडाईको एक/एक तिहाई भाग नदीको दुवै किनारबाट छाडी बीचको एक तिहाई भागबाट मात्र तोकिए बमोजिमको परिमाण र नाप साईज अनुसारको क्षेत्रबाट उत्खनन् संकलन गर्ने ।
- सामान्यत नदी/खोलामा पानीको सतह र पानी नहुने खोलाहरूमा खोलाको मुख्य channel को सतह भन्दा उच भाग मात्र उत्खनन संकलन कार्य गर्ने र उच थुप्रान भइ खोलाको मुख्य सतह नै उच्च भएको अवस्थामा स्थलगत अध्ययनबाट Bank full अवस्था अनुसार गहिराइ निर्धारण गरिने ।
- उत्खनन्, संकलन गर्ने स्थलमा तोकिएको गहिराई मापन गर्ने, स्पष्ट Device जस्तै Graduated peg राख्ने ।
- उत्खनन् गर्दा एउटै ठाउँबाट खाडल नबनाई खोलाको सतहबाट Sheet Layer को रूपमा Uniform Layer बनाई उत्खनन् गर्ने ।
- उत्खनन्, संकलन कार्य सम्बन्धीत प्राविधिकको प्रत्यक्ष सुपरभिजनमा मात्र गर्ने, गराउने व्यवस्था मिलाउने र प्राविधिकले सोको प्रगति प्रतिवेदन तयार गरी सम्बन्धीत निकायमा पेश गर्ने ।
- उत्खनन्, संकलन क्षेत्रको नदी/खोलाको किनारा कटान, भूक्षय, बाढीको जोखिम भएका स्थानहरूमा किनारा संरक्षण सम्बन्धी कार्यहरू गर्ने ।
- नदीजन्य पदार्थको उत्खनन्, संकलन पश्चात सकेसम्म घाटगद्दीमा ल्याई सकेपछी बिक्री, वितरण, निकासी तथा प्रयोगको व्यवस्था मिलाउने ।

प्यूठान जिल्ला मल्लरानी गाउँपालिका क्षेत्र अन्तर्गत झिमरूक खोलाका विभिन्न घाटहरू — बाँस खोला घाट, धुँदी बगर क्षेत्रबाट दिगो तथा वातावरण मैत्री रुपमा नदीजन्य पदार्थ ढुङ्गा, गिट्टि तथा बालुवा उत्खनन् तथा संकलन कार्य गर्नका लागि तयार पारिएको प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदन

- अन्तिम स्वीकृत परिमाणमा उत्खनन, संकलन तथा ओसारपसार कार्य पुरा हुंनासाथ सो खोला/घाट क्षेत्रबन्द गर्ने ।
- वर्षायामका तीन महिना असार श्रावण र भाद्र महिनामा संकलन/उत्खनन गर्न नपाइने ।
- IEE/EIA मा समयावधी २ वर्ष तोकिएको भएता पनि प्रत्येक वर्ष बर्खा पछि सो स्थानहरूबाट पुनःनदीजन्य पदार्थ संकलन/उत्खनन गर्न वर्षायाम पछाडी स्थलगत जांचबुझ गरी क्षेत्र र परिमाण पुनः निर्धारण गरी नियमानुसार सहमति लिई कार्यान्वायन गर्ने ।
- उत्खनन, संकलन गर्ने स्थलमा सबैले देखे गरी उत्खनन् संकलनको क्षेत्र, परिमाण, विधि, समयावधि आदी जस्ता व्यहोरा खुलाई होर्डिड बोर्ड राख्ने ।
- अन्य सर्तहरू स्थलगत अध्ययन प्रतिवेदन, समिति तथा नेपाल सरकारका निर्णय/निर्देशन/मापदण्ड बमोजिम थप हुन सक्नेछन्।

तालिका २.१: ढुङ्गा, गिट्टी, बालुवा उत्खनन् बिक्री तथा व्यवस्थापन सम्बन्धी मापदण्ड, २०७७

क्र.सं.	विषय	कायम गरिएको दुरी
१	राजमार्गबाट	५०० मि.
२	वन, निकुञ्ज र आरक्षबाट	२ कि.मि.
३	पुलबाट	पुलको माथी ५०० मि. र तल्लो भागमा १ कि.मि.
४	घना वस्तीबाट	२ कि.मि.

(स्रोत: ढुङ्गा, गिट्टी, बालुवा उत्खनन् बिक्री तथा व्यवस्थापन सम्बन्धी मापदण्ड, २०७७)

२.५.१.६. अन्तर्राष्ट्रिय सन्धि तथा महासन्धिहरू

माथि उल्लेख गरेका ऐन नियमका अतिरिक्त केही अन्तर्राष्ट्रिय कानूनहरूलाई प्रस्ताव कार्यान्वयनका लागि प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षणका क्रममा ध्यान दिनुपर्ने हुन्छ । नेपालले हस्ताक्षर गरेका विभिन्न सन्धि/महासन्धिहरू एउटा दस्तावेजका रुपमा रहेका छन । यस्ता अन्तर्राष्ट्रिय महासन्धिहरूमा जैविक विविधता सम्बन्धी महासन्धि (CBD, Convention on Biological

प्यूठान जिल्ला मल्लरानी गाउँपालिका क्षेत्र अन्तर्गत झिमरूक खोलाका विभिन्न घाटहरू — बाँस खोला घाट, धुँदी बगर क्षेत्रबाट दिगो तथा वातावरण मैत्री रुपमा नदीजन्य पदार्थ ढुङ्गा, गिट्टि तथा बालुवा उत्खनन् तथा संकलन कार्य गर्नका लागि तयार पारिएको प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदन

Diversity), साइटिस (CITES, Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Flora and Fauna), सिमसार सम्बन्धी महासन्धि –Convention on Wetlands of international Importance) आदि प्रमुख रहेका छन् । यी महासन्धिहरूले प्राकृतिक श्रोत व्यवस्थापन तथा जीवर बनस्पति संरक्षण सुनिश्चित गर्न आवश्यक प्रावधानको व्याख्या गरेका छन् ।

२.५.२ प्रस्तावको मुख्य विशेषताहरू

तालिका २.२ : प्रस्तावको मुख्य विशेषताहरू

१.	प्रस्तावको नाम: मल्लरानी गाउँपालिकाको क्षेत्र अन्तर्गत झिमरूक खोलाका विभिन्न घाटहरू— बाँस खोला घाट, धुँदी बगर आदि क्षेत्रबाट नदीजन्य पदार्थ ढुङ्गा, गिट्टि तथा बालुवा उत्खनन् तथा संकलन कार्य गर्ने ।	
२.	प्रस्तावको अवस्थिति:	
	प्रदेश	लुम्बिनी प्रदेश
	जिल्ला	प्यूठान
	गाउँपालिका	सरुमारानी
३.	भौगोलिक /हावापानी प्रकृती एवं विवरण:	
	नदीको नाम र प्रकार	बाह्र मासे र बर्खे खोलाहरू
	भूबनोट	पहाडी
	माटो	नदीले बगाएर ल्याएको (Alluvial)
	उचाई (समुद्र सतह माथिको)	४९२ मिटर देखि १८८२ मिटर सम्म
	हावापानी	समसितोष्ण तथा उष्ण जलवायु

प्यूठान जिल्ला मल्लरानी गाउँपालिका क्षेत्र अन्तर्गत झिमरूक खोलाका विभिन्न घाटहरू — बाँस खोला घाट, धुँदी बगर क्षेत्रबाट दिगो तथा वातावरण मैत्री रूपमा नदीजन्य पदार्थ ढुङ्गा, गिट्टि तथा बालुवा उत्खनन् तथा संकलन कार्य गर्नका लागि तयार पारिएको प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदन

	भू उपभोग	नदीको तटीय तथा उत्खनन् क्षेत्र वरपर मुख्यतया कृषि भूमि, वन तथा वस्ती रहेको
४.	संकलन / उत्खनन् कार्य, स्थल र प्रकृया	
	संकलन / उत्खनन् क्षेत्र	मल्लरानी गाउँपालिकाको क्षेत्र अन्तर्गत झिमरूक खोलाका विभिन्न घाटहरू — बाँस खोला घाट, धुँदी बगर आदि क्षेत्रबाट
	अक्षांश	२८°५'८.७६" देखि २८°५'२७"
	देशान्तर	८२°५३'३२" देखि ८२°५३'३७"
	प्रस्तावित क्षेत्रमा जाने पहुँचमार्ग	प्रस्तावित क्षेत्र जान पहुँच मार्गको रूपमा विभिन्न सहायक मार्गहरूको प्रयोग गरिने छ ।
	संकलन/उत्खनन् विधि (Collection/Extraction Method)	<p>प्राय मानव संसाधन, केही प्राविधिक उपकरण र ढुवानीका साधनहरूको प्रयोग गरी नदी र खोलाको भेल बाढीले बगाएर ल्याई जम्मा गरेका गिट्टी, बालुवा र मिस्कट संकलन गर्ने । तर आवश्यकताको आधारमा सम्बन्धित निकायको अनुमतिमा मेशिनरी उपकरण प्रयोग गरि संकलन तथा उत्खनन् गर्ने ।</p> <p>(ढुङ्गा, गिट्टी, बालुवा उत्खनन्, बिक्री तथा व्यवस्थापन सम्बन्धी मापदण्ड, २०७७ को दफा ४ को उपदफा (४) अनुसार मेशिनको प्रयोग गर्नुपर्ने भएमा वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदनमा उल्लेखित शर्त र सिमा भित्र रही गर्नुपर्नेछ साथै विपद् जोखिम संवेदनशिल क्षेत्रमा मेशिनको प्रयोग गर्नुपर्ने भएमा जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिको अनुमती लिनुपर्नेछ ।)</p>

	<p>संकलन/उत्खनन् कार्यमा प्रयोग हुने सामग्री वा मेशिनरी</p>	<p>ट्याक्टर, टिपर अनुमति लियर हेभी उपकरण ।</p> <p>बिहान ८ बजे देखि बेलुकी ५ बजे सम्म</p> <ul style="list-style-type: none"> खोलाको सतह धेरै बढेको र बिजुवार पक्किएको पुल तथा प्रतिक्षालयलाई र कृषीयोग्य जमिनमा क्षती पुर्याएको हुदा नदि नियन्त्रणका लागी खोलालाई च्यानलाइज गर्नुपर्ने र खोलामा नदिजन्य पदार्थ धेरै भएको हुदा मेशिनरी उपकरणहरू प्रयोग गरिनेछन् । यसरी मेशिनरी उपकरण प्रयोग गर्दा IEE प्रतिवेदनमा उल्लेख गरिएको संकलन/उत्खनन् क्षेत्र, उक्त स्थानबाट निकाल्न मिल्ने परिमाण तथा नक्शामा देखाइएको क्षेत्रबाट मात्रै उत्खनन् गर्न मिल्ने छ । यि घाटहरूमा नदीजन्य पदार्थ धेरै भएको र बस्ती तथा खेतीयोग्य जमीनका कारण गाउँपालिकाको संवेदनशिल क्षेत्र भित्र पर्ने हुदा आवश्यकता अनुसार मेशिनरी उपकरण प्रयोग गर्न मिल्ने छ । मेशिनरी उपकरण प्रयोग गर्नुपूर्व जिल्ला जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिको अनुमती लिनुपर्नेछ । <p>(ढुङ्गा, गिट्टी, बालुवा उत्खनन्, बिक्री तथा व्यवस्थापन सम्बन्धी मापदण्ड, २०७७ को दफा ४ को उपदफा (४) अनुसार मेशिनको प्रयोग गर्नुपर्ने भएमा वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदनमा उल्लेखित शर्त र सिमा भित्र रही गर्नुपर्नेछ साथै विपद् जोखिम संवेदनशिल क्षेत्रमा मेशिनको प्रयोग गर्नुपर्ने भएमा जिल्ला विपद् व्यवस्थापन</p>
--	---	--

प्युठान जिल्ला मल्लरानी गाउँपालिका क्षेत्र अन्तर्गत झिमरुक खोलाका विभिन्न घाटहरू — बाँस खोला घाट, धुँदी बगर क्षेत्रबाट दिगो तथा वातावरण मैत्री रुपमा नदीजन्य पदार्थ ढुङ्गा, गिट्टि तथा बालुवा उत्खनन् तथा संकलन कार्य गर्नका लागि तयार पारिएको प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदन

		समितिको अनुमती लिनुपर्नेछ ।)
	दैनिक/वार्षिक सङ्कलन/उत्खनन्को परिमाण	१००-३०० क्यु. मि. प्रतिदिन
	सङ्कलन / उत्खनन् गरिने अवधि	असार, श्रावण, र भाद्र बाहेक अन्य नौ महिना
	सङ्कलन/उत्खनन् सङ्ख्या	३ स्थान
	सङ्कलन/उत्खनन् गरिने सामग्री	ढुङ्गा, गिट्टि र बालुवा
	प्रस्ताव अन्तर्गतका कार्य हरु	संकलन, उत्खनन् तथा ढुवानी
	प्रभावित गाउँपालिका / बस्ति	मल्लरानी गाउँपालिका वडा नं. ४ र ५
5	IEE प्रतिवेदनको वैधानिकता	स्वीकृत भएको मितिले २ वर्ष सम्म

२.५.३ दिगो संकलन/उत्खनन् र ढुवानी सम्बन्धी आचार संहिता

प्रस्तावित खोलाबाट दिगो रुपमा ढुङ्गा, गिट्टी तथा बालुवा उत्खनन् तथा संकलन गर्दा मुख्यतया निम्न तरिकाहरू अवलम्बन गरिने छ ।

- यस प्रतिवेदनले तोकेको स्थानबाट मात्र ढुङ्गा, गिट्टी तथा बालुवाको उत्खनन् तथा संकलन गर्ने ।
- संकलन गर्दा मेशिनरि उपकरण तथा कुटो, कोदालो, गैंती, वेल्ला, हतौडा प्रयोग गरी संकलन कार्य गर्ने ।
- खोलामा पानी भइरहेको वा बगिरहेको क्षेत्रबाट नदीजन्य पदार्थ ननिकाल्ने ।

प्यूठान जिल्ला मल्लरानी गाउँपालिका क्षेत्र अन्तर्गत झिमरूक खोलाका विभिन्न घाटहरू — बाँस खोला घाट, धुँदी बगर क्षेत्रबाट दिगो तथा वातावरण मैत्री रुपमा नदीजन्य पदार्थ ढुङ्गा, गिट्टि तथा बालुवा उत्खनन् तथा संकलन कार्य गर्नका लागि तयार पारिएको प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदन

- खोलाको धार परिवर्तन हुने गरी नदीजन्य पदार्थ संकलन नगर्ने ।
- खोलाको पानीको सतहभन्दा गहिरो हुने गरी सामाग्री उत्खनन् नगर्ने ।
- तोकिएको दैनिक परिमाण भन्दा बढी उत्खनन् नगर्ने ।
- विद्यमान ऐन नियमका अधिनमा रही संकलन गर्ने ।
- ढुवानीको हकमा ट्रयाक्टर, ट्रिपरहरू प्रयोग गर्ने र बास्तविक भारबहन क्षमताभन्दा बढी भारी नभर्ने ।
- खोलाले कटान हुने स्थानमा Bio Engineering प्रविधिको प्रयोग गर्ने ।

उपरोक्त नदीजन्य पदार्थ संकलन कार्य गर्दा समय, परिमाण आदि सबै विषयलाई गम्भीरताका साथ हेरी त्यस सम्बन्धमा संकलनकर्ता, उत्खननकर्ता र कामदारलाई तालिम दिई संकलन गरिने छ । उत्खनन् तथा संकलन कार्यमा संलग्न हुने कामदारहरूको संख्या न्यून हुने तथा सकेसम्म स्थानीय व्यक्तिलाई रोजगारी दिने नीति अवलम्बन गर्ने भएकोले संकलन क्षेत्रहरूमा कामदारहरूको लागि शिविर बनाउन आवश्यक नपर्ने देखिन्छ । साथै उत्खनन् तथा संकलन क्षेत्रमा अस्थायी रुपमा शौचालय, गुणस्तर खानेपानी, सुरक्षा सामाग्रीहरू (पन्जा, माक्स, स्यानीट्याजर, बुट, हेल्मेट आदि) को सहज आपूर्ति गर्नु पर्ने छ ।

प्यूठान जिल्ला मल्लरानी गाउँपालिका क्षेत्र अन्तर्गत झिमरूक खोलाका विभिन्न घाटहरू — बाँस खोला घाट, धुँदी बगर क्षेत्रबाट दिगो तथा वातावरण मैत्री रूपमा नदीजन्य पदार्थ ढुङ्गा, गिट्टि तथा बालुवा उत्खनन् तथा संकलन कार्य गर्नका लागि तयार पारिएको प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदन

३. प्रस्तावको सम्बन्धमा देहायका कुरा स्पष्ट खुलाउनुपर्ने

३.१ प्रस्तावको किसिम

क. संकलन/उत्खनन् र ढुवानी (कार्य र विधि)

- प्रस्तावित मल्लरानी गाउँपालिकाको क्षेत्र अन्तर्गत झिमरूक खोलाका विभिन्न घाटहरूबाट दिगो रूपमा ढुङ्गा, गिट्टी तथा बालुवाको संकलन/उत्खनन् गर्दा मुख्यतया निम्न लिखित तरिकाहरू अपनाईने
- यस प्रतिवेदनले तोकिएको स्थानबाट मात्र ढुङ्गा, गिट्टी तथा बालुवा संकलन/उत्खनन् गर्ने
- मेसेनरी उपकरण (स्काभेटर, ब्याकहोई (backhoe) ट्रिफर) प्रयोग गरि उत्खनन् तथा संकलन गर्ने । मेशिनरी उपकरणहरू : स्काभेटर, ब्याकहोई (backhoe) प्रयोग गर्नु परेमा (ढुङ्गा, गिट्टी, बालुवा उत्खनन्, बिक्री तथा व्यवस्थापन सम्बन्धी मापदण्ड, २०७७ को दफा ४ को उपदफा (४) अनुसार मेशिनको प्रयोग गर्नुपर्ने भएमा वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदनमा उल्लेखित शर्त र सिमा भित्र रही गर्नुपर्नेछ साथै विपद् जोखिम संवेदनशिल क्षेत्रमा मेशिनको प्रयोग गर्नुपर्ने भएमा जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिको अनुमती अनिवार्य लिनुपर्नेछ ।)
- पुलबाट ५०० मि माथि सम्म र तल्लो भागमा १००० मि सम्म संकलन तथा उत्खनन् नगर्ने
- संकलन तथा उत्खनन् गर्दा खानेपानीका स्रोत तथा पाईप लाईन र सिँचाईको नहरहरूलाई क्षेती पुर्याउन पाईने छैन ।
- ढुवानी गर्दा ढुवानीका सवारी साधनहरूलाई अनिवार्य रूपमा ढाक्नु पर्नेछ र सडकमा पानी चुहाउन पाईने छैन ।
- नेपाल सरकारको कुनै पनि निकायले निर्माण गरेका तथा सार्वजनिक सम्पत्तिहरूमा हानि नोक्सानी पुर्याउन पाईने छैन ।
- ढुवानीका साधनहरू गुड्ने रोडमा सम्बन्धित स्थानीय तहले ट्राफिक व्यवस्थापन (सवारी साधनको गति सिमित, समय निर्धारण, वस्तीहरूमा जेब्राक्रसको व्यवस्था आदि) तोकिदिनु पर्दछ ।
- खोलामा पानी भैरहेको वा बगिरहेको क्षेत्रबाट नदीजन्य पदार्थ ननिकाल्ने
- खोलाको पानीको सतहभन्दा गहिरो हुने गरी नदीजन्य पदार्थ उत्खनन् नगरिने

प्यूठान जिल्ला मल्लरानी गाउँपालिका क्षेत्र अन्तर्गत झिमरूक खोलाका विभिन्न घाटहरू — बाँस खोला घाट, धुँदी बगर क्षेत्रबाट दिगो तथा वातावरण मैत्री रूपमा नदीजन्य पदार्थ ढुङ्गा, गिट्टी तथा बालुवा उत्खनन् तथा संकलन कार्य गर्नका लागि तयार पारिएको प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदन

- वातावरण संरक्षण नियमावली २०७७ मा तोकिएको दैनिक ३०० घ.मि. परिमाण भन्दा बढी उत्खनन् नगर्ने ।
- विद्यमान ऐन तथा नियमहरूको अधिनमा रही संकलन गर्ने
- ढुवानीको हकमा ट्रिफरहरू प्रयोग गर्ने
- उत्खनन् तथा संकलनको समयमा स्थानीयहरू वाट आउन सक्ने सामाजिक अवरोध तथा समस्याहरूको वार्ता र संवाद द्वारा समाधान गर्ने
- उत्खनन् क्षेत्रमा उत्खनन् को परिमाणको विवरण खुलाई होडिड बोर्ड राख्नु पर्नेछ

उपरोक्त श्रोतहरू संकलन कार्य गर्दा समय, परिमाण आदि सबै विषयलाई गम्भीरताका साथ हेरी त्यस सम्बन्धमा संकलनकर्ता, कामदारहरूलाई तालिम दिएर मात्र संकलन गरिने छ । संकलन उत्खनन् कार्यमा संलग्न हुने कामदारहरूको संख्या न्यून हुने तथा सकेसम्म स्थानीयलाई पहिलो प्राथमिकतामा राख्नुपर्नेछ ।

३.२ डेलिभरी गर्ने वस्तु

प्रस्तावित क्षेत्रबाट नदीजन्य पदार्थ ढुंगा, गिट्टी तथा बालुवाको संकलन उत्खनन् तथा ढुवानी गर्ने ।

३.३ प्रस्तावको संकलन विधि र समय

प्रस्तावित क्षेत्रबाट ढुंगा, गिट्टी, बालुवाको संकलन कार्यमा हाते उपकरणहरू प्रयोग गरिने छ । पानी भएको क्षेत्रमा संकलन कार्य नगर्ने र संकलन कार्य रातिको समयमा गर्न पाइने छैन ।

श्रोत सर्भेक्षण र उत्खनन् शैलीको अध्ययन

श्रोत सर्भेक्षण कार्य यस प्रस्तावको कार्यान्वयनका स्थानीय, सरोकारवाला सँग प्रत्यक्ष भेटघाट गरी छलफल गर्नुका साथै श्रोतसँग सम्बन्धित प्रकाशित वा अप्रकाशित सन्दर्भ सामाग्रीको अध्ययन समेत गरियो । श्रोत सर्भेक्षण देहाएको विधि प्रयोग गरिएकोछ ।

१. मल्लरानी गाउँपालिकाको क्षेत्र अन्तर्गत झिमरूक खोलाका विभिन्न घाटहरू — बाँस खोला घाट, धुँदी बगर आदि क्षेत्रबाट उत्खनन् तथा संकलन गर्ने क्षेत्रको क्षेत्रफल निकाल्नको लागि लम्बाइ र औसत चौडाइ निकालिनेछ र प्रत्येक ठाँउको विस्तृत रूपमा लम्बाई, चौडाइ र औसत उचाइको आकलन गरी उत्खनन् गर्न मिल्ने र नमिल्ने ठाउको अध्ययन

प्यूठान जिल्ला मल्लरानी गाउँपालिका क्षेत्र अन्तर्गत झिमरूक खोलाका विभिन्न घाटहरू — बाँस खोला घाट, धुँदी बगर क्षेत्रबाट दिगो तथा वातावरण मैत्री रुपमा नदीजन्य पदार्थ ढुङ्गा, गिट्टि तथा बालुवा उत्खनन् तथा संकलन कार्य गर्नका लागि तयार पारिएको प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदन

गरियो । तलको सुत्रको प्रयोग गरी जम्मा भएको पदार्थ र उत्खनन् गर्न मिल्ने पदार्थको मात्रा तय गरिएको छ ।

$$Q = L \times B \times H$$

जहाँ,

L=उत्खनन् क्षेत्रको लम्बाई

B=उत्खनन् क्षेत्रको औसत चौडाई

H=उत्खनन् क्षेत्रको औसत गहिराई

Q=पदार्थ संचितिको मात्रा

तालिका ३.१ संकलन गर्न सकिने नदीजन्य पदार्थको परिमाण

क्र.स	क्षेत्रको नाम	लम्बाई (.मि)	उत्खनन् गरिने	खोलाको क्षेत्रफल (वर्ग मि.)	बगर सहितको	खोलाको क्षेत्रफल (वर्ग मि.)	उत्खननार्ने क्षेत्रफल (वर्ग मि.)	औ.ग.(मि)	औ.चौ.	(.मि)	प्रभावकारी औ.चौ.	वार्षिक उत्खनन गर्ने परिमाण (घन मि.)	श्रोत वस्तुको किसिम

- औ.चौ.= औसत चौडाइ
- औ.ग. = औसत गहिराई
- नदीको दुवै किनारा उत्खनन् भए बगर सहितको नदीको चौडाई, अन्यथा बगरको चौडाई

उत्खनन् क्षेत्रको उचाइको अनुमान गर्न विभिन्न ठाउँमा Floodplain sediment level को मात्राको पनि अनुमान गरियो भने त्यसैगरी जि.पि.एस. (GPS) द्वारा सर्भे गरी विभिन्न क्षेत्रको अध्ययन गरी

प्यूठान जिल्ला मल्लरानी गाउँपालिका क्षेत्र अन्तर्गत झिमरूक खोलाका विभिन्न घाटहरू — बाँस खोला घाट, धुँदी बगर क्षेत्रबाट दिगो तथा वातावरण मैत्री रुपमा नदीजन्य पदार्थ ढुङ्गा, गिट्टि तथा बालुवा उत्खनन् तथा संकलन कार्य गर्नका लागि तयार पारिएको प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदन

सो अनुसार गुगल नक्सामा चित्र कोरिएको छ, जसमा जम्मा उत्खनन् गर्न सकिने क्षेत्र, परिमाण र जम्मा रहेको पदार्थको अनुमान गरिनेछ ।

प्यूठान जिल्ला मल्लरानी गाउँपालिका क्षेत्र अन्तर्गत झिमरूक खोलाका विभिन्न घाटहरू — बाँस खोला घाट, धुँदी बगर क्षेत्रबाट दिगो तथा वातावरण मैत्री रुपमा नदीजन्य पदार्थ ढुङ्गा, गिट्टि तथा बालुवा उत्खनन् तथा संकलन कार्य गर्नका लागि तयार पारिएको प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदन

३.४ प्रस्तावको कार्यान्वयन हुँदा निष्कासन हुने फोहोर र तिनको व्यवस्थापन

ढुङ्गा, गिट्टी, बालुवाको संकलन उत्खनन् कार्यको समयमा नदी किनारमा कामदारहरूको वृद्धिले फोहोरमैला /एवं खेर जाने सामग्रीले प्रदुषण बढ्न सक्छ, फोहोर मैला व्यवस्थापनको लागि उत्खनन् स्थलमै जम्मा गरी फोहोर जम्मा गरी नजिकैको फोहोर बिसर्जन क्षेत्रमा पुर्याउने । यसको निराकरण गर्न वातावरणीय व्यवस्थापन योजना बनाईएको छ । प्रस्तावित क्षेत्रबाट दैनिक करिब २ के.जि. ठोस फोहोर उत्सर्जन हुन्छ ।

(स्रोत: Solid Waste Management in Nepal Current Status and Policy Recommendation ,ADB)

३.५ प्रयोग हुने उर्जा

निर्माण कार्यहरूको लागि आवश्यक ऊर्जा मुख्यतया डिजेल, मट्टीतेल र पेट्रोल हो । ताप इन्धनको लागि काठको प्रयोग निषेध हुनेछ ।

३.६ प्रस्ताव कार्यान्वयन गर्न आवश्यक पर्ने तालिका

क्र.स.	विवरण	परिमाण
१	अस्थायी टहरा	१ वटा अस्थायी शौचालय (श्रमिकको लागि)
२	प्रयोग गरिने उपकरणहरू	<ul style="list-style-type: none"> हाते उपकरणहरू प्रयोग गरिनेछ । मेशिनरी उपकरण प्रयोग गर्नु परेमा जिल्ला विपद व्यवस्थापन समितिको अनुमती लिनु पर्नेछ ।

३.७ जन शक्तिको आवश्यकता

उत्खनन् तथा संकलन कार्य गर्न आवश्यक प्राविधिक जनशक्ति प्रस्ताव तथा निर्माण व्यवसायीले उपलब्ध गराउने तथा अन्य जनशक्ति आवश्यकता अनुसार स्थानीयबाट पुर्ति गर्न सक्ने छ । ढुंगा, गिट्टी, बालुवाको संकलन कार्यले तत्काल नै स्थानीय वासिन्दामा रोजगारीको अवसर सिर्जना गर्दछ । यो सबै भन्दा ठूलो र प्रत्यक्ष लाभ हुने क्षेत्र हो । दक्ष श्रमिकहरूले न्यूनतम रुपमा रु ११३० र अदक्ष श्रमिकहरूले न्यूनतम रुपमा रु ८२० ज्याला प्रतिदिन प्राप्त गर्दछन । प्रस्ताव

प्यूठान जिल्ला मल्लरानी गाउँपालिका क्षेत्र अन्तर्गत झिमरुक खोलाका विभिन्न घाटहरू — बाँस खोला घाट, धुँदी बगर क्षेत्रबाट दिगो तथा वातावरण मैत्री रुपमा नदीजन्य पदार्थ ढुङ्गा, गिट्टि तथा बालुवा उत्खनन् तथा संकलन कार्य गर्नका लागि तयार पारिएको प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदन

कार्यान्वयन हुँदा वार्षिक न्यूनतम १५० जना स्थानीयले प्रत्यक्ष रोजगार पाई आफ्नो दैनिकि संचालनमा टेवा पुग्नेछ । महिलाहरूको हकमा उनीहरूले पनि पुरुष जति कै श्रम गर्ने हुनाले त्यतिकै मात्रामा लाभान्वित हुनेछन् । यसले एक प्रकारले महिला र पुरुष बीचको श्रम विभाजनमा विभेद गर्ने प्रणालीलाई निरुत्साहित पार्दछ । ढुंगा, गिट्टी, बालुवाको संकलन कार्य नियमित हुने हुनाले यसबाट स्थानीय बासिन्दा लाभान्वित हुनेछन् ।

३.८ प्रस्ताव कार्यान्वयन गर्न आवश्यक पर्ने मेसिनरी उपकरणहरू

उत्खनन् योजना (Excavation Plan) अनुसार आवश्यक प्राविधिक जनशक्ति प्रस्ताव तथा निर्माण व्यवसायीले उपलब्ध गराउने तथा अन्य जनशक्ति आवश्यकता अनुसार गाउँपालिकाको अनुमती लिई प्रयोग गरिनेछन् ।

३.९ प्रस्ताव कार्यान्वयन हुने क्षेत्रको विस्तृत विवरण

क. अवस्थिति तथा नक्सा

खोला	क्र स	वडा न	घाट	सिमाना
झिमरुक खोला	१		बाँस खोला माथिल्लो	पुर्व: विजुवार पक्की पुल, पश्चिम: झोलुङ्गे पुल, उत्तर: बिजुवार र दक्षिण: बाँस खोला
झिमरुक खोला	२	४	बाँस खोला तल्लो	पुर्व: विजुवार झोलुङ्गे पुल, पश्चिम: जुम्री दोभान, उत्तर: बिजुवार र दक्षिण: बाँस खोला
झिमरुक खोला	३	५	धुदी घाट	पुर्व: खैरा पश्चिम: खोला, उत्तर: देवस्थान र दक्षिण: धुदी फाट

प्युठान जिल्ला मल्लरानी गाउँपालिका क्षेत्र अन्तर्गत झिमरुक खोलाका विभिन्न घाटहरू — बाँस खोला घाट, धुँदी बगर क्षेत्रबाट दिगो तथा वातावरण मैत्री रुपमा नदीजन्य पदार्थ ढुङ्गा, गिट्टि तथा बालुवा उत्खनन् तथा संकलन कार्य गर्नका लागि तयार पारिएको प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदन

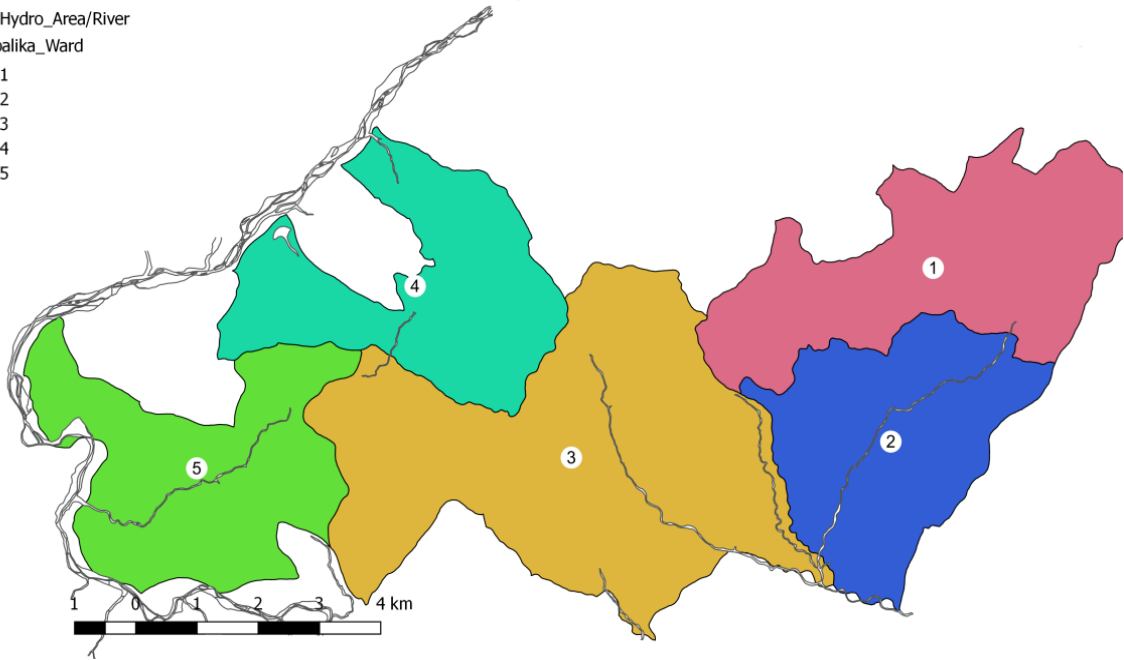
खोला	क्र स	वडा न	घाट	माथिल्लो नियन्त्रण विन्दु		तल्लो नियन्त्रण विन्दु	
				N	E	N	E
झिमरुक खोला	१		बाँस खोला माथिल्लो	28° 5'31.14"N	82°51'23.04"E	28° 5'28.86"N	82°51'18.49"E
झिमरुक खोला	२	४	बाँस खोला तल्लो	28° 5'25.40"N	82°51'8.15"E	28° 5'22.18"N	82°50'59.44"
झिमरुक खोला	३	५	धुदी घाट	28° 3'30.94"N	82°49'32.08"E	28° 3'24.72"N	82°49'31.34"E

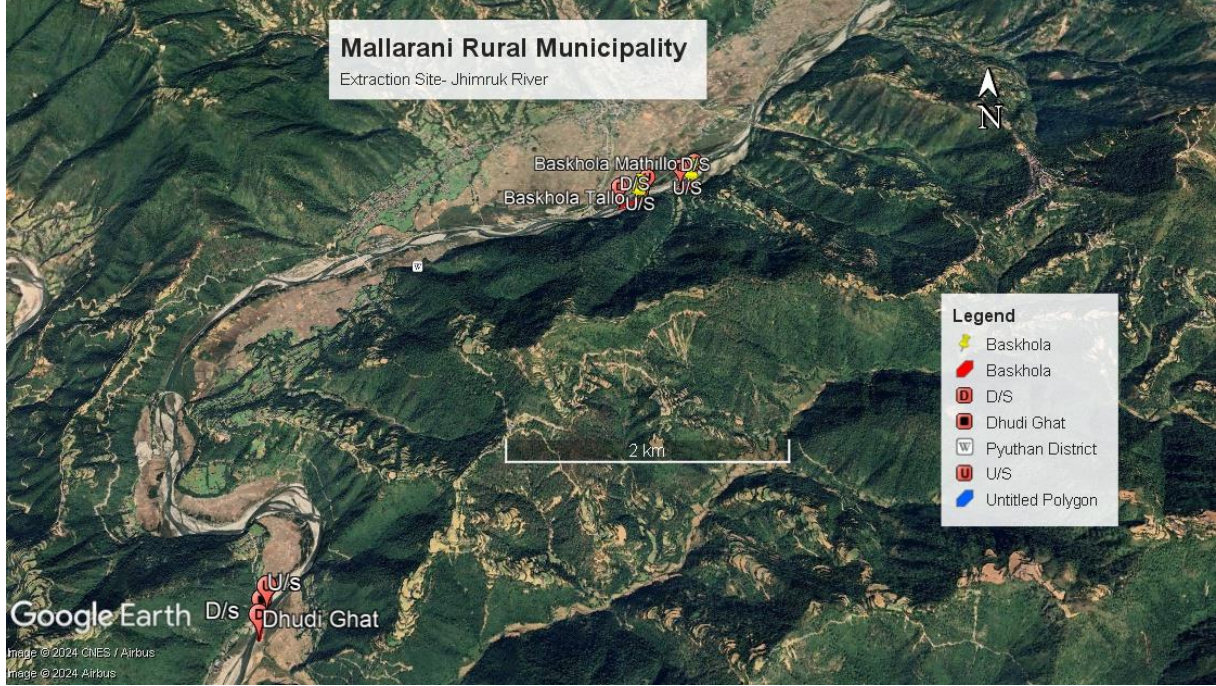
Mallarani Gaupalika, Pyuthan

Legend

- Hydro_Area/River
- Gaupalika_Ward
- 1
- 2
- 3
- 4
- 5

प्यूठान जिल्ला मल्लरानी गाउँपालिका क्षेत्र अन्तर्गत झिमरुक खोलाका विभिन्न घाटहरू — बाँस खोला घाट, धुँदी बगर क्षेत्रबाट दिगो तथा वातावरण मैत्री रुपमा नदीजन्य पदार्थ ढुङ्गा, गिट्टि तथा बालुवा उत्खनन् तथा संकलन कार्य गर्नका लागि तयार पारिएको प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदन

(नक्सा १: अवस्थिति नक्सा)

ख. प्रभावित क्षेत्र वरिपरिको जनसंख्या र बसोबासको स्थिति

अ) प्रस्ताव क्षेत्रको र प्रभावित गाउँपालिकाको जनसंख्या (Population)

मल्लरानी गाउँपालिकाको जनसंख्याको विवरण राष्ट्रिय जनगणना, २०७८ अनुसार मल्लरानी गाउँपालिकाको जनसंख्या १५,६४६ रहेको छ जस मध्ये पुरुष ४३.७ प्रतिशत (६८४३ जना) र महिला ५६.३ प्रतिशत (८८०३ जना) रहेका छन् । सोही अनुसार लैंगिक अनुपात (Sex Ratio) अर्थात् प्रति १०० महिलामा पुरुषको संख्या ७७.७३ रहेको छ । कुल घरधुरी ४१३८ रहेको तथ्याङ्कले जनाउँदछ । जनघनत्व १९५ जना प्रति वर्ग किलोमिटर रहेको छ । यस क्षेत्रमा अधिकांश क्षेत्री, तामाङ, मगर, राइ, ब्राम्हण, नेवार, विश्वकर्मा, लगायतका अन्य जातजातिको बाहुल्यता रहेको देखिन्छ ।

आ) जात र जनजाति (Caste and Ethnicity)

प्यूठान जिल्ला मल्लरानी गाउँपालिका क्षेत्र अन्तर्गत झिमरुक खोलाका विभिन्न घाटहरू — बाँस खोला घाट, धुँदी बगर क्षेत्रबाट दिगो तथा वातावरण मैत्री रुपमा नदीजन्य पदार्थ ढुङ्गा, गिट्टि तथा बालुवा उत्खनन् तथा संकलन कार्य गर्नका लागि तयार पारिएको प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदन

निम्न तालिकामा प्रभावित गाउँपालिकामा बसोबास गर्ने विभिन्न जातजातिहरूको जनसांख्यिक विवरण प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका : ३.२ प्रभावित गाउँपालिकामा बसोबास गर्ने विभिन्न जातजातिहरूको जनसांख्यिक विवरण

क्र.सं.	जाति जनजाति	संख्या		जम्मा जनसंख्या
		पुरुष	महिला	
१	मगर	२९.५ प्रतिशत	२९.४ प्रतिशत	२९.५ प्रतिशत
२	क्षेत्री	२०.१ प्रतिशत	१९.७ प्रतिशत	१९.९ प्रतिशत
३	विश्वकर्मा	१२.५ प्रतिशत	१२.६ प्रतिशत	१२.३ प्रतिशत
४	पहाडी बाहुन	१२ प्रतिशत	११.९ प्रतिशत	१२.२ प्रतिशत
५	नेवार	९.६ प्रतिशत	८.७ प्रतिशत	९.१ प्रतिशत
६	मिजार	६.६ प्रतिशत	७.२ प्रतिशत	६.९ प्रतिशत
७	परियार	४.४ प्रतिशत	५.२ प्रतिशत	४.९ प्रतिशत
८	ठकुरी	१.४ प्रतिशत	१.२ प्रतिशत	१.३ प्रतिशत
९	सन्यासी	१.३ प्रतिशत	१.२ प्रतिशत	१.२ प्रतिशत
१०	गुरुङ	१.०१ प्रतिशत	१.१ प्रतिशत	१.०६ प्रतिशत

(स्रोत: केन्द्रिय तथ्याङ्क विभाग, २०७८)

इ) शिक्षा एवं साक्षरता (Education and Literacy)

साक्षरताको आधारमा प्रस्तावित उत्खनन् क्षेत्रमा अवस्थित गाउँपालिकाको विवरण निम्नानुसार छन् ।

तालिका: ३.३ प्रभावित गाउँपालिकाको साक्षरता

प्यूठान जिल्ला मल्लरानी गाउँपालिका क्षेत्र अन्तर्गत झिमरूक खोलाका विभिन्न घाटहरू — बाँस खोला घाट, धुँदी बगर क्षेत्रबाट दिगो तथा वातावरण मैत्री रुपमा नदीजन्य पदार्थ ढुङ्गा, गिट्टि तथा बालुवा उत्खनन् तथा संकलन कार्य गर्नका लागि तयार पारिएको प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदन

पुरुष	महिला	जम्मा
८८.६ %	७३.६ %	८०.०%

(स्रोत: केन्द्रिय तथ्याङ्क विभाग, २०७८)

ई) उर्जा, बिजुली एवं संचार (Electricity, Energy and Communication)

यस गाउँपालिकामा बत्ति बाल्नका लागि मुख्यतया बिजुली प्रयोग अत्याधिक भएको पाईन्छ । तल उल्लेखित तालिकामा प्रभावित क्षेत्रमा उर्जाको प्रयोगको विवरण देखाइएको छ ।

तालिका: ५.३ प्रभावित क्षेत्रमा उर्जाको प्रयोगको विवरण

घरपरिवार संख्या	बिजुलि	सोलार	मट्टितेल	वायोगयाँस	अन्य
४१३८	४०४९	५६	११	०	२२

(स्रोत: केन्द्रिय तथ्याङ्क विभाग, २०७८)

उ) खानेपानी, स्वास्थ्यको एवं शिक्षा सुविधा (Drinking Water Supply, Health Facility and Education Status)

यस गाउँपालिकामा ९१.६८ प्रतिशत घरधुरीहरूमा पाइप प्रणालीबाट खानेपानी उपभोग गर्दछन् भने बाकि ट्युबेल-हातेपम्प, खोला, कुलो, कुवाबाट पनि पानीको माग पूरा गर्दछन । निम्न तालिकामा प्रभावित गाउँपालिकामा प्रयोग गरिने पानीको श्रोतको तथ्याङ्क प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका : ३.४ प्रभावित गाउँपालिकामा प्रयोग गरिने खानेपानीको श्रोत

जम्मा	धारा वा पाइप(निजि)	धारा वा पाइप(सार्वजनिक)	ट्युबेल-हातेपम्प	ढाकिएको कुवा, इनार	नढाकिएको कुवा, इनार	मूल धारा	नदी वा खोला	बोतल/जार	अन्य
४१३८	२३२३	१४७१	०	१	६१	२५३	२५	१	३

प्यूठान जिल्ला मल्लरानी गाउँपालिका क्षेत्र अन्तर्गत झिमरुक खोलाका विभिन्न घाटहरू — बाँस खोला घाट, धुँदी बगर क्षेत्रबाट दिगो तथा वातावरण मैत्री रुपमा नदीजन्य पदार्थ ढुङ्गा, गिट्टि तथा बालुवा उत्खनन् तथा संकलन कार्य गर्नका लागि तयार पारिएको प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदन

(स्रोत: केन्द्रिय तथ्याङ्क विभाग, २०७८)

स्वास्थ्यको हकमा प्यूठान जिल्लामा जिल्ला अस्पताल, प्राथमिक स्वास्थ्य सेवा केन्द्र र स्वास्थ्य चौकी चौकीहरू रहेका छन् भने सबै गाउँपालिकाहरूमा स्वास्थ्य चौकीको सुविधा रहेको छ । जिल्ला जनस्वास्थ्य कार्यालयको तथ्याङ्क अनुसार जिल्लामा देखिएका प्रमुख रोगहरूमा झाडापखाला, छाला सम्बन्धि रोग, ज्वरो आदि रहेका छन् ।

ऊ) धार्मिक, सांस्कृतिक एवं ऐतिहासिक स्थलहरू (Religious, Cultural and Historical Sites)

यस जिल्लामा रहेको धार्मिक क्षेत्रहरूका अन्यत्र झै पौराणिक एवम् ऐतिहासिक दृष्टिले आ-आफ्नै महत्व र स्थान छ ।

प्यूठान जिल्ला मल्लरानी गाउँपालिका क्षेत्र अन्तर्गत झिमरूक खोलाका विभिन्न घाटहरू — बाँस खोला घाट, धुँदी बगर क्षेत्रबाट दिगो तथा वातावरण मैत्री रुपमा नदीजन्य पदार्थ ढुङ्गा, गिट्टि तथा बालुवा उत्खनन् तथा संकलन कार्य गर्नका लागि तयार पारिएको प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदन

ग. संकलन/उत्खनन् गरिने परिमाणको आकलन

प्यूठान जिल्ला मल्लरानी गाउँपालिका क्षेत्र अन्तर्गत झिमरूक खोलाका विभिन्न घाटहरू — बाँस खोला घाट, धुँदी बगर क्षेत्रबाट दिगो तथा वातावरण मैत्री रुपमा नदीजन्य पदार्थ ढुङ्गा, गिट्टि तथा बालुवा उत्खनन् तथा संकलन कार्य गर्नका लागि तयार पारिएको प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदन

क्र. स.	वार्ड	अवस्थिति / उत्खनन गर्ने आवश्यक क्षेत्रको नाप					IEE अनुसार उत्खनन गर्न सकिने बाषिक न.प.को उच्चतम परिमाण (घ.मि.) क को 75%	उत्खनन गर्न सकिने न.प.को परिमाण प्रति दिन (घ.मि.)	कैफियत	राजश्व
		स्थान/घाट	ल. (मि.)	औ. चौ. (मि.)	औ. ग. (मि.)	मौज्दात परिमाण (घ.मि.) (क)				
१	५	धुदी घाट	२२०.०	२१.०	०.७	३२३४.०	२४२५.५	९.०		५१३९३९
२	४	बासखोला घाट माथिल्लो	१३०.०	३४.०	०.६५	२८७३.०	२१५४.८	८.०	पुल मापदण्ड भित्र पर्ने	४५६५७०
३	४	बासखोला घाट तल्लो	१३५.०	१४.०	०.६५	१२२८.५	९२१.४	३.४	पुल मापदण्ड भित्र पर्ने	१९५२३०
						७३३५.५	५५०१.६	२०.४		११६५७३९

नोटः

- झिमरुक खोलामा नदीजन्य पदार्थ प्रशस्त मात्रामा थुप्रिन गएको तर ढुङ्गा, गिट्टी, बालुवा उत्खनन्, बिक्री तथा व्यवस्थापन सम्बन्धी मापदण्ड, २०७७, को दफा ४ को उपदफा (१०) घना बस्ती र वन क्षेत्रको दुई कि. मि, राजमार्गको पाँचसय मिटर दुरी भित्रको नदी, सडक पुल तथा झोलुङ्ग पुलको एक किलो मिटर तल र पाँचसय मिटर माथिको नदीजन्य पदार्थ उत्खनन् गर्न नपाउने प्रावधान अनुसार यि क्षेत्रहरूबाट नदीजन्य पदार्थ सङ्कलन तथन उत्खनन् गर्न पाइदैन तर सोही मापदण्डको दफा ३ को उपदफा (१) को खण्ड (ख) अनुसार नदी खोला र खहरेमा बाढी पहिरोको कारणले ढुङ्गा, गिट्टी र माटो थुप्रिन गई सोको कारणले बस्ती तथा भौतिक संरचनामा जखिम उत्पन्न भएको वा हुनसक्ने अवस्था सिर्जना भै प्राविधिक टोलिको सिफारिसका आधारमा जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिद्वारा त्यस्ता पदार्थ हटाउन अनुमती प्रदान गर्न सक्दछ ।
- साथै यि क्षेत्रहरूमा नदि नियन्त्रणको कार्य गर्नकालागी ढुङ्गा, गिट्टी, बालुवा उत्खनन्, बिक्री तथा व्यवस्थापन सम्बन्धी मापदण्ड, २०७७ को दफा ४ को उपदफा (४) अनुसार मेशिनको प्रयोग गर्नुपर्ने भएमा वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदनमा उल्लेखित शर्त र सिमा भित्र रही गर्नुपर्नेछ साथै विपद् जोखिम संवेदनशिल क्षेत्रमा मेशिनको प्रयोग गर्नुपर्ने भएमा जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिको अनुमती लिनुपर्नेछ ।
- तसर्थ जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिले आवश्यकता महसुस गरी यि क्षेत्रहरूमा सङ्कलन तथा उत्खनन् कार्यको अनुमती प्रदान गरेमा नियम बमोजिम सङ्कलन तथा उत्खनन् कार्य गर्न पाइने छ अन्यथा यि क्षेत्रहरूमा सङ्कलन तथा उत्खनन् कार्य गर्न पाइने छैन ।

संकलन/उत्खनन् गरिने परिमाणको प्राप्त हुने राजश्व :

झिमरुक खोलाका विभिन्न घाटहरूबाट ५५०१.६ क्यविक मिटर परिमाणमा नदीजन्य पदार्थ उत्खनन् गरिने हुँदा यसको राजश्व लुम्बिनी प्रदेश सरकारले निर्धारण गरेको दर रेट अनुसार हुनेछ ।

घ. हालको स्थिति

उत्खनन् क्षेत्र खेति योग्य जमिन र घना बस्तिबाट टाढा रहेको छ । यसको माथिल्लो भागमा घना जङ्गल र तल्लो भागमा खोला अवस्थित छ । खोलामा ढुङ्गा र गिट्टीको सतह प्राकृतिक सतह भन्दा माथि आई खोलाले दाँया बाँया कटान सुरु गरेको छ जसको वैज्ञानिक व्यवस्थापन र तटबन्धका लागि दिर्घकालिन योजनाको आवश्यकता देखिन्छ । त्यसैले खोला व्यवस्थापनका लागि खेर गएको ढुङ्गा, गिट्टी निकालि खोला लाई आफ्नो प्राकृतिक बहाव कायम राख्न दाँया बाँया तटबन्ध र बिचमा च्यानल बनाई व्यवस्थित बनाउनु आवश्यक देखिन्छ ।

ड. पानीको स्रोत

यस क्षेत्रको प्रमुख नदी झिमरुक खोलानै हो । यस गाउँपालिकाको क्षेत्राधिकार भित्र पर्ने झिमरुक नदिमा चुंदरी खोला, छापे खोला, सारिवाङ्ग खोला, कात्रे खोला र लाखे खोला लगायतका केहि साना खोलाहरू मिसिएको छ । जसका उद्गम स्थल महाभारत पर्वत तथा पहाडी भाग मानिन्छन् । यी खोलाहरूका सहायक खोलाहरू प्राय बर्षायाममा निर्भर रहन्छन् । गौमुखी र लुङ्ग र धर्मावती भने सदावहार बग्ने खोला भएकोले झिमरुक खोला पनि सदावहार बगिरहने र सबै खोलाहरू अन्त्यमा झिमरुक नदि हुँदै राप्ती नदीमा मिसिएर बग्छन् ।

च. प्रस्ताव कार्यान्वयन हुने ठाउँमा आवतजावत गर्ने बाटो

प्रस्तावित उत्खनन् क्षेत्रमा पुग्न मल्लरानी गाउँपालिका जोड्ने सडक र थुप्रै स्थानीय सडकहरू हुँदै पुगिन्छ । प्रस्तावित क्षेत्रमा यातायात र पहुचमार्गको सुविधा राम्रो रहेको छ । गाउँपालिकाको सबै वडा तथा वस्तीहरूमा कच्ची मोटरबाटोको पहुच पुगेको छ । ८ कि.मी. पक्की सडक, १२ कि.मी. ग्राभेल सडक र करिव १०३ कि.मी. कच्ची मोटरबाटो निर्माण

भईसकेको यस गाउँपालिका क्षेत्र भित्र ढुंगा, गिट्टी र बालुवाको उत्खननको लागि प्रस्ताव गरिएको सबै क्षेत्रमा यातायातको पहुँच मार्ग राम्रो रहेको छ ।

छ. प्रविधिको विवरण

ढुङ्गा, गिट्टी, बालुवा संकलन तथा उत्खनन् गर्न असोज देखि जेष्ठ महिना सम्म वर्षको २७० दिन उपयुक्त रहने सुझाव दिईएको छ । उत्खनन् तथा संकलन कार्य रातको समयमा गरीने छैन । उत्खनन् कार्य हाते औजार को प्रयोग गरिने छ ।

उत्खनन् गर्न आवश्यक पर्ने उपकरणहरू:

१. हाते उपकरणहरू : फरुवा, वेल्चा, गैटी, कोदालो, साप्लो आदी
२. मेशिनरी उपकरणहरू : स्काभेटर, ब्याकहोई (backhoe) प्रयोग गर्नु परेमा (ढुङ्गा, गिट्टी, बालुवा उत्खनन्, बिक्री तथा व्यवस्थापन सम्बन्धी मापदण्ड, २०७७ को दफा ४ को उपदफा (४) अनुसार मेशिनको प्रयोग गर्नुपर्ने भएमा वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदनमा उल्लेखित शर्त र सिमा भित्र रही गर्नुपर्नेछ साथै विपद् जोखिम संवेदनशिल क्षेत्रमा मेशिनको प्रयोग गर्नुपर्ने भएमा जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिको अनुमती अनिवार्य लिनुपर्नेछ ।)

ज. दिगो संकलन/उत्खनन् र ढुवानी

प्रस्तावित खोलाबाट दिगो रूपमा ढुङ्गा, गिट्टी तथा बालुवा उत्खनन् तथा संकलन गर्दा मुख्यतया निम्न तरिकाहरू अवलम्बन गरिने छ ।

- यस प्रतिवेदनले तोकेको स्थानबाट मात्र ढुङ्गा, गिट्टी तथा बालुवाको उत्खनन् तथा संकलन गर्ने ।
- संकलन गर्दा कुटो, कोदालो, गैती, वेल्चा, हतौडा प्रयोग गरी संकलन कार्य गर्ने ।
- खोलामा पानी भइरहेको वा बगिरहेको क्षेत्रबाट नदीजन्य पदार्थ ननिकाल्ने ।
- खोलाको धार परिवर्तन हुने गरी नदीजन्य पदार्थ संकलन नगर्ने ।
- खोलाको पानीको सतहभन्दा गहिरो हुने गरी सामाग्री उत्खनन् नगर्ने ।
- तोकिएको दैनिक परिमाण भन्दा बढी उत्खनन् नगर्ने ।
- विद्यमान ऐन नियमका अधिनमा रही संकलन गर्ने ।

- ढुवानीको हकमा ट्र्याक्टर, ट्रिपरहरू प्रयोग गर्ने र बास्तविक भारबहन क्षमताभन्दा बढी भारी नभर्ने ।
- खोलाले कटान हुने स्थानमा Bio Engineering प्रविधिको प्रयोग गर्ने ।

उपरोक्त नदीजन्य पदार्थ संकलन कार्य गर्दा समय, परिमाण आदि सबै विषयलाई गम्भीरताका साथ हेरी त्यस सम्बन्धमा संकलनकर्ता, उत्खननकर्ता र कामदारलाई तालिम दिई संकलन गरिने छ । उत्खनन् तथा संकलन कार्यमा संलग्न हुने कामदारहरूको संख्या न्यून हुने तथा सकेसम्म स्थानीय व्यक्तिलाई रोजगारी दिने नीति अवलम्बन गर्ने भएकोले संकलन क्षेत्रहरूमा कामदारहरूको लागि शिविर बनाउन आवश्यक नपर्ने देखिन्छ । साथै उत्खनन् तथा संकलन क्षेत्रमा अस्थायी रूपमा शौचालय, गुणस्तर खानेपानी, सुरक्षा सामग्रीहरू (पन्जा, माक्स, स्यानीट्याजर, बुट, हेलमेट आदि) को सहज आपूर्ति गर्नु पर्ने छ ।

प्रस्तावित क्षेत्र चुरे क्षेत्रमा नपर्ने हुदा वातावरणीय, वन एवं विपतको दृष्टिकोणले खासै संवेदनसिल क्षेत्रमा पर्दैन । तैपनि वर्षातको समयमा बाढि, पहिरो जस्ता विपतबाट अछुतो रहदैन, त्यसैले उत्खनन कार्य गर्दा दिगो एवं वातावरण मैत्री ढङ्गबाट गर्नु पर्ने देखिन्छ ।

साथै झिमरुक खोलामा पर्ने बासखोलामा पुल र कृषी योग्य क्षेत्र साथै विजुवार बजार पर्दछ । झिमरुक खोलामा ड्यामको कारण नदीजन्य पदार्थ धेरै थुपिन गएको छ र झिमरुक खोलामा बाढीको कारण कृषि भूमि कटान भएको अवस्थाले यी क्षेत्रबाट नदीजन्य पदार्थ निकाल्नु पर्दछ र नदि नियन्त्रण कार्य गर्नु आवश्यक छ । विविध कारणले यो क्षेत्रमा राष्ट्रिय दुरी सम्बन्धीत मापदण्ड यस क्षेत्रको लागी फलदाइ नहुनेहुदा बस्तुपरक ढङ्गबाट यस क्षेत्रमा रहेका भैतिक संरचनाहरूमा क्षती नहुनेगरी तटीय क्षेत्रबाट नदीजन्य पदार्थ उत्खनन् तथा सङ्कलन गर्नु पर्ने देखिन्छ ।

(ढुङ्गा, गिट्टी, बालुवा उत्खनन्, बिक्री तथा व्यवस्थापन सम्बन्धी मापदण्ड, २०७७ को दफा ३ को उपदफा (१) को खण्ड (ख) अनुसार नदी खोला र खहरेमा बाढी पहिरोको कारणले ढुङ्गा, गिट्टी र माटो थुपिन गई सोको कारणले बस्ती तथा भौतिक संरचनामा जखिम उत्पन्न भएको वा हुनसक्ने अवस्था सिर्जना भै प्राविधिक टोलिको सिफारिशका आधारमा जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिद्वारा त्यस्ता पदार्थ हटाउनु भनि विस्तृत विवरण तथा सिमाङ्कन सहित तोकेका स्थलहरूबाट सङ्कलन तथा उत्खनन् कार्य गर्न सकिने ।)

झ. अन्य आवश्यक कुराहरू

अ. भौतिक वातावरण

क) भूस्थिति (Topography)

यो गाउँपालिका समुद्री सतहबाट न्यूनतम ४९२ मि. देखि १८८२ मि.सम्मको उचाइमा रहेको छ र गाउँपालिकाले कूल ३६.०८ वर्ग कि.मी. क्षेत्रफल ओगटेको छ भने यस गाउँपालिकाको पूर्वमा अर्घाखाँची जिल्ला, पश्चिममा माण्डवी गाउँपालिका र प्यूठान नगरपालिका, उत्तरमा झिम्रुक गाउँपालिका र प्यूठान नगरपालिका र दक्षिणमा ऐरावती गाउँपालिका पर्दछ ।

यस गाउँपालिकाको क्षेत्राधिकार भित्र पर्ने झिम्रुक नदिमा चुंदरी खोला, छापे खोला, सारिवाङ्ग खोला, कात्रे खोला र लाखे खोला लगायतका केहि साना खोलाहरू मिसिएको छ जुन प्रस्तावित क्षेत्र भित्र पर्दछ । उचाइको आधारमा यस गाउँपालिकामा ३ प्रकारको हावापानी पाईन्छ जसमा उष्ण, अर्धोष्ण र शीतोष्ण । जल तथा मौसम विज्ञान विभाग, काठमाण्डौको २०७३ को तथ्यांक अनुसार यस गाउँपालिकामा औसत वार्षिक वर्षा ४४८.७ मि.मि रहेको छ । यहाँको तापक्रम गर्मी मौसममा ३२.४ डिग्री सेन्टीग्रेड सम्म र जाडो मौसममा ८.० डिग्री सेन्टीग्रेड सम्म रहेको छ ।

ख) माटोको प्रकार एवं भूगर्भ (Geology and Soil Types)

त्यस क्षेत्रमा रहेका चट्टानहरू Phyllite, Schist, Quarzite, Dolomite, Low/ High Grade Metamorphic Rocks, calcareous gneiss, granitic, Slate, Dolomite, Robang Phyllite, White Quarzite, Dhading Dolomite, Limestone, norpul Formation Chloritic Gneises । यस खोलाको सेडिमेन्ट अध्ययन गर्दा यसमा स्याण्ड साईज पार्टीकल र वोल्डर, को बाहुल्यता मध्यम रहेको पाइन्छ साथै ग्राइभल, पेवल र कोभलहरू क्रमः संग रहेको पाइन्छ । स्याण्डलेअरहरू मझौला देखि मसीना हल्का ग्रे रंगको रहेको छ । वोल्डर, पेवल र कोभलहरू प्यारेन्ट रक जस्तै नाइसिस, सिष्ट, क्वार्जाइट, सेलहरूबाट टुक्रेर बन्दछन् ।

यस क्षेत्रको माटोको बनावट हेर्दा देहाएबमोजिम भएको पाइन्छ ।

१. एलुभियल माटो: यस अन्तर्गत खोलाले थुपारेको मसिनो पागो माटो देखि ग्राभेल तथा ढुङ्गाहरूको समिश्रण पर्दछ । धेरै जसो नदीले काटेर बनाएको बेसी तथा फांटहरूमा यस्तो माटो पाइन्छ ।
२. कोलुभियल माटो : यस अन्तर्गत भीरालो सतहमा हुने पहिरो, भुक्षय आदिले थुपारेको माटो पर्दछ ।
३. रेसिड्युअल प्रकारको माटो बढी पाइन्छ । यस क्षेत्रमा phyllite, quartzite, slate, gnesis, limestone, Dolomite, Silt, Mud stone आदी बाट नरम तथा कडा चट्टानहरू weathering भई बनेको माटो पाइन्छन् ।

ग) जलाधार क्षेत्र (Basin Hydrology)

यस क्षेत्रको प्रमुख नदि झिमरूक खोला हो । जसको उद्गम स्थल महाभारत पर्वत तथा केहि छ पहाडी भाग मानिन्छन । यी खोलाहरूका सहायक खोलाहरू प्राय वर्षा याममा निर्भर रहन्छन् ।

घ) जलवायु र हावापानी (Climate)

उत्तर तर्फ जलवायु महाभारत र अन्य पर्वत श्रृंखलाबाट प्रभावित यस क्षेत्रमा हिउदमा बढी जाडो र गर्मीको समयमा शितल हुन्छ । यस जिल्लाको सरदर तापक्रम अधिकतम ४६ डिग्री सेल्सियस र न्यूनतम तापक्रम ० डिग्री सेल्सियस भएको पाइन्छ । यस जिल्लामा सामान्यतया दक्षिण पूर्वबाट आउने मनसुनी वायुले वर्षा गराउदछ । यस जिल्लाको औसत वार्षिक वर्षा २२१० मि.मि. भएतापनि आषाढ, श्रावण र भदौ महिनामा भारी वर्षा हुने गर्दछ ।

ङ) हावा र पानीको गुणस्तर एवं ध्वनिको मात्रा (Air and Water Quality and Noise Level)

जिल्लाको ग्रामीण र शहरी क्षेत्रको अनुपातलाई हेर्दा ग्रामीण क्षेत्र निकै बढी रहेको तथा जनसंख्याको अनुपात पनि उल्लेख्य रूपमा ग्रामीण भेगमा बढी रहेको राष्ट्रिय जनगणना, २०७८ ले देखाउँछ । मूलतः कृषि पेशामा आश्रित यस क्षेत्रमा उद्योग, कलकारखाना आदिको विकास खासै धेरै नभएको कारण यस क्षेत्रको हावा र पानीको गुणस्तरलाई राष्ट्रिय मापदण्ड भित्रै रहेको मान्न सकिन्छ, यद्यपि मुख्य शहरी क्षेत्र तथा सडक वरपरका बस्तीहरूमा भने सवारी साधनहरूबाट हुने वायु प्रदुषण केही मात्रामा देख्न सकिन्छ । ध्वनिको मात्राको हकमा ग्रामीण क्षेत्र भन्दा शहरी बस्ती, बजार तथा सडक क्षेत्र आसपास बढी रहेको अवस्था छ । नदी छेउको हावापानि स्वच्छ र कम प्रदुषित रहेको छ । निर्माण सामग्री

ओसारपसारका लागि गाडीको आवतजावत नियमित रूपमा हुने भएकाले केहि मात्रामा ध्वनि प्रदुषण रहेको छ ।

च) भू-उपयोग (Land-Use)

मल्लरानी गाउँपालिकाको ८०.०९ वर्ग कि.मी. रहेको छ । जिल्लाको ४६.०३ प्रतिशत भू-भाग वनक्षेत्रले ओगटेको छ । प्रस्तावित उत्खनन क्षेत्रहरूको नजिकको भू-उपयोगको हकमा प्राय वन क्षेत्रहरू र खेतियोग्य जमिन पर्दछन् । तल उल्लेखित तालिकामा उत्खनन क्षेत्र वरपरको भू-उपयोग प्रस्तुत गरिएको छ । यस क्षेत्रका अधिकांश बासिन्दा कृषि पेशामा संलग्न रहेकाले अधिकांश जमिन कृषि उत्पादनमा प्रयोग भएको छ ।

आ. जैविक वातावरण

प्यूठान जिल्लाको कूल क्षेत्रफल ४६.०३ प्रतिशत भू-भाग वन क्षेत्रले ओगटेको छ । जिल्लाको केहि वन क्षेत्र महाभारत पर्वत सृंखलाले ढाकिएको छ । यो जिल्ला पहाड, खोंच र केही बेसीहरूमा छरिएको छ । प्रस्तावित क्षेत्रमा कुनै आरक्षित, संरक्षित वा सांस्कृतिक, ऐतिहासिक वा वास्तुगत संरचनाका हिसाबले महत्वका स्थानहरू पर्दैनन् र प्रस्ताव क्षेत्रमा पाइने चिलाउने, साज, सिमल, कटुस मुख्य रहेका छन् र त्यस्तै औषधीय गुण रहेका प्रजातिहरू पनि यस भेगमा उपलब्ध छन् ।

क) वनस्पति

प्रस्तावित उत्खनन क्षेत्र वरपरका वनमा पाईने मुख्य वनस्पतिहरूमा उतिस, चिलाउने, दबदबे, दालचिनी, पैयु, रीठा, खयर, सल्ला, साल निम्नानुसार छन् ।

ख) वन्यजन्तु

प्रस्ताव प्रभावित क्षेत्रमा पाइने वन्यजन्तुहरूमा, रतुवा मृग, लोखर्के, बाँदर (Monkey, Maccaca Mulata), खरायो (Indian hare, Lipus migricllis), लोखर्के (Squirrel, Funambulas spp) चितुवा (Leopard, Panthera Pardus), वन बिरालो (Wild Cat, Felis silvestris), स्याल (Vulpes vulpes), रतुवा, मृग, बँदेल, दुम्सि बाघ, जस्ता जनावरहरू रहेको जानकारी छ । यस क्षेत्रमा घस्रने जातका प्राणीमा सर्प, छेपारो, मौशुली, रातो टाउके छेपारो सबैभन्दा बढी पाईन्छ ।

प्यूठान जिल्ला मल्लरानी गाउँपालिका क्षेत्र अन्तर्गत झिमरूक खोलाका विभिन्न घाटहरू — बाँस खोला घाट, धुँदी बगर क्षेत्रबाट दिगो तथा वातावरण मैत्री रूपमा नदीजन्य पदार्थ ढुङ्गा, गिट्टि तथा बालुवा उत्खनन् तथा संकलन कार्य गर्नका लागि तयार पारिएको प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदन

ग) चराहरू

प्रस्ताव प्रभावित क्षेत्रमा पाइने चराहरूमा काग, (Rock Pigeon, Columbidae), कालिज, (Kalij, Lophura leucomelanos) सुगा, (Parrot, Psittaciformes), ढुकुर, (Dove, Streptopelia orientalis), जुरेली (Himalayan Bulbul, Pycnonotus, leucogenys), भंगेरो बेसरा Accipiter virgatus), बन कुखुरा, चिबे, रानिचरा, सुगा, कालो गिद्ध, कटुस टाउके मौरी चरी, जङ्गली लाटोकोसेरो, हाँस, चिल, रानी चरी, आदि जस्ता चराहरू रहेको जानकारी छ ।

घ) माछाहरू

प्रस्ताव क्षेत्रका खोलानाला तथा जलाशयहरूमा पाइने माछाहरूमा असला, चरिङ्गा, वाममाछा, झिङ्गेमाछा, बुदुना (Garra annedalie) सहर माछा लगायत आदि रहेका छन् ।

४. प्रस्ताव कार्यन्वयन गर्दा वातावरणमा पर्ने प्रभाव

४.१ सामाजिक, आर्थिक र सांस्कृतिक क्षेत्रमा पर्ने प्रभाव

धर्म, संस्कृति तथा परम्परामा प्रभाव स्थानीय वासिहरू कामदारको रूपमा कार्य गर्ने हुनाले धर्म, संस्कृति तथा परम्परामा यसको प्रभाव पर्ने छैन ।

▪ स्वास्थ्य तथा सुरक्षा

ढुङ्गा, गिट्टी, बालुवाको संकलन तथा उत्खनन् गर्दा कामदारहरूलाई चोटपटक लाग्न सक्छ । त्यसै गरि ढुङ्गा गिट्टी उछिट्टिएर पनि जिउमा चोट लाग्न सक्छ । धूलोको कारणले श्वास-प्रश्वास र आंखाका रोगहरू लाग्न सक्छन । ढुवानीका साधनहरूको आवतजावतले आकस्मिक दुर्घटनाको संभावना पनि त्यतिकै रहन्छ । चोट पटक र धूलोको कारणले स्वास्थ्यमा हुने प्रतिकूल असर न्युनिकरण गर्न कामदारहरूलाई स्वास्थ्य तथा सुरक्षाका आधारभुत तालिम, सुरक्षा सामाग्रीहरू जस्तै मास्क, स्यानीट्याजर, बुट, पञ्जा, हेलमेट र औषधि उपचारको लागि प्राथमिक उपचारका सामाग्रीहरू जस्तै टिचर आयोडिन, व्याण्डेज, प्याड, टेप आदि उपलब्ध गराइने छ ।

▪ विकासका संरचनाहरू

प्रस्तावित उत्खनन् क्षेत्रमा उल्लेखनीय विकासका संरचनाहरू सडक, पुल, सिंचाई कुलो, खानेपानीका पाईपलाइन भएका स्थानहरूमा योजना बनाई त्यस्ता खालका संरचनाको संरक्षण गरिनेछ ।

४.२ जैविक प्रभाव

▪ वन तथा वनस्पति

ढुङ्गा, गिट्टी, बालुवा संकलन कार्यमा संलग्न श्रमिकहरू र चालक दलका सदस्यहरूबाट अबैधानिकरूपमा रुख विरुवाहरूको हानी र चोरी हुन सक्ने सम्भावना बढी हुन्छ । यसको न्यूनिकरण र रोकथामको लागि उनीहरूलाई कार्यशाला गोष्ठी प्रस्ताव गरी सो सम्बन्धमा सचेतनामूलक अभिमुखीकरण गराउनु अनिवार्य छ । गोष्ठीको मुख्य विषयमा वन र वातावरणको अन्तर सम्बन्ध र ऐन नियम बारे जानकारी गराइने छ । त्यहाँ काम गर्ने कामदारहरूलाई वन प्रवेश गर्न पुर्ण रूपमा निषेध गरिने छ ।

▪ वन्यजन्तु ओहोर दोहोरमा समस्या

प्रस्तावित संकलन तथा उत्खनन् क्षेत्रमा पाईने वन्य जन्तुहरू प्यूठान नदीबाट ओहोरदोहोर गर्ने हुँदा उत्खनन् कार्यले प्यूठान नदीको सतह घट्न गई वन्य जन्तुलाई हिडडुल गर्न समस्या हुन सक्छ त्यसैले प्रतिवेदनमा उल्लेख गरिएको गहिराई भन्दा बढि गहिराईमा उत्खनन् गर्न पाईने छैन् ।

४.३ भौतिक प्रभाव

▪ नदी किनार कटान

यो काली नदी, गोरगदी नदी र मनहरी नदी वर्षातको समयमा मात्र बग्ने गर्दछ र यसले खोलाकोको किनारमा कटान गर्ने समस्या बर्षेनि बड्दै गएको छ । जसले खोलाको बिचको भागमा नदी जन्य पदार्थ धेरै जम्मा भई खोलाको बहाव क्षेत्रमा समस्या सिर्जना गरेको छ । वर्षातको समयमा खोला थुनिन गई नदीजन्य पदार्थ र पानी वन तथा बस्ति तर्फ जान सक्छ, त्यसकारणले यी स्थानहरूमा तटबन्धन (Gabion) निर्माण गरिने छ ।

▪ पानीको प्राकृतिक बहाव/मार्ग कायम

विद्यमान काली नदी, गोरगदी नदी र मनहरी नदीको मार्गलाइ सुरक्षित र सन्तुलन राखिने छ । साथै जैविक इन्जिनियरिङ प्रविधिको छेकबांधको व्यवस्था गरिने छ ।

▪ फोहोर

खानेकुरा र प्लास्टिकका सामानहरू यत्रतत्र फाल्ने काम हुनसक्छ । यसको न्युनीकरणको लागि हप्तामा कम्तिमा एक पटक त्यस्ता फोहरहरू संकलन गरी उपयुक्त स्थानमा विसर्जन गराइने छ । कामदारहरूको लागि अस्थायी शौचालय निर्माण गरिने छ ।

▪ वायु तथा ध्वनि प्रदुषण

ढुङ्गा, गिट्टी, बालुवा संकलन कार्यमा धुलोको कारण वायु प्रदुषण हुन्छ । त्यसै गरी ढुवानीका साधनहरूको आवागमनले धुलो र ध्वनि उत्पन्न गराउंछ । त्यसकारण वायु प्रदुषण कम गर्ने उपायहरूमा ढुवानी साधनहरूमा बालुवा र गिट्टी लोड गरिसके पछि अनिवार्य त्रिपालले ढाक्ने व्यवस्था गरिनेछ । त्यसै गरी ढुवानीका साधनहरूमा प्रेशर हर्न निषेध गरिनेछ ।

▪ हावाको गुणस्तर

प्रस्तावित क्षेत्रमा संकलन तथा उत्खनन् कार्य गर्दा हावाको गुणस्तर नबिगार्न आवश्यकता अनुसार सडकमा पानी छर्कनु पर्ने छ ।

प्यूठान जिल्ला मल्लरानी गाउँपालिका क्षेत्र अन्तर्गत झिमरूक खोलाका विभिन्न घाटहरू — बाँस खोला घाट, धुँदी बगर क्षेत्रबाट दिगो तथा वातावरण मैत्री रूपमा नदीजन्य पदार्थ ढुङ्गा, गिट्टि तथा बालुवा उत्खनन् तथा संकलन कार्य गर्नका लागि तयार पारिएको प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदन

▪ सवारी साधनको गति नियन्त्रण

नदीजन्य पदार्थ ढुवानी गर्दा सम्भावित सडक दुर्घटना न्यूनीकरणका लागि स्पीड ब्रेकर (Speed Breaker) राख्नु पर्ने छ । साथै सवारी साधन २५ कि.मी. भन्दा कम हुनु पर्ने छ ।

४.४ रासायनिक प्रभाव

प्रस्ताव कार्यान्वयन गर्दा ढुवानिका साधनहरू बाट लुब्रिकेन्ट, मोबिल, डिजेलबाट चुहावट हुने हुँदा मेसिनरी उपकरणहरू प्रस्तावित उत्खनन् तथा संकलन क्षेत्रमा मर्मत संभार गर्न पूर्ण रूपमा निषेध गरिएको छ ।

५. प्रस्ताव कार्यान्वयनका विकल्पहरू

प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण गर्दा प्रस्तावकले प्रस्ताव सम्बन्धी विषयहरूको विकल्प विश्लेषण गर्नु पर्ने अनिवार्य गरेको छ । यस अध्यायमा प्रस्तावित प्रस्तावको उद्देश्यहरू हासिल गर्न प्रस्ताव सँग सम्बन्धीत विभिन्न विषयहरूमा विकल्प विश्लेषण गरिएको छ । विकल्प विश्लेषणको क्रममा सर्वोत्कृष्ट वैकल्पिक उपायहरूको पहिचान गर्दा जसबाट धेरै भन्दा धेरै लाभान्श प्राप्त गर्न सकिन्छ साथै वातावरणीय दृष्टिकोणमा स्वीकार्य र आर्थिक तथा प्राविधिक रुपमा उचित रहेको विकल्प नै छनौट गरिएको छ । तसर्थ प्रस्तावसंग सम्बन्धीत उपयुक्त किसिमको विकल्पहरूलाई यस अध्यायमा समेटिएको छ । विशेष गरि तल उल्लेखित विषयहरूलाई आधार मानी विकल्प विश्लेषण गरिएको छ ।

- प्रस्ताव कार्यान्वयन नगर्ने (No Proposal option)
- प्रस्तावका विकल्पहरू (Proposal Alternatives)
 - ✓ वैकल्पिक क्षेत्र (Alternative site)
 - ✓ वैकल्पिक समय तालिका एवं विधि (Alternative schedule and process)
 - ✓ वैकल्पिक श्रोत (Alternative resources)

५.१ प्रस्ताव कार्यान्वयन नगर्ने

प्रस्ताव कार्यान्वयन नगर्ने विकल्प भन्नाले प्रस्तावित क्षेत्रमा भएका ढुङ्गा, गिट्टी, बालुवा संकलन तथा उत्खनन् नै नगर्ने र सो क्षेत्रलाई पूर्ण रुपमा निषेधित क्षेत्रको रुपमा विकास गर्ने भन्ने बुझिन्छ । यस प्रकारको विकल्प अवलम्बन गर्दा गैर कानूनी रुपमा संकलन गरेमा प्रचलित ऐन कानून बमोजिम दण्ड सजाय गर्नु पर्ने र क्षेत्रको पूर्ण रेखदेख प्रस्तावक/गाउँपालिका/वडा/वन आदि बाट गर्नुपर्ने हुन्छ जसको लागि एकातर्फ उपलब्ध राजस्वमा अतिरिक्त भार पर्नुका साथै राजस्वको श्रोत पनि घट्ने र श्रोत संकलन नहुदा श्रोतको सदुपयोग नभई खेर जाने डर हुन्छ । त्यसको अलावा ढुङ्गा, गिट्टी, बालुवा आदि संकलन नगर्दा नदीको सतह बढ्न गई बाढीको पानी बस्ती र खेतमा पसी धनजनको नोक्सानी हुने वर्षातका समयमा नदीका सतह बढी बाँध र पुलहरूमा क्षेति पुग्ने ।

५.२ प्रस्तावका विकल्पहरू

क) वैकल्पिक क्षेत्र

विकास निर्माणका कार्यहरूमा आवश्यक पर्ने ढुङ्गा, गिट्टी, बालुवा आदि जस्ता निर्माणमा प्रयोग हुने श्रोतहरू खोलानाला वा खनिजबाट मात्र प्राप्त हुने गर्दछ । प्रस्तावित राप्ती नदी रहेकोले सो प्रस्तावित क्षेत्र संकलन/उत्खनन् कार्यको लागि उपयुक्त छ । नदीजन्य पदार्थ विगतका वर्षमा यस क्षेत्रबाट संकलन तथा उत्खनन् हुँदै नआएकोले ति स्थानबाट नदीजन्य पदार्थ सङ्कलन तथा उत्खनन् हुनु अति आवश्यक रहेको छ ।

ख) वैकल्पिक समय तालिका एवम विधि

ढुङ्गा, गिट्टी, बालुवा संकलन तथा उत्खनन् गर्न असोज देखि जेष्ठ महिना सम्म वर्षको २७० दिन उपयुक्त रहेने सुझाव दिईएको छ । उत्खनन् तथा संकलन कार्य रातको समयमा गरिने छैन । सङ्कलन तथा उत्खनन् कार्यमा हाते औजार प्रयोग गरीनेछ ।

ग) वैकल्पिक श्रोत

ढुङ्गा, गिट्टी, बालुवा संकलन तथा उत्खनन् निकासका लागि अरु विकल्प नरहेको । विकास निर्माणका लागि चाहिने निर्माण सामाग्री बिशेष गरी नदीजन्य पदार्थको गुणस्तर यसै झिमरुक खोलामा उपलब्ध भएको हुँदा वातावरणीय अध्ययन गरी यी स्थानबाट उत्खनन् तथा संकलन कार्य गर्न उपयुक्त देखिन्छ ।

६. वातावरणीय व्यवस्थापन योजना

६.१ प्रभाव बढोत्तरीका उपायहरू

कुनै पनि प्रस्ताव कार्यान्वयन गर्दा यसका गतिविधिहरूबाट वातावरणमा पर्न सक्ने असर र त्यसलाई न्यूनीकरण गर्न गरिने प्रस्तावित एकिकृत प्रयासहरूको योजना हो । वातावरण व्यवस्थापन योजना विशेषगरी प्रभाव मुल्याङ्कन गर्दा अति महत्वपूर्ण प्रभावहरू भनी पहिचान गरिएका प्रभावहरूको हकमा निर्माण गरिएको छ । प्रस्ताव संचालनको क्रममा पर्न सक्ने विभिन्न वातावरणीय असरहरू तथा ध्यान पुर्याउनु पर्ने वातावरणीय सवाल, प्रस्तावका लाभबृद्धिका उपायहरू, नकारात्मक प्रभाव न्यूनीकरणका उपायहरू, त्यसको कार्यान्वयन तथा वातावरणीय अनुगमनका लागि संस्थागत जिम्मेवारी, वातावरणीय सम्बर्धन तथा नकारात्मक प्रभाव न्यूनीकरण लागत समेत समावेश हुने गरी वातावरणीय व्यवस्थापन योजना तयार पारिएको छ । प्रस्तावित राप्ती नदीको बगर क्षेत्रबाट ढुङ्गा, गिट्टी, बालुवा उत्खनन्/संकलन गर्न कार्यका वातावरण व्यवस्थापन योजनाले व्यवस्थापनका आधारभुत धारणालाई अङ्गिकार गरेको छ । यस धारणा अनुसार योजना निर्माणले आवश्यक कदम, साङ्गठनिक संरचना, मानवीय श्रोत, निश्चित निर्देशन, समन्वय, प्रतिवेदन र बजेट विनियोजन समेतलाई समेटेदछ । वातावरणीय व्यवस्थापन योजनाले वातावरण संरक्षणका उपायहरू उपयुक्त रूपमा कार्यान्वयन भए नभएको, ती उपायहरू प्रभावकारी भए नभएका निश्चित गर्न महत्वपूर्ण भूमिका निर्वाह गर्दछ ।

समग्रमा सम्पूर्ण उपायहरूको कार्यान्वयनको जिम्मेवारी प्रस्तावकको हुनेछ तर प्रस्तावकले कार्यान्वयनको लागि निर्माण व्यवसायी, स्थानीय तह तथा वन वा डिभिजन वन कार्यालय संग समन्वय गर्ने छ । यस प्रस्तावको लागि वातावरणीय योजनाको खाका तल तालिकाहरूमा प्रस्तुत गरिएको छ ।

६.२ वातावरणीय व्यवस्थापनका लागि जिम्मेवार निकायहरू

वातावरण संरक्षणका लागि प्रस्ताव गरिएका कुराहरूको कार्यान्वयन तथा पालना भए नभएका सम्बन्धमा र प्रभाव न्यूनीकरणका उपायहरू अवलम्बन गरिए नगरिएका सम्बन्धमा अनुगमन गर्न उद्देश्यले राष्ट्रिय वातावरणीय प्रभाव मुल्याङ्कन निर्देशिका, २०५० र वातावरण संरक्षण नियमावली, २०७७ ले पनि वातावरणीय अनुगमनलाई अनिवार्य गरेको छ र सो कार्यका लागि प्रस्तावक नै जिम्मेवार रहने उल्लेख गरेको छ । यस अनुसार वातावरणीय व्यवस्थापन योजना कार्यान्वयन गर्न र गराउने जिम्मेवारी मल्लरानी गाउँपालिका, जिल्ला समन्वय समिति प्यूठानको रहने छ । यसको अलावा अन्य सरोकारवाला निकायहरूका पनि अनुगमनमा महत्वपूर्ण भूमिका रहन्छ । वातावरणीय व्यवस्थापनका लागि जिम्मेवार निकायहरू निम्न उल्लेख गरिए बमोजिम रहेका छन् ।

क) केन्द्रिय स्तरका निकायहरू

संघीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय

नेपाल सरकारका नीति नियमहरूको कार्यान्वयन बारेमा संघीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालयले अनुगमन गर्दछ । संघीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालयले नेपालमा स्थानीय सरकारहरूले सञ्चालन गर्ने गतिविधिहरूको पर्यवेक्षण गर्ने मन्त्रालय हो ।

वन तथा वातावरण मन्त्रालय

वातावरणीय असरहरू र तिनीहरूका न्यूनीकरणका उपायहरूको सवाल आउना साथ वन तथा वातावरण मन्त्रालयको सन्दर्भ अनिवार्य हुन्छ । वातावरण संरक्षण ऐन, २०७६ र वातावरण संरक्षण नियमावली, २०७७ का केन्द्र स्तरको सम्बन्धीत निकाय भनेको वन तथा वातावरण मन्त्रालय हो । त्यसैले प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदन तयार गर्दा वातावरण संरक्षण ऐन र नियमावलीलाई मुख्य आधार बनाइने हुँदा यस मन्त्रालयको भूमिका प्रमुख हुन्छ ।

क) प्रदेश स्तरका निकायहरू

उद्योग, पर्यटन, वन तथा वातावरण मन्त्रालय

प्रदेश भित्रका गाउँपालिका/गाउँपालिका र जिल्ला समन्वय समिति सँग सम्बन्धीत कार्यहरू प्रदेश स्तरको आधिकारीक संस्था प्रदेश उद्योग, पर्यटन, वन तथा वातावरण मन्त्रालयको हो । लुम्बिनी प्रदेश सरकारका नीति नियमहरूको कार्यान्वयनका बारेमा यस मन्त्रालयले जिल्ला समन्वय समिति, गाउँपालिकासँग समन्वय गर्दछ र त्यसको अनुगमन गर्दछ । नेपाल सरकारको योजना तर्जुमा ढुंगा, गिट्टी, बालुवा उत्खनन् तथा संकलन कार्यको अनुगमन जिल्ला समन्वय समिति, प्रदेश तथा केन्द्रिय अनुगमन समितिको मुख्य दायित्व रहन्छ ।

ग) स्थानीय स्तरका निकायहरू

मल्लरानी गाउँपालिका

नदी, खोलावाट ढुंगा, गिट्टी, बालुवा संकलन र उत्खनन् ढुवानी गर्ने प्रस्ताव कार्यान्वयन गर्ने संस्था मल्लरानी गाउँपालिका हो । मल्लरानी गाउँपालिकाले मल्लरानी गाउँपालिकाका नदी, खोलावाट ढुंगा, गिट्टी, बालुवा संकलन र उत्खनन् ढुवानी गर्न तयार पारिएको प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदन स्वीकृति प्रदान गर्दछ । नदी खोलावाट ढुंगा, गिट्टी, बालुवा

संकलन कार्यको कार्यान्वयन गर्दा प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदन अनुसार प्रस्ताव कार्यान्वयनको अनुगमन गर्ने पहिलो जिम्मेवारी पनि गाउँपालिकाको हुन आउँछ ।

जिल्ला समन्वय समिति, प्यूठान

नदी/खोलाबाट ढुंगा, गिट्टी, बालुवा संकलन कार्यको कार्यान्वयन र अनुगमन गर्ने जिल्ला समन्वय समिति जिल्लाको संस्था हो । ढुंगा, गिट्टी, बालुवा उत्खनन/संकलन सम्बन्धी योजना र नीतिहरू आफना अनुकूल बनाई कार्यान्वयन गर्नु र योजना र नीतिहरू अनुरूप वातावरणीय व्यवस्थापन र अनुगमन गर्नु जिल्ला समन्वय समितिको दायित्व भित्र पर्दछ ।

जिल्ला अनुगमन तथा समन्वय समिति, प्यूठान

जिल्ला समन्वय प्रमुखको संयोजकत्वमा रहेको जिल्ला अनुगमन तथा समन्वय समितिले नदी/खोलाबाट ढुंगा, गिट्टी, बालुवा उत्खनन/संकलन गर्दा पर्ने अनुकूल तथा प्रतिकूल प्रभावहरूको नियमित अनुगमन गर्नेछ । साथै यस समितिले स्थानीय आवश्यकतालाई मध्यनजर गर्दै आवश्यक निर्णय गरी उत्खनन/संकलन गर्न समयवधि र महिनाको साथै परिमाण र विधि समेत हेरफेर गर्न सक्ने छ । यस समितिमा जिल्ला स्थित सरोकारवाला विषयगत कार्यालय तथा विशेषज्ञहरू समेत रहने छन् ।

डिभिजन वन/सब-डिभिजन वन कार्यालय, प्यूठान

डिभिजन वन कार्यालय/सब-डिभिजन वन कार्यालयको वन क्षेत्र भित्र पर्ने नदी, खोलाहरूबाट ढुंगा, गिट्टी, बालुवा उत्खनन/संकलन कार्यको अनुमति दिन सक्ने आधिकारीक संस्था डिभिजन वन कार्यालय/सब-डिभिजन वन कार्यालय पनि हो । जिल्ला भित्रबाट बग्ने खोलाहरूको किनारबाट, वन क्षेत्रभित्र पर्ने घाटहरूबाट ढुंगा, गिट्टी, बालुवा संकलन कार्य गर्न डिभिजन वन कार्यालय र जिल्ला समन्वय समितिको सिफारिस लिनु पर्दछ । त्यसकारण नदी खोलाबाट ढुंगा, गिट्टी, बालुवा उत्खनन/संकलन कार्यको वातावरणीय व्यवस्थापनका लागि यस कार्यालयको समन्वयकारी भूमिका हुन्छ ।

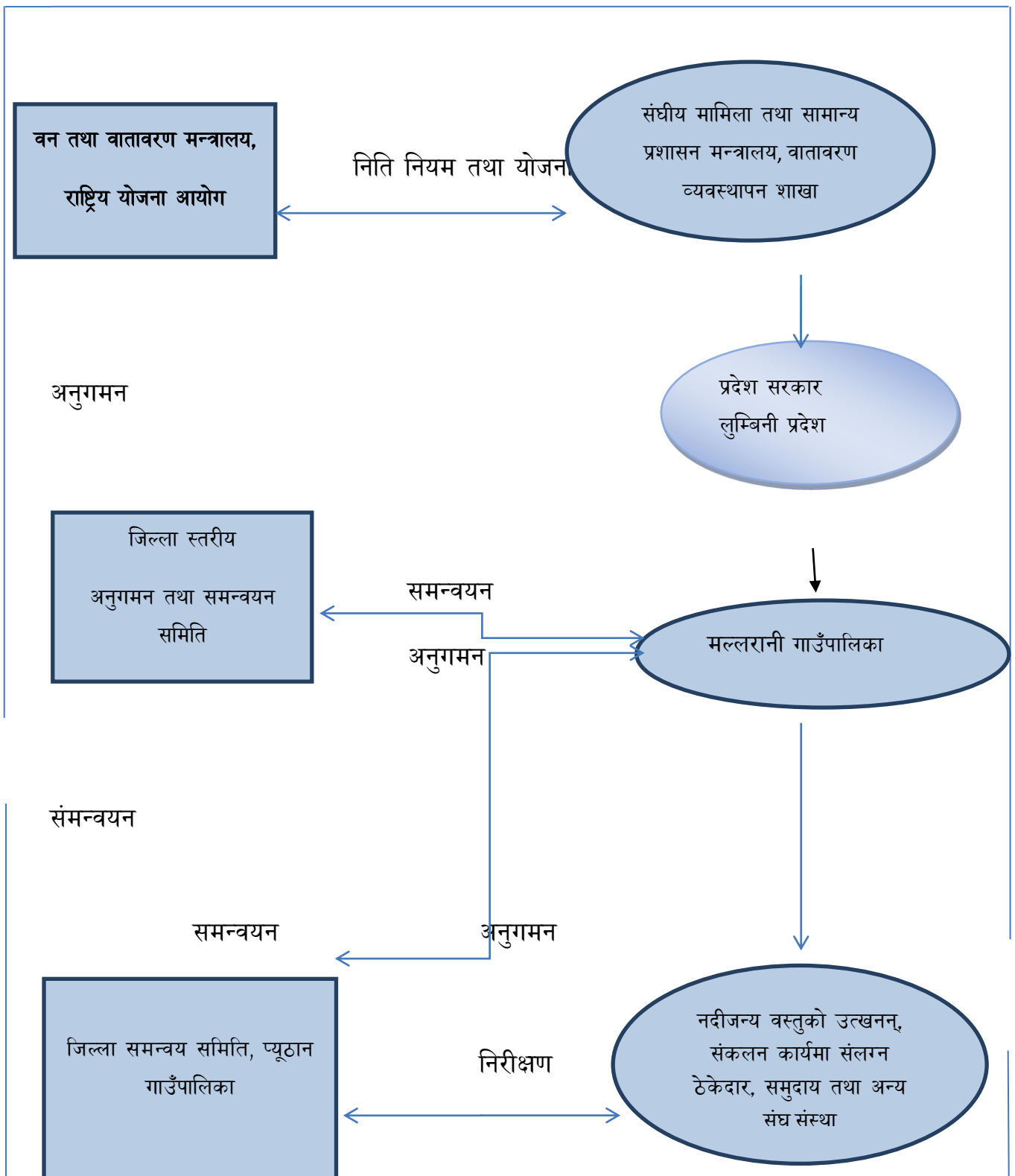
स्थानीय गैरसरकारी तथा समुदायमा आधारित संस्थाहरू

गाउँपालिका तथा विभिन्न स्थानीय क्लवहरू, गैरसरकारी संस्थाहरू, सामुदायिक वन उपभोक्ता समूहहरू आदि संघ संस्थाहरूले ढुंगा, गिट्टी, बालुवा संकलन र ढुवानी कार्य र वातावरण

प्यूठान जिल्ला मल्लरानी गाउँपालिका क्षेत्र अन्तर्गत झिमरुक खोलाका विभिन्न घाटहरू — बाँस खोला घाट, धुँदी बगर क्षेत्रबाट दिगो तथा वातावरण मैत्री रूपमा नदीजन्य पदार्थ ढुङ्गा, गिट्टि तथा बालुवा उत्खनन् तथा संकलन कार्य गर्नका लागि तयार पारिएको प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदन

संरक्षणमा अगुवाका रूपमा भूमिका खेल्न सक्नेछन् । यस्ता संस्थाहरू नदी खोलाबाट ढुंगा, गिट्टी, बालुवा उत्खनन् तथा संकलन गर्दा परिरहेका प्रतिकूल प्रभावहरूको नियमित अनुगमन र सुचना प्रवाह गरी वातावरणीय व्यवस्थापनका लागि जिम्मेबारी बहन गरिरहेका हुन्छन् ।

कार्यसम्पादन तथा कार्य निर्देशन र अनुगमन को चार्ट

६.३ वातावरणीय अनुगमन

वातावरण संरक्षण नियमावली, २०७७ अनुसार अनुगमन कार्यमा प्रस्तावक जिम्मेवार निकाय हुन पर्दछ । विभिन्न वातावरणीय समस्याहरू, प्रतिकुल प्रभावहरूको न्युनीकरणका उपायहरू, अनुकूल प्रभावका अभिवृद्धि ठीक र सहि ढंगबाट कार्यान्वयन भइरहेको छ वा छैन भनी अध्ययन गर्न अनुगमन अनिवार्य आवश्यकता हो । वातावरणमैत्री कृष्याकलापहरूको कार्यान्वयनले मात्र वातावरणीय प्रतिकुल प्रभावहरूलाई न्युनिकरण गर्न सकिन्छ । अनुगमन नियमित र कडाईका साथ भएन भने कार्यान्वयन पक्ष फितलो र प्रभावकारी हुन्छ । त्यसैले प्रस्तावमा उल्लेखित न्युनिकरणका उपायहरूको प्रभावकारी कार्यान्वयनका लागि प्रस्तावकले अनुगमन गर्नु पर्दछ । ढुङ्गा, गिट्टी, बालुवा संकलनबाट वातावरणमा पर्न सक्ने असरहरूको प्राविधिक दृष्टिकोण सहितको व्यवस्थापन योजनाको अवधारणको आवश्यकता हुन्छ । यस्तो अवधारणमा योजना, संगठन, श्रम शक्ति, निर्देशिका, समन्वय, प्रगति तथा लागतको समावेश हुन्छ । सकारात्मक पक्षहरूको अभिवृद्धि र नकारात्मक पक्षहरूको न्युनिकरणका उपायहरू कार्यान्वयन गर्नलाई के गर्ने, कसरी गर्ने, कहाँ गर्ने, कहिले गर्ने र कसले गर्ने भन्ने विस्तृत अवधारणा सहितको योजना तयार गर्नु पर्ने हुन्छ । वातावरणीय व्यवस्थापन योजनाले वातावरण संरक्षणका उपायहरू उपयुक्त रूपमा कार्यान्वयन भएको छ कि छैन, यसको प्रभावकारी अनुगमन तथा मुल्यांकन भएको छ कि छैन भन्ने कुराको निर्देश गर्छ ।

६.४ अनुगमन प्रगति अभिलेखिकरण

प्रत्येक क्रियाकलापको अनुगमन गरेपछि त्यसबाट प्राप्त सुचनाहरूको अभिलेखिकरण गर्नु पर्दछ । अनुगमनबाट प्राप्त सुचनाहरूको आधारमा प्रस्तावक/गाउँपालिकाले भविष्यको योजना तर्जुमा गर्दछ । सुधार गर्नु पर्ने पक्षहरूलाई ध्यान दिदै नया र प्रभावकारी योजना तर्जुमा गर्न अनुगमन अभिलेखिकरणबाट सुचनाहरूले ठुलो सघाउ पुर्याउने छन् । सामान्यतया प्रस्ताव कार्यान्वयन हुने प्रस्तावमा आधार रेखा अनुगमन, पालना अनुगमन र प्रभाव अनुगमन गरिन्छ ।

क) आधार- रेखा अनुगमन

आधार-रेखा अनुगमन आयेजना कार्यान्वयन भन्दा अगाडि गरिने अनुगमन विधि हो । प्रस्ताव कार्यान्वयन हुने क्षेत्रको विद्यमान भौतिक, सामाजिक-आर्थिक तथा सांस्कृतिक, जैविक आदि सुचनाहरूको अभिलेखिकरण गर्नु पर्दछ । यो किसिमको आधार रेखाले पछि कार्यान्वयन हुने प्रस्तावमा देखा परेका परिवर्तनहरू तुलना गर्न मद्दत पुग्दछ ।

ख) पालना अनुगमन

पालना अनुगमनमा प्रस्ताव कार्यान्वयन हुनु अगाडि प्रतिवेदनमा सुझाइएका प्रभाव न्युनिकरणका उपायहरूको लिखित प्रतिबद्धता समावेश छ कि छैन हेर्नु पर्दछ । त्यसै गरी प्रतिबद्धतामा सुझाइएका कार्यविधिहरू, वातावरण मैत्री उपायहरू, संकलन कार्य र त्यसका मापदण्डहरू तोकिएको स्थानबाट सामग्री संकलन गर्ने प्रतिबद्धता प्रष्ट छ कि छैन र प्रस्ताव कार्यान्वयन हुँदा प्रतिबद्धतामा उल्लेखित बुँदाहरूको अनुसरण भएको छ कि छैन स्थलगत रूपमा हेर्नु पर्दछ ।

ग) प्रभाव अनुगमन

प्रस्ताव कार्यान्वयन पश्चात त्यसबाट उत्पन्न वास्तविक प्रभावहरूको अध्ययन गर्नु नै वास्तवमा प्रभाव अनुगमन हो । प्रभाव अनुगमनले प्रभाव न्युनिकरण गर्दा अझ कसरी प्रभावकारी रूपमा गर्न सकिन्छ भन्ने कुरालाई निर्देश गर्दछ ।

६.५ अनुगमनको विधि

नदीजन्य पदार्थको संकलन तथा उत्खाननको अनुगमनको लागि स्थलगत अध्ययन, गाउँपालिका कार्यालयबाट प्राप्त हुने तथ्यांकहरू, स्थानीयहरू सँगको अन्तरक्रिया तथा सरोकारवालाहरू सँगको छलफल आदि विधि अपनाइनेछ । नदीजन्य पदार्थको संकलन तथा उत्खानन् क्षेत्रको अनुगमन गर्दा विज्ञद्वारा तयार पारिएका सूचक/मानकहरूको साथ उक्त क्षेत्रको अनुगमन गरिनेछ । नदीजन्य पदार्थको संकलन तथा उत्खाननको अनुगमन कार्य गर्दा प्रस्ताव सँग सम्बन्ध राख्ने विभिन्न निकायहरू, गाउँपालिका कार्यालय, प्रस्तावक तथा प्रस्तावक अन्तर्गतका निकायहरू, डिभिजन वन कार्यालय, सब-डिभिजन वन कार्यालय, नदीजन्य पदार्थको संकलन तथा उत्खाननबाट प्रभावित स्थानीय तह तथा वडा कार्यालयको सहकार्यमा गरिनेछ ।

६.६ अनुगमनको लागि समय तालिका

प्रारम्भिक अवस्थाको अनुगमन प्रा.वा.प. प्रतिवेदनको स्वीकृति पछि तुरुन्त र उत्खनन् तथा संकलन कार्य सुरु हुनु भन्दा अगाडी गरिनेछ ।

अनूमपालन अनुगमन प्रस्तावको निर्माण चरणमा नियमित गरिनेछ ।

प्रभाव अनुगमन सामान्यतया उत्खनन् तथा संकलनको अन्तिम चरणमा गरिनेछ ।

प्यूठान जिल्ला मल्लरानी गाउँपालिका क्षेत्र अन्तर्गत झिमरूक खोलाका विभिन्न घाटहरू — बाँस खोला घाट, धुँदी बगर क्षेत्रबाट दिगो तथा वातावरण मैत्री रुपमा नदीजन्य पदार्थ ढुङ्गा, गिट्टि तथा बालुवा उत्खनन् तथा संकलन कार्य गर्नका लागि तयार पारिएको प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदन

६.७ अनुगमन गर्ने निकाय

प्रस्तावित उत्खनन् तथा संकलन सँग सम्बन्धित वातावरणीय व्यवस्थापन तथा अनुगमनको जिम्मेवारी विभिन्न निकाय/संस्थाहरूलाई नदीजन्य पदार्थको संकलन तथा उत्खाननको फरक फरक गतिविधिहरूको लागि फरक फरक दायित्व सहित संलग्न हुनेछन् । वातावरणीय सुरक्षा उपायहरूको कार्यान्वयन तथा अनुगमन कार्यको लागि जिम्मेवार मुख्य निकाय/संस्था निम्न बमोजिम छन् :

- संघीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय
- वन तथा वातावरण मन्त्रालय
- मल्लरानी गाउँपालिका
- वडा कार्यालय मल्लरानी गाउँपालिका
- जिल्ला समन्वय समिति, प्यूठान
- जिल्ला अनुगमन तथा समन्वय समिति, प्यूठान
- स्थानीय गैरसरकारी तथा समुदायमा आधारित संस्थाहरू

तालिका: अनुगमन लागत

क्र. स.	अनुगमनका प्रकार	विषयवस्तु	सुचक	तरिका विधि	समय तालिका	कुल रकम	जिम्मेवारी
१	आधार रेखा अनुगमन	खोला किनारको अवस्था	नदी, खोला किनारको उत्खनन् स्थानहरू	स्थलगत निरीक्षण	प्रत्येक ३ महिनामा	२००००	मल्लरानी गाउँपालिका
२		खोलाको भिरालो पनको अवस्था	नदीको धार परिवर्तन	स्थलगत निरीक्षण, स्थानियवासीसंग छलफल	प्रत्येक ६ महिनामा	५०००	मल्लरानी गाउँपालिका
३	नियम पालन अनुगमन	सिफरिस गरिएका न्यूनिकरणका कार्य भए नभएको	उत्खनन् कार्य तोकिएको स्थान र मापदण्डमा मात्र संकलन गरेको हेर्ने	स्थलगत निरीक्षण	प्रत्येक २ महिनामा	५०००	मल्लरानी गाउँपालिका र ठेकेदार
४		संकलन सम्बन्धि तालिम भए वा नभएको	संकलन सम्बन्धिका कार्य हेर्ने	स्थलगत निरीक्षण	वार्षिक	५०००	मल्लरानी गाउँपालिका र ठेकेदार
५		संकलन ईजाजत अनुसार काम	परिचय पत्र, चलानी पुर्जा आदि	स्थलगत निरीक्षण चलानी पुर्जा आदि	वार्षिक	-	मल्लरानी गाउँपालिका र ठेकेदार

क्र. स.	अनुगमनका प्रकार	विषयवस्तु	सुचक	तरिका विधि	समय तालिका	कुल रकम	जिम्मेवारी
		भएको नभएको					
६		जनचेतनामा अभिवृद्धि कार्य भए नभएको	स्थानिय जनताहरुमा जानकारी	छलफल	वार्षिक	५०००	मल्लरानी गाउँपालिका र ठेकेदार
७		सुरक्षा, स्वास्थ्य	आधुनिक औजारको प्रयोग विरामी रेकर्ण र सोधपुछ	स्थलगत निरीक्षण	प्रत्येक ६-६ महिनामा	५०००	मल्लरानी गाउँपालिका र ठेकेदार
८		तेकिएको परिमाण वा बढी संकलन गरेको वा नगरेको	संकलन तथा उत्खनन् भएको सामाग्रिको निरिक्षण	संकलित श्रोत जांच रस्थलगत निरीक्षण	प्रत्येक महिनामा	५०००	मल्लरानी गाउँपालिका र ठेकेदार
९		संवेदनशील स्थानमा संकलन कार्य भए नभएको	संवेदनशील क्षेत्रको विवरण	स्थलगत निरीक्षण	प्रत्येक ६-६ महिनामा	५०००	मल्लरानी गाउँपालिका र ठेकेदार
१०		भू-संरक्षण कार्य गरे नगरेको	गल्छि निर्माण, छेकबाँध	स्थलगत निरीक्षण	प्रत्येक २ महिनामा	५०००	मल्लरानी गाउँपालिका र ठेकेदार
११		भौतिक संरचनाको	नदी किनारको संरक्षित	स्थलगत निरीक्षण	प्रत्येक २	५०००	मल्लरानी

क्र. स.	अनुगमनका प्रकार	विषयवस्तु	सुचक	तरिका विधि	समय तालिका	कुल रकम	जिम्मेवारी
	प्रभाव अनुगमन	संरक्षण भए नभएको	क्षेत्र, भौतिक संरचना तल माथिको क्षेत्र, नदीको बहाव आदि		महिनामा		गाउँपालिका र ठेकेदार
१२		वायु, धुँवा, ध्वनिको प्रदुषण	संकलन गर्ने तरिका तथा ढुवानिमा प्रयोग हुने सवारी साधनको जाँच	स्थलगत निरीक्षण, स्थानीय मानिससंग सोधपुछ	प्रत्येक ६ महिनामा	५०००	मल्लरानी गाउँपालिका र ठेकेदार
१३		जैविक विभिधता तथा वासस्थानमा असर परे नपरेको	वन्यजन्तु, जनावरका पद, चिन्ह	स्थलगत निरीक्षण र गणना	वार्षिक	-	मल्लरानी गाउँपालिका र ठेकेदार
१४		स्थानिय रोजगारी	कामदारको नाम, ठेगाना आदि	स्थलगत निरीक्षण र छड्के जाँच	प्रत्येक ६-६ महिनामा	५०००	मल्लरानी गाउँपालिका
१५		सामाजिक, आर्थिक र साँस्कृतिक सर्वेक्षण	घरधुरि र जनसंख्या विवरण	पि. आर. ए.	वार्षिक	-	मल्लरानी गाउँपालिका
१६		बलबालिका र अशक्तलाई	कामदारको नाम, ठेगाना आदि विवरण	स्थलगत निरीक्षण	काम शुरु भएको २	-	मल्लरानी गाउँपालिका

प्यूठान जिल्ला मल्लरानी गाउँपालिका क्षेत्र अन्तर्गत झिमरुक खोलाका विभिन्न घाटहरू — बाँस खोला घाट, धुँदी बगर क्षेत्रबाट दिगो तथा वातावरण मैत्री रुपमा नदीजन्य पदार्थ ढुङ्गा, गिट्टि तथा बालुवा उत्खनन् तथा संकलन कार्य गर्नका लागि तयार पारिएको प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदन

क्र. स.	अनुगमनका प्रकार	विषयवस्तु	सुचक	तरिका विधि	समय तालिका	कुल रकम	जिम्मेवारी
		काममा प्रयोग गरे नगरेको			महिना भित्र		
१७		बसाई सराई	घरधुरी जनसंख्या	पि. आर. ए.	वार्षिक	-	मल्लरानी गाउँपालिका

६.८ अनुगमन र न्यूनिकरणको खर्चको विवरण

क्र. स.	अनुगमन र न्यूनिकरण गरिने कृयाकलाप	अनुमानित रकम	अनुगमन गर्ने निकाय
१.	स्थलगत निरीक्षण तथा अनुगमन	७५,०००.००	मल्लरानी गाउँपालिका
	जम्मा	७५,०००.००	

७. अन्य आवश्यक कुरा

७.१ वातावरणीय प्रभावको पहिचान

प्रस्ताव कार्यान्वयन हुने क्षेत्रको स्थलगत अध्ययनबाट प्राप्त सूचना, विद्यमान वातावरणीय स्थिति र संकलन क्रियाकलापलाई मध्य नजर राख्दै सम्बन्धित सरोकारवालाहरू सँगको परामर्श समेतका सहयोगमा प्रस्ताव कार्यान्वयनले निम्त्याउन सक्ने सकारात्मक तथा नकारात्मक प्रभावहरूको पहिचान र विश्लेषण गरिएको छ । ती प्रभावलाई भौतिक, जैविक, सामाजिक - आर्थिक तथा सांस्कृतिक गरी तीन शिर्षकमा वर्गीकरण गरी तिनका प्रकृति, आकार, विस्तार र अवधिको आधारमा विश्लेषण तथा मूल्यांकन गरिएको थियो ।

तालिका : प्रभाव मूल्यांकन म्याट्रिक्स

क्र. स.	विषयवस्तु	प्रभाव	तरिका विधि	प्रभावको प्रकार (Type of Impact (*))				
				प्रकृति Nature	आकार Magnitude	विस्तार Extent	अवधी Duration	कुल योगफल
क. भौतिक वातावरण (Physical Environment)								
१ .	जल उत्पन्न प्रकोप	घट्टछ सकारात्मक	वैज्ञानिक र व्यवस्थित विधिद्वारा ढुंगा, गिट्टि, बालुवा उत्खनन् गर्दा त्यस्ता नदीको वेड लेभल बढ्ने हुनाले नदीबाट पानी बाहिरी बस्ति तथा खेति गरीएको वरपरको क्षेत्रमा जान नसक्ने र थेग्रीएर बसेको स्थानबाट मात्र उत्खनन् कार्य गरिने हुँदा त्यसबाट नदी	प्रत्यक्ष	मध्यम (२०)	स्थानिय (२०)	दीर्घकालिन (३०)	७०

			किनार सुरक्षित भई सो क्षेत्रको वर्तमान अवस्थामा सुधार समेत हुने ।					
२.	भिरालोपनको अस्थिरता	अस्थिरता नकारात्मक	ढुंगा, गिट्टि, बालुवा जथाभावि संकलन उतखनन गर्नाले नदीले आफ्नो प्राकृतिक धार परिवर्तन गरि किनार कटान गरि वरपरको भिरालो जमिनमा भू क्षय तथा पहिरो जान सक्ने समभावना हुन्छ ।	प्रत्यक्ष	मध्यम (२०)	स्थानविशेष (१०)	मध्यसमय (२०)	५०
३.	भैतिक संरचनामा हुने असर	नकारात्मक	नदी किनारका भौतिक संरचनाहरू भत्कन तथा जनको क्षति हुन सक्ने ।	प्रत्यक्ष	मध्यम (२०)	स्थानविशेष (१०)	दीर्घकालिन (२०)	५०
४.	पानी तथा सरसफाई	प्रदुषण बढ्छ नकारात्मक	पानी धमिलो हुने, खालाको पानीमा आश्रित जन समुदायलाई सरसफाईमा असर पर्ने ।	प्रत्यक्ष	कम (१०)	स्थानविशेष (१०)	अल्पकालिन (१०)	१०
५.	धुलोपन एवं ध्वनि	प्रदुषण बढ्छ	ढुवानि गर्दा प्रयोग गर्ने कच्चि बाटोको संकलन कार्य गर्ने स्थानमा सवारी साधनको वृद्धिले	प्रत्यक्ष	मध्यम (२०)	स्थानविशेष (१०)	अल्पकालिन (१०)	४०

प्यूठान जिल्ला मल्लरानी गाउँपालिका क्षेत्र अन्तर्गत झिमरुक खोलाका विभिन्न घाटहरू — बाँस खोला घाट, धुँदी बगर क्षेत्रबाट दिगो तथा वातावरण मैत्री रुपमा नदीजन्य पदार्थ ढुङ्गा, गिट्टि तथा बालुवा उत्खनन् तथा संकलन कार्य गर्नका लागि तयार पारिएको प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदन

		नकारात्मक	धुलापन एवं ध्वनि बढ्छ ।					
६.	संकलन उत्खनन् सामाग्रीको भण्डारणको प्रभाव	नकारात्मक	नदीजन्य पदार्थहरूलाई निश्चित ठाँउमा निकास गर्नु अघि अथवा यि पदार्थलाई प्रशोधन गर्नु अघि थुप्रो लगाउनु जरुरी हुन्छ । यसरी धेरै समयसम्म थुप्रिदा वातावरणमा नकारात्मक असर पर्दछ ।	प्रत्यक्ष	मध्यम (२०)	स्थानविशेष (१०)	मध्यसमय (१०)	४०
७.	फोहेरमैला एवं खेर जाने सामाग्री	प्रदुषण बढ्छ नकारात्मक	ढुङ्गा, गिट्टि, बालुवाको संकलन उत्खनन् कार्यको समयमा नदीकीनारामा कामदारको वृद्धिले फहोरमैला एवं खेर जाने सामाग्रीले प्रदुषण बढ्छ ।	प्रत्यक्ष	कम (१०)	स्थानविशेष (२०)	अल्पकालिन (५)	३५
८.	जग्गा उपयोगमा फरक	नकारात्मक	उचित मापदण्ड अपनाई उत्खनन् कार्य गर्नाले नदिको सतह बढ्न गई खेतियोग्य जमीनमा पर्याप्त मात्रामा सिचाई नहुने अवस्था हुन्छ तथा व्यक्तिगत जग्गामा खोला जान सक्छ ।	प्रत्यक्ष	मध्यम (२०)	स्थानिय (२०)	अल्पकालिन (१०)	५०
ख. सामाजिक, आर्थिक एवं सांस्कृतिक वातावरण (Socio-economic and Cultural Environment)								

प्यूठान जिल्ला मल्लरानी गाउँपालिका क्षेत्र अन्तर्गत झिमरुक खोलाका विभिन्न घाटहरू — बाँस खोला घाट, धुँदी बगर क्षेत्रबाट दिगो तथा वातावरण मैत्री रुपमा नदीजन्य पदार्थ ढुङ्गा, गिट्टि तथा बालुवा उत्खनन् तथा संकलन कार्य गर्नका लागि तयार पारिएको प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदन

१.	आयश्रोत एवं रोजगारिको अवसर	बढ्छ सकारात्मक	नदीजन्य वस्तुहरूको उत्खनन् संकलन कार्यले सो क्षेत्रमा रहेको स्थानिय जनसमुदायलाई रोजगारिको अवसर प्रदान गर्ने छ ।	प्रत्यक्ष	उच्च (६०)	स्थानिय (२५)	मध्यम समय (१०)	९५
२.	बटो सडक संजाल	बढ्छ सकारात्मक	प्रस्ताव कार्यान्वयन हुने स्थानसम्म ढुवानिको लागि ट्याकटर, ट्रक, टिपर आवत जावत गर्नका लागि नयाँ ट्रयाक खोल्ने स्तरोन्नति, गर्नुपर्ने हुन्छ । यसले बाटो सडक संजाल बढ्छ ।	अप्रत्यक्ष	उच्च (६०)	स्थानिय (२०)	दीर्घकालिन (२०)	१००
३.	गाँउपालिकाको आयश्रोत	बढ्छ सकारात्मक	गाँउपालिकाको गिट्टी, बालुवाको संकलन उत्खनन्को ठेक्काद्वारा श्रोत श्रृजन गर्न सक्ने ।	प्रत्यक्ष	उच्च (६०)	स्थानिय (२०)	दीर्घकालिन (२०)	१००
४.	विकास निर्माण सामाग्रीको उपलब्धता	औद्योगिक विकासमा टेवा पुग्ने सकारात्मक	ढुङ्गा, गिट्टि, बालुवाको संकलन उत्खनन् स्थानिय उद्योगलाई नियमित रुपमा कच्चा पदार्थ प्राप्त हुने ।	प्रत्यक्ष	उच्च (६०)	स्थानिय (२०)	मध्यम समय (१०)	९०
५.	पेशागत श्वास्थ्य एवं	सुधारिन्छ	आवश्यकता अनुसार तालिमको व्यवस्था गर्नाले पेशागत श्वास्थ्य सुरक्षा सुधारिन्छ	अप्रत्यक्ष	मध्यम (२०)	स्थानिय (२०)	मध्यम समय (१०)	५०

	सुरक्षा		।					
६.	जनसंख्या विस्थापन	हुदैन सकारात्मक	स्थानिय रुपमा पिछ्छडियका जनसमुदायहरुलाई कामदारको रुपमा लगाईने व्यवस्था गर्नाले जनसंख्या विस्थापित हुदैन ।	अप्रत्यक्ष	मध्यम (२०)	स्थानविशेष (१०)	दीर्घकालिन (२०)	५०
७.	खेतिजन्य जमिन र कृषिजन्य सामाग्री	कमि हुने नकारात्मक	खेतिजन्य जमिन संकलित सामाग्रीको भण्डारणको प्रयोजनमा आउनसक्ने ।	प्रत्यक्ष	कम (१०)	स्थानविशेष (१०)	अल्पकालिन (५)	२५
८.	कामदार विच झै-झगडा	हुन्छ नकारात्मक	स्थानिय र बाह्य कामदारका लागि समान व्यवहार नहुँदा ।	अप्रत्यक्ष	कम (१०)	स्थानविशेष (१०)	अल्पकालिन (५)	२५
९.	नदिको वरपर बस्ति विस्तार एवं नदी अतिक्रमण	हुन्छ नकारात्मक	बाह्य कामदारले बसोबासको लागि शिविर स्थल निर्माण तथा सरसामापग्री स्थापना	अप्रत्यक्ष	कम (१०)	स्थानविशेष (१०)	अल्पकालिन (५)	२५
ग. जैविक वातावरण (Biological Environment)								
१.	माछा एवं अन्य	नकारात्मक	ध्वनि, धुलो र पानी प्रदुषण का कारण माछा एवं अन्य जलचर वासस्थान परिवर्तन हुन	प्रत्यक्ष	मध्यम (२०)	स्थानिय (२०)	दीर्घकालिन (२०)	६०

प्यूठान जिल्ला मल्लरानी गाउँपालिका क्षेत्र अन्तर्गत झिमरुक खोलाका विभिन्न घाटहरू — बाँस खोला घाट, धुँदी बगर क्षेत्रबाट दिगो तथा वातावरण मैत्री रुपमा नदीजन्य पदार्थ ढुङ्गा, गिट्टि तथा बालुवा उत्खनन् तथा संकलन कार्य गर्नका लागि तयार पारिएको प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदन

	जलचरमा पर्ने प्रभाव		सक्ने ।					
२.	वन्यजन्तुको आवतजावत	नकारात्मक	संकलन कार्य क्षेत्र वरिपरि जङ्गलमा सवारि साधन आवत जावत गर्ने बाटोमा वन्यजन्तुलाई नकारात्मक असर पर्न सक्छ ।	प्रत्यक्ष	कम (१०)	स्थानविशेष (१०)	अल्पकालिन (५)	२५
३.	गैरकानुनि शिकारि	सम्भावना छ नकारात्मक	संकलन कार्य क्षेत्र वरिपरि जङ्गल छ कार्यरत टोलि शिकार गर्न पस्न सक्दछन्	अप्रत्यक्ष	मध्यम (२०)	स्थानविशेष (१०)	मध्यम समय (१०)	४०
४.	वन्यजन्तु एवं वनपैदावरको गैरकानुनी व्यापार	सम्भावना छ नकारात्मक	सवारि साधन आवत जावतमा वृद्धि हुनाले ।	अप्रत्यक्ष	मध्यम (२०)	स्थानविशेष (१०)	मध्यम समय (१०)	४०
घ. रसायनिक वातावरण (Chemical Environment)								
१.	इन्धन, लुब्रिकेन्टस, अम्ल तथा अन्य रसायनहरूको चुहावट	हुनसक्छ । नकारात्मक	सवारि साधन आवत जावतमा वृद्धि हुनाले ।	अप्रत्यक्ष	कम (१०)	स्थानविशेष (१०)	अल्पकालिन (५)	२५
२.	धुलो एवं उत्सर्जन	हुनसक्छ । नकारात्मक	सवारि साधन आवत जावतमा वृद्धि हुनाले ।	प्रत्यक्ष	कम (१०)	स्थानविशेष (१०)	अल्पकालिन (५)	२५

प्यूठान जिल्ला मल्लरानी गाउँपालिका क्षेत्र अन्तर्गत झिमरूक खोलाका विभिन्न घाटहरू — बाँस खोला घाट, धुँदी बगर क्षेत्रबाट दिगो तथा वातावरण मैत्री रुपमा नदीजन्य पदार्थ ढुङ्गा, गिट्टि तथा बालुवा उत्खनन् तथा संकलन कार्य गर्नका लागि तयार पारिएको प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदन

अनुकूल प्रभाव अधिकतम तथा प्रतिकूल प्रभाव न्यूनीकरणका उपायहरूको कार्यान्वयन गर्दा प्रस्तावकले केहि रकम खर्च गर्नु पर्ने हुन्छ र यी उपायहरूको कार्यान्वयनको जिम्मेवारी पनि उपायहरूको क्षेत्र र प्रकृति हेरी फरक फरक हुनेछन । समग्रमा सम्पूर्ण उपायहरूको कार्यान्वयनको जिम्मेवारी प्रस्तावकको हुनेछ तर प्रस्तावकले कार्यान्वयनको लागि निर्माण व्यवसायी, स्थानीय तह तथा वन कार्यालय सँग समन्वय गर्न सक्छ । यस प्रस्तावकको लागि वातावरणीय योजनाको खाका तल तालिकाहरूमा प्रस्तुत गरिएको छ ।

प्यूठान जिल्ला मल्लरानी गाउँपालिका क्षेत्र अन्तर्गत झिमरूक खोलाका विभिन्न घाटहरू — बाँस खोला घाट, धुँदी बगर क्षेत्रबाट दिगो तथा वातावरण मैत्री रुपमा नदीजन्य पदार्थ ढुङ्गा, गिट्टि तथा बालुवा उत्खनन् तथा संकलन कार्य गर्नका लागि तयार पारिएको प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदन

द. प्रतिवेदनमा समावेश हुने वातावरणीय योजनाको खाका

अनुकूल प्रभाव अधिकतम तथा प्रतिकूल प्रभाव न्यूनीकरणका उपायहरूको कार्यान्वयन गर्दा प्रस्तावकले केहि रकम खर्च गर्नु पर्ने हुन्छ र यी उपायहरूको कार्यान्वयनको जिम्मेवारी पनि उपायहरूको क्षेत्र र प्रकृति हेरी फरक फरक हुनेछन् । समग्रमा सम्पूर्ण उपायहरूको कार्यान्वयनको जिम्मेवारी प्रस्तावकको हुनेछ तर प्रस्तावकले कार्यान्वयनको लागि निर्माण व्यवसायी, स्थानीय तह तथा वन वा डिभिजन वन कार्यालय संग समन्वय गर्नेछ ।

यस आयोजनाको लागि वातावरणीय योजनाको खाका तल तालिकाहरूमा प्रस्तुत गरिएको छ ।

प्यूठान जिल्ला मल्लरानी गाउँपालिका क्षेत्र अन्तर्गत झिमरूक खोलाका विभिन्न घाटहरू — बाँस खोला घाट, धुँदी बगर क्षेत्रबाट दिगो तथा वातावरण मैत्री रुपमा नदीजन्य पदार्थ ढुङ्गा, गिट्टि तथा बालुवा उत्खनन् तथा संकलन कार्य गर्नका लागि तयार पारिएको प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदन

८.१ प्रभाव बढोत्तरीका उपायहरू

तालिका : अनुकूल प्रभाव बढोत्तरीको क्रियाकलाप/उपायहरूको कार्यान्वयन तथा लाग्ने अनुमानित रकम र जिम्मेवारी

विषयगत क्षेत्र	सकारात्मक प्रभावको बढोत्तरीका कृयाकलाप	के के गर्ने	कहाँ गर्ने	कसरी गर्ने	कहिले गर्ने	कसले गर्ने	अनुमानित बजेट रु.	अनुगमन मूल्यांकन
भौतिक क्षेत्र	जल उत्पन्न प्रकोपमा कमि	संकलन कार्य गर्दा खोलाको बहावलाई विचमा केन्द्रित हुनेगरी गर्ने। गल्छि निर्माण भएमा तुरुन्त रोक थामका उपाय गर्ने। खोलालाई सिधा रेखामा बग्ने गरी संकलन कार्य गर्ने।	उत्खनन् तथा संकलन क्षेत्रमा	उत्खनन् तथा संकलन क्षेत्रमा रेखाङ्कन गरी काम गर्ने	उत्खनन् तथा संकलन कार्य गर्दा	गाउँपालिका /वडा	५००००/-	मल्लरानी गाउँपालिका, जि.स.स. कार्यालय

प्युठान जिल्ला मल्लरानी गाउँपालिका क्षेत्र अन्तर्गत झिमरूक खोलाका विभिन्न घाटहरू — बाँस खोला घाट, धुँदी बगर क्षेत्रबाट दिगो तथा वातावरण मैत्री रुपमा नदीजन्य पदार्थ ढुङ्गा, गिट्टि तथा बालुवा उत्खनन् तथा संकलन कार्य गर्नका लागि तयार पारिएको प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदन

विषयगत क्षेत्र	सकारात्मक प्रभावको बढोत्तरीका कृयाकलाप	के के गर्ने	कहाँ गर्ने	कसरी गर्ने	कहिले गर्ने	कसले गर्ने	अनुमानित बजेट रु.	अनुगमन मूल्यांकन
सामाजिक तथा सांस्कृतिक क्षेत्र	आयश्रोतको एवं रोजगारीको अवसर	विभिन्न किसिमको रोजगारहरू सम्बन्धी स्थानीयहरूलाई सचेत गराउने स्थानीय बासीन्दाहरूलाई रोजगारमा पहिलो प्राथमिकतामा राख्ने	प्रस्तावित क्षेत्र भित्र	वडाको समन्वयमा	उत्खनन् तथा संकलन कार्य सँगै	गाउँपालिका र प्रस्ताव		मल्लरानी गाउँपालिका र सम्बन्धीत कार्यालय
	बाटो सडक संजालमा वृद्धि	प्रस्तावले प्रभावित क्षेत्रको बाटो मर्मत संभारमा खर्च गर्ने ।	प्रभावित क्षेत्र भित्र	गा.पा./ठेकेदारले आफ्नै खर्चमा सडक मर्मत संभार गर्ने/गा.पा.समन्वयमा	उत्खनन् तथा संकलन कार्य सँगै	प्रस्ताव र गा.पा.का, वडाको समन्वयमा	५०,०००/-	मल्लरानी गाउँपालिका र सम्बन्धीत कार्यालय

प्यूठान जिल्ला मल्लरानी गाउँपालिका क्षेत्र अन्तर्गत झिमरूक खोलाका विभिन्न घाटहरू — बाँस खोला घाट, धुँदी बगर क्षेत्रबाट दिगो तथा वातावरण मैत्री रुपमा नदीजन्य पदार्थ ढुङ्गा, गिट्टि तथा बालुवा उत्खनन् तथा संकलन कार्य गर्नका लागि तयार पारिएको प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदन

विषयगत क्षेत्र	सकारात्मक प्रभावको बढोत्तरीका कृयाकलाप	के के गर्ने	कहाँ गर्ने	कसरी गर्ने	कहिले गर्ने	कसले गर्ने	अनुमानित बजेट रु.	अनुगमन मूल्यांकन
	आयोजनाहरू लाई नदीजन्य पदार्थको उपलब्धता	मापदण्ड, निर्देशन अनुसार उत्खनन् कार्य गर्ने र अनुगमन गर्ने	प्रभावित क्षेत्र भित्र	स्रोतको प्रयोग गर्न पाउने नितिगत व्यवस्था	उत्खनन् तथा संकलन कार्य सँगै	गाउँपालिका /ठेकेदार		प्रस्ताव, मल्लरानी गाउँपालिका र सम्बन्धीत कार्यालय
अन्य	गाउँपालिकाको आयश्रोत	प्रचलित कानून अनुसार राजस्व संकलन गर्ने	प्रस्तावित प्रस्ताव भित्र	प्रतिवेदनमा उल्लेख भए बमोजिमको परिमाणको राजस्वनिर्धारण गर्ने (प्रदेशको मापदण्ड अनुसार)	उत्खनन् तथा संकलन कार्य सँगै	गाउँपालिका /ठेकेदार	(गाउँपालिकाले निर्धारण गर्ने)	प्रदेश सरकार/ गाउँपालिका
				जम्मा			१००,०००/-	

प्युठान जिल्ला मल्लरानी गाउँपालिका क्षेत्र अन्तर्गत झिमरूक खोलाका विभिन्न घाटहरू — बाँस खोला घाट, धुँदी बगर क्षेत्रबाट दिगो तथा वातावरण मैत्री रुपमा नदीजन्य पदार्थ ढुङ्गा, गिट्टि तथा बालुवा उत्खनन् तथा संकलन कार्य गर्नका लागि तयार पारिएको प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदन

८.२ प्रभाव न्यूनिकरणका उपायहरू

तालिका: प्रभाव न्यूनिकरणका उपायहरू

विषयगत क्षेत्र	नकारात्मक प्रभाव न्यूनिकरण कृयाकलाप	के गर्ने	कहाँ गर्ने	कसरी गर्ने	कहिले गर्ने	कसले गर्ने	अनुमानित बजेट ने.रु.	अनुगमन तथा मूल्यांकन
भौतिकक्षेत्र	तटबन्धन	खोलाको दुबै किनारा तर्फ ग्याबिन लगाई तटबन्धन गर्ने	खोला किनार र बिच भागमा	ग्याबिन लगाई	उत्खनन् तथा संकलन कार्य सँगै र पश्चात	गाउँपालिका / ठेकेदार	१,००,०००	मल्लरानी गाउँपालिका, जि.स.स. कार्यालय

प्यूठान जिल्ला मल्लरानी गाउँपालिका क्षेत्र अन्तर्गत झिमरूक खोलाका विभिन्न घाटहरू — बाँस खोला घाट, धुँदी बगर क्षेत्रबाट दिगो तथा वातावरण मैत्री रुपमा नदीजन्य पदार्थ ढुङ्गा, गिट्टि तथा बालुवा उत्खनन् तथा संकलन कार्य गर्नका लागि तयार पारिएको प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदन

विषयगत क्षेत्र	नकारात्मक प्रभाव न्यूनीकरण कृयाकलाप	के गर्ने	कहाँ गर्ने	कसरी गर्ने	कहिले गर्ने	कसले गर्ने	अनुमानित बजेट ने.रु.	अनुगमन तथा मूल्यांकन
	पानी तथा सरसफाई मा असर	प्रस्तावित उत्खनन् क्षेत्रमा खुल्ला रुपमा दिशा गर्न निरुत्साहित गर्ने । शौचालय प्रयोग गर्न प्रोत्साहन गर्ने । कामदारहरूबाट उत्पादन हुने फोहरहरूको उचित व्यवस्थापन गर्ने ।	प्रस्ताव क्षेत्र वरिपरि	अस्थायी शौचालय बनाउने तथा फोहोर संकलन तथा व्यवस्थापन गर्ने ।	उत्खनन् तथा संकलन कार्य सँगै	गाउँपालिका /ठेकेदार	१०,०००	मल्लरानी गाउँपालिका, जि.स.स. कार्यालय
	जग्गा उपयोगमा फरक	खोला नियन्त्रण सम्बन्धी योजना कार्यान्वयन गर्ने । व्यक्तिगत जग्गाको संरक्षणमा गाउँपालिकाले सहकार्य गर्ने ।	उत्खनन् क्षेत्र	वडा र गा.पा को समन्वयमा	उत्खनन् तथा संकलन कार्य सँगै	गाउँपालिका /ठेकेदार	५,०००	मल्लरानी गाउँपालिका, जि.स.स. कार्यालय

प्यूठान जिल्ला मल्लरानी गाउँपालिका क्षेत्र अन्तर्गत झिमरूक खोलाका विभिन्न घाटहरू — बाँस खोला घाट, धुँदी बगर क्षेत्रबाट दिगो तथा वातावरण मैत्री रुपमा नदीजन्य पदार्थ ढुङ्गा, गिट्टि तथा बालुवा उत्खनन् तथा संकलन कार्य गर्नका लागि तयार पारिएको प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदन

विषयगत क्षेत्र	नकारात्मक प्रभाव न्यूनीकरण कृयाकलाप	के गर्ने	कहाँ गर्ने	कसरी गर्ने	कहिले गर्ने	कसले गर्ने	अनुमानित बजेट ने.रु.	अनुगमन तथा मूल्यांकन
	भौतिक संरचनामा हुने असर	प्रस्तावित क्षेत्रको पक्की पूल, झोलुंगे पूल, High Tension Tower रहेको हुँदा पूल भन्दा ५०० मिटर माथि र १ कि.मि तल उत्खनन् नगर्ने र HT Tower भन्दा ५०० मिटर तल र माथि उत्खनन् नगर्ने ।	पूल र High Tension Tower वरिपरि	सङ्कलन र उत्खनन्	सङ्कलन र उत्खनन् अवधि	गाउँपालिका / ठेकेदार		मल्लरानी गाउँपालिका, जि.स.स. कार्यालय

प्यूठान जिल्ला मल्लरानी गाउँपालिका क्षेत्र अन्तर्गत झिमरूक खोलाका विभिन्न घाटहरू — बाँस खोला घाट, धुँदी बगर क्षेत्रबाट दिगो तथा वातावरण मैत्री रुपमा नदीजन्य पदार्थ ढुङ्गा, गिट्टि तथा बालुवा उत्खनन् तथा संकलन कार्य गर्नका लागि तयार पारिएको प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदन

विषयगत क्षेत्र	नकारात्मक प्रभाव न्यूनीकरण कृयाकलाप	के गर्ने	कहाँ गर्ने	कसरी गर्ने	कहिले गर्ने	कसले गर्ने	अनुमानित बजेट ने.रु.	अनुगमन तथा मूल्यांकन
	भू-क्षयीकरण	खोला नियन्त्रण सम्बन्धि योजना कार्यान्वयन गर्ने र किटान गरिएका स्थान वा क्षेत्रबाट मात्र उत्खनन् गर्ने				गाउँपालिका / ठेकेदार	१०,०००	मल्लरानी गाउँपालिका, जि.स.स. कार्यालय
	वायु प्रदुषण एवं ध्वनी प्रदुषण	ढुवानी गर्दा प्रयोग गर्ने कच्चि बाटो समय समयमा पानीले भिजाउने हर्नको प्रयोग गर्ने। ढुवानी गर्दा उत्खनन् सामाग्रीलाई पूर्ण रुपले त्रिपालले छोपेर मात्र ढुवानी गर्ने।	उत्खनन् क्षेत्र , प्रस्ताव निर्माण स्थल	त्रिपालको प्रयोग गर्ने। बाटोमा पानी दिनमा कम्तिमा २ पटक छर्कने,	उत्खनन् तथा संकलन कार्य सँगै	गाउँपालिका / ठेकेदार	२५,०००	छड्के छेकजाँच , स्थानिय सँग , छलफल कार्यान्वयन भए नभएको अनुगमन

प्यूठान जिल्ला मल्लरानी गाउँपालिका क्षेत्र अन्तर्गत झिमरूक खोलाका विभिन्न घाटहरू — बाँस खोला घाट, धुँदी बगर क्षेत्रबाट दिगो तथा वातावरण मैत्री रुपमा नदीजन्य पदार्थ ढुङ्गा, गिट्टि तथा बालुवा उत्खनन् तथा संकलन कार्य गर्नका लागि तयार पारिएको प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदन

विषयगत क्षेत्र	नकारात्मक प्रभाव न्यूनीकरण कृयाकलाप	के गर्ने	कहाँ गर्ने	कसरी गर्ने	कहिले गर्ने	कसले गर्ने	अनुमानित बजेट ने.रु.	अनुगमन तथा मूल्यांकन
				प्रेसर हर्न निषेध गर्ने				
जैविकक्षेत्र	वन्यजन्तु को आवतजावतमा पर्ने प्रभाव	सवारीसाधन आवत जावत गर्ने वाटोमा हर्नको प्रयोग कम गर्ने रातको समयमा काम नगर्ने	प्रस्तावित क्षेत्र	जङ्गल संरक्षण गर्ने		गाउँपालिका /स्थानीय	५,०००	मल्लरानी गाउँपालिका, जि.स.स. कार्यालय
	वन्यजन्तु एवं वन पैदावरको गैरकानुनी व्यापार एवं सिकार	शिकार सम्बन्धि कानुनी कार्वाहीको वारेमा सचेत गर्ने। समय समयमा अनुगमन गर्ने।	प्रस्तावित क्षेत्र	जङ्गल तथा वन्य जन्तु संरक्षण गरी	सुरु हुनु भन्दा अगाडी र बीचमा	गा.पा ले वन सँग को सहकार्यमा	२०,०००	मल्लरानी गाउँपालिका, जि.स.स. कार्यालय

प्यूठान जिल्ला मल्लरानी गाउँपालिका क्षेत्र अन्तर्गत झिमरूक खोलाका विभिन्न घाटहरू — बाँस खोला घाट, धुँदी बगर क्षेत्रबाट दिगो तथा वातावरण मैत्री रुपमा नदीजन्य पदार्थ ढुङ्गा, गिट्टि तथा बालुवा उत्खनन् तथा संकलन कार्य गर्नका लागि तयार पारिएको प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदन

विषयगत क्षेत्र	नकारात्मक प्रभाव न्यूनीकरण कृयाकलाप	के गर्ने	कहाँ गर्ने	कसरी गर्ने	कहिले गर्ने	कसले गर्ने	अनुमानित बजेट ने.रु.	अनुगमन तथा मूल्यांकन
	माछा एवं अन्य जलचरमा पर्ने प्रभाव	माछा मार्नको लागी गोला, बारुद, करेन्टको प्रयोग गर्न बन्देज गर्ने ।	प्यूठान नदि	माछाका भुराहरुले खोला छोड्ने	उत्खनन् संकलन पछी	गाउँपालिका / स्थानीय	५,०००	फिल्ड सर्भे
सामाजिक तथा सांस्कृतिक क्षेत्र	कामदार बीच भै झगडा	समान ज्यालाको ब्यवस्था गर्ने । स्थानीय बासिन्दाहरुलाई प्राथमिकता दिनुका साथै अरु श्रोत साधनको विकास गर्नेछ जसले नमिलेका विवाद	प्रस्तावित क्षेत्र	जिल्ला दर रेट अनुसार ज्याला प्रदान गर्ने	संकलन उत्खनन् समयाव धि भर	गाउँपालिका / ठेकेदार	१०,०००	समस्या देखिएमा/ कार्यान्वयन भए नभएको छड्के चेक गर्ने

प्यूठान जिल्ला मल्लरानी गाउँपालिका क्षेत्र अन्तर्गत झिमरूक खोलाका विभिन्न घाटहरू — बाँस खोला घाट, धुँदी बगर क्षेत्रबाट दिगो तथा वातावरण मैत्री रुपमा नदीजन्य पदार्थ ढुङ्गा, गिट्टि तथा बालुवा उत्खनन् तथा संकलन कार्य गर्नका लागि तयार पारिएको प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदन

विषयगत क्षेत्र	नकारात्मक प्रभाव न्यूनीकरण कृयाकलाप	के गर्ने	कहाँ गर्ने	कसरी गर्ने	कहिले गर्ने	कसले गर्ने	अनुमानित बजेट ने.रु.	अनुगमन तथा मूल्यांकन
		समाधान हुनेछ ।						
	नदीको वरपर वस्ती विस्तार एवं नदी	उत्खन्न क्षेत्र वरपर स्थायी घर तथा टहरा निर्माण गर्न बैधानिक निषेध गर्ने	प्रस्तावित क्षेत्र	अनुगमन	पटक पटक	गाउँपालिका /ठेकेदार		
	आय र राजश्वमा झगडा	योजना क्षेत्रका जनता, गाउँपालिका र ठेकेदार विच नियमित छलफल ।				गाउँपालिका /ठेकेदार		
अन्य	इन्धन, लुब्रीकेन्टस , अम्ल तथा अन्य	इन्धन, लुब्रीकेन्टस, अम्ल तथा अन्य रशायनहरूको प्रयोग गर्दा साबधानी अपनाउने र यसको	ओर्कसपमा	प्रस्तावित क्षेत्र सवारि मर्मत संभार	पटक पटक	गाउँपालिका /ठेकेदार	५,०००	डिभिजन वन कार्यालय, मल्लरानी गाउँपालिका,

प्यूठान जिल्ला मल्लरानी गाउँपालिका क्षेत्र अन्तर्गत झिमरूक खोलाका विभिन्न घाटहरू — बाँस खोला घाट, धुँदी बगर क्षेत्रबाट दिगो तथा वातावरण मैत्री रुपमा नदीजन्य पदार्थ ढुङ्गा, गिट्टि तथा बालुवा उत्खनन् तथा संकलन कार्य गर्नका लागि तयार पारिएको प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदन

विषयगत क्षेत्र	नकारात्मक प्रभाव न्यूनीकरण कृयाकलाप	के गर्ने	कहाँ गर्ने	कसरी गर्ने	कहिले गर्ने	कसले गर्ने	अनुमानित बजेट ने.रु.	अनुगमन तथा मूल्यांकन
	रसायनहरूको चुहावट	भण्डारण गर्ने । अति आवश्यक क्षणमा मात्र खोला किनारमा मर्मत तथा संभार गर्ने		नगर्ने				जि.स.स. कार्यालय
	तल्लो क्षेत्रमा पानीको उपलब्धता तथा पानी प्रदुषण	खोलामा सवारी साधन धुन सक्छन तर गर्मी याममा प्रसस्त पानी भएपनि जल प्राणीमा असर गर्न सक्छ	वर्कसपमा	प्रस्तावित क्षेत्र सधै सफा गर्ने निर्णय, साबधानी पुर्वक काम गर्ने	पटक पटक	गाउँपालिका /ठेकेदार		नियमित अनुगमन
	सूचना पार्टी राख्ने	ठूलो अक्षरमा प्रस्ट सँग देखिने गरी सङ्कलन र	सङ्कलन र उत्खनन्		सुरु गर्नु अघि	गा.पा/ ठेकेदार	५,०००	

प्यूठान जिल्ला मल्लरानी गाउँपालिका क्षेत्र अन्तर्गत झिमरूक खोलाका विभिन्न घाटहरू — बाँस खोला घाट, धुँदी बगर क्षेत्रबाट दिगो तथा वातावरण मैत्री रुपमा नदीजन्य पदार्थ ढुङ्गा, गिट्टि तथा बालुवा उत्खनन् तथा संकलन कार्य गर्नका लागि तयार पारिएको प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदन

विषयगत क्षेत्र	नकारात्मक प्रभाव न्यूनीकरण कृयाकलाप	के गर्ने	कहाँ गर्ने	कसरी गर्ने	कहिले गर्ने	कसले गर्ने	अनुमानित बजेट ने.रु.	अनुगमन तथा मूल्यांकन
		उत्खनन् क्षेत्रमा होर्डिङ बोर्ड राख्ने	स्थल					
					जम्मा		२,००,०००	

९ निष्कर्ष एवं सुझावहरू

ढुङ्गा, गिट्टी, बालुवा (श्रोत) आदि संकलनको योजना बनाई उपरोक्त प्रस्ताव संचालन गरिएमा नदीजन्य श्रोतको उचित उपभोग मात्र नभई व्यवस्थापन तर्फ ठूलो सहयोग पुग्ने छ । निर्माणका लागि आवश्यक पर्ने ढुङ्गा, गिट्टी, बालुवा आदि समयमै वैज्ञानिक तरिकाद्वारा संकलन हुँदा श्रोतमा आधारित उद्योगहरू र निर्माणका योजनाहरू संचालनमा रही स्थानीयस्तर देखि राष्ट्रिय स्तरसम्म आपूर्तिको व्यवस्था हुन सक्छ । संकलन कार्यले वातावरण संरक्षण, पारिस्थितिकीय प्रणाली (Ecosystem) को विकास, जनशक्ति विकास र सम्पदाको उचित प्रयोगमा सहयोग पुर्याउने मात्र नभई नदी कटान, कृषि योग्य भूमि, मरुभूमिकरण, जलाधार क्षेत्रको विनाश जस्ता पर्यावरणीय समस्याहरूलाई नियन्त्रण गरी राष्ट्रिय अर्थतन्त्रमा सकारात्मक योगदान पुर्याउछ ।

यस क्षेत्रमा पर्ने घाटहरूमा पक्की पुल, झलुङ्गे पुल, कृषी भुमीहरू रहेका छन् । बासखोला क्षेत्रमा प्यूठानक मुख्य बजार विजुवार, जुमी रहेको छ र नजिक बस्ती तथा खेतियोग्य जमिन, रहेको छ । तर झिमरुक र खोलाको तटीय क्षेत्र बाढी, खेतियोग्य जमिनको कटान, खोलामा नदीजन्य पदार्थ बढ्दै जानुले नदिले आफ्नो धार छाडी बस्ती तथा खेतियोग्य जमिनमा पस्दै विपद निम्त्याएको छ । बर्षेनी खोलाले इन्जिनियरङ्ग सम्रचनाहरूमा क्षत विक्षत पुर्याउदै आएको छ । यि विविध समस्याहरू समाधानकालागी, ढुङ्गा, गिट्टी तथा बालुवा उत्खनन् तथा व्यवस्थापन कार्यविधि २०७७ मा उल्लेख भएका दुरी सक्बन्धीत मापदण्ड यस क्षेत्रमा अवलम्बन गर्न गाह्रो देखिएको छ । (ढुङ्गा, गिट्टी, बालुवा उत्खनन्, बिक्री तथा व्यवस्थापन सम्बन्धी मापदण्ड, २०७७ को दफा ३ को उपदफा (१) को खण्ड (ख) अनुसार नदी खोला र खहरेमा बाढी पहिरोको कारणले ढुङ्गा, गिट्टी र माटो थुप्रिन गई सोको कारणले बस्ती तथा भौतिक संरचनामा जखिम उत्पन्न भएको वा हुनसक्ने अवस्था सिर्जना भै प्राविधिक टोलिको सिफारिशका आधारमा जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिद्वारा त्यस्ता पदार्थ हटाउनु भनि विस्तृत विवरण तथा सिमाङ्कन सहित तोकेका स्थलहरूबाट संकलन तथा उत्खनन् कार्य गर्न सकिने ।)

वातावरण संरक्षण ऐन २०७६, वातावरण संरक्षण नियमावली २०७७, मल्लरानी गाउँपालिका संक्षिप्त वातावरणीय अध्ययन तथा प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण कार्यविधि, २०७७ र वन ऐन २०७६ तथा नियमावलि २०७९ बमोजिम कार्यान्वयनका लागि यो प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण नितान्त आवश्यक र सान्दर्भिक देखिएको छ । यो प्रस्तावको कार्यान्वयनबाट स्थानीय स्तरमा ठूलो मात्रामा रोजगारी श्रृजना हुनुका साथै स्थानीय गाउँपालिकालाई प्रत्यक्ष रुपमा राजश्व प्राप्त हुनेछ । यसका साथै, स्थानीय क्षेत्रमा ढुंगा, गिट्टी, बालुवा जस्ता प्राकृतिक पैदावारमा आधारित उद्योगहरूको

प्यूठान जिल्ला मल्लरानी गाउँपालिका क्षेत्र अन्तर्गत झिमरूक खोलाका विभिन्न घाटहरू — बाँस खोला घाट, धुँदी बगर क्षेत्रबाट दिगो तथा वातावरण मैत्री रूपमा नदीजन्य पदार्थ ढुङ्गा, गिट्टि तथा बालुवा उत्खनन् तथा संकलन कार्य गर्नका लागि तयार पारिएको प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदन

प्रवर्धन हुने, यस्ता प्राकृतिक संपदाको वैज्ञानिक व्यवस्थापन द्वारा उत्पादनशील विकास भई त्यसबाट समुन्नत र विकसित समाजको सिर्जना हुनमा टेवा पुग्ने छ । यस प्रस्तावको कार्यान्वयन हुने क्षेत्रमा रहेको भौतिक, रासायनिक, जैविक, सामाजिक, आर्थिक तथा साँस्कृतिक वातावरणमा पुग्ने प्रभावको विश्लेषण द्वारा उक्त क्षेत्रको दीगो विकासमा जोड दिइएको छ । यो प्रस्ताव कार्यान्वयन हुँदा पर्ने वातावरणीय प्रभावलाई विचार गर्दा प्रतिकूल प्रभावहरूको तुलनामा अनुकूल प्रभावहरू नै बढी रहेको देखिन्छ ।

प्रस्तावहरूको विकल्प विश्लेषण गर्दा वैज्ञानिक व्यवस्थापन प्रणाली अनुसार संकलन गर्न प्रस्तावित प्रस्ताव कार्यान्वयन गर्नु पर्ने स्पष्ट देखिएको छ । विकल्पहरूको विश्लेषण पश्चात् यो प्रस्तावमा सुझाईएका न्यूनीकरणका उपायहरू अवलम्बन गर्दै न्यूनीकरणका कार्यक्रमहरूको कार्यान्वयन गरी ती उपायहरूको अनुगमनको सुनिश्चितता गरी उपयुक्त अनुसारका ढुंगा, गिट्टी, बालुवा जस्ता श्रोत संकलन तथा बिक्री वितरण गर्ने गाउँपालिकाको योजना कार्यान्वयन गर्न यो प्रस्ताव कार्यान्वयनका लागि सिफारिस गर्न सकिने स्पष्ट रूपमा देखिएकोले स्विकृतिका लागि प्रस्ताव गरिएको हो ।

वातावरणीय व्यवस्थापन लागतको सारांश

यस आयोजनको लागि वातावरणीय व्यवस्थापन लागतको तल तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

क्र.स.	वर्णन	लागत ने.रु.
क)	अनुकूल प्रभाव बढोत्तरिको क्रियाकलाप/उपायहरूको कार्यान्वयनको कुल लागत	१००,०००/-
ख)	नकारात्मक प्रभावको न्यूनीकरणका क्रियाकलाप/उपायहरूको कार्यान्वयनको कुल लागत	२००,०००/-
ग)	कुल अनुगमन लागत	७५,०००।००
जम्मा		३,७५,०००।००

सबै पहिचान भएका महत्वपूर्ण प्रभावहरूलाई ध्यानमा राखि न्यूनीकरण उपायहरूलाई प्रस्ताव गरिएको छ र जुन प्रस्तावक र नि.व्य. मिलेर कार्यान्वयन गर्नु पर्ने हुन्छ। अनुगमन स्थापित मूल्य-मान्यता ता विभिन्न सूचकहरूको आधारमा पारदर्शी र विश्वसनीय ढंगले गरिनेछ। स्थानिय

तह र सम्बन्धित सरोकारवाला निकायहरू संग मिलेर उचित वातावरणीय व्यवस्थापनको सुनिश्चित गर्नेछ।

नोट:

- प्रस्तावित झिमरुक खोलाका विभिन्न क्षेत्रबाट नदीजन्य पदार्थ प्रशस्त मात्रामा थुप्रिन गएको तर ढुङ्गा, गिट्टी, बालुवा उत्खनन्, बिक्री तथा व्यवस्थापन सम्बन्धी मापदण्ड, २०७७, को दफा ४ को उपदफा (१०) घना बस्ती र वन क्षेत्रको दुई कि. मि, राजमार्गको पाँचसय मिटर दुरी भित्रको नदी, सडक पुल तथा झोलुङ्ग पुलको एक किलो मिटर तल र पाँचसय मिटर माथिको नदीजन्य पदार्थ उत्खनन् गर्न नपाउने प्रावधान अनुसार यि क्षेत्रहरूबाट नदीजन्य पदार्थ सङ्कलन तथन उत्खनन् गर्न पाइदैन तर सोही मापदण्डको दफा ३ को उपदफा (१) को खण्ड (ख) अनुसार नदी खोला र खहरेमा बाढी पहिरोको कारणले ढुङ्गा, गिट्टी र माटो थुप्रिन गई सोको कारणले बस्ती तथा भौतिक संरचनामा जखिम उत्पन्न भएको वा हुनसक्ने अवस्था सिर्जना भै प्राविधिक टोलिको सिफारिसका आधारमा जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिद्वारा त्यस्ता पदार्थ हटाउन अनुमती प्रदान गर्न सक्दछ ।
- साथै यि क्षेत्रहरूमा नदि नियन्त्रणको कार्य गर्नकालागी ढुङ्गा, गिट्टी, बालुवा उत्खनन्, बिक्री तथा व्यवस्थापन सम्बन्धी मापदण्ड, २०७७ को दफा ४ को उपदफा (४) अनुसार मेशिनको प्रयोग गर्नुपर्ने भएमा वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदनमा उल्लेखित शर्त र सिमा भित्र रही गर्नुपर्नेछ साथै विपद् जोखिम संवेदनशिल क्षेत्रमा मेशिनको प्रयोग गर्नुपर्ने भएमा जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिको अनुमती लिनुपर्नेछ ।
- मल्लरानी गाउँपालिकाको झिमरुक खोलाका विभिन्न स्थानमा पुलहरू, भौतिक संरचनाहरू, बस्ती तथा कृषी भुमी रहेका छन् । जसको प्रत्यक्ष असर खोलाको तटीय क्षेत्रमा पर्न गएको छ । झिमरुक खोलाको अन्य खोलाहरूको भन्दा अलि फरक विशेषता रहेको छ । अरु खोला तथा नदीहरूमा वर्षातमा नदीजन्य पदार्थ बगेर तल्लो तटिय क्षेत्रमा जाने गर्दछ तर झिमरुक खोलामा विधुतको ड्याम बनिसकेपछी सबै बगेर आयको पदार्थ ड्यामको माथिल्लो भागमा जम्मा भई बसेको छ जसको नकारात्मक असर इन्जिनियरीङ् संरचना विग्रने, खेतीयोग्य जमिनमा कटान हुने, पुल पुलेसा, खानेपानिका बोरीङ्, नहरहरूमा नदीजन्य पदार्थ जम्मा भई पुरिने वा भत्किने समस्या दिनानुदीन बढ्दै गएको छ ।

प्यूठान जिल्ला मल्लरानी गाउँपालिका क्षेत्र अन्तर्गत झिमरूक खोलाका विभिन्न घाटहरू — बाँस खोला घाट, धुँदी बगर क्षेत्रबाट दिगो तथा वातावरण मैत्री रूपमा नदीजन्य पदार्थ ढुङ्गा, गिट्टि तथा बालुवा उत्खनन् तथा संकलन कार्य गर्नका लागि तयार पारिएको प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदन

जसले खेतियोग्य जमिन पुर्ण रूपमा क्षत विक्षत पुर्यायको छ जसको दिर्घकालिन समस्या समाधानका लागि नदी नियन्त्रण गरी कृषी भुमि र बस्तीको संक्षण गर्नु हुनेछ । नदि सतमा जम्मा भएको नदिजन्य पदार्थ ननिकाल्दा नदिको सतह बर्षेनी बढ्दै जानेछ र बाढी तथा कटानको समस्या बढनेछ । त्यसैले मेशिनरी उपकरण प्रयोग गरी नदिजन्य पदार्थ संकलन तथा उत्खनन् गर्नु पर्नेछ । जसको बैज्ञानीक व्यवस्थापन भनेको नदी जन्य पदार्थ खोलाको सतहवाट निकाली खोलालाई बिचमा च्यानलाइज गर्नु पर्ने देखिन्छ ।

तसर्थ जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिले आवश्यकता महसुस गरी बासखोला क्षेत्रमा सङ्कलन तथा उत्खनन् कार्यको अनुमती प्रदान गरेमा नियम बमोजिम सङ्कलन तथा उत्खनन् कार्य गर्न पाइने छ अन्यथा बासखोला क्षेत्रमा सङ्कलन तथा उत्खनन् कार्य गर्न पाइने छैन ।

प्यूठान जिल्ला मल्लरानी गाउँपालिका क्षेत्र अन्तर्गत झिमरूक खोलाका विभिन्न घाटहरू — बाँस खोला घाट, धुँदी बगर क्षेत्रबाट दिगो तथा वातावरण मैत्री रुपमा नदीजन्य पदार्थ ढुङ्गा, गिट्टि तथा बालुवा उत्खनन् तथा संकलन कार्य गर्नका लागि तयार पारिएको प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदन

सन्दर्भ सामाग्रीहरू

- नेपालको संविधान, २०७२
- वातावरण संरक्षण ऐन, २०७६
- वातावरण संरक्षण नियमावली, २०७७
- मल्लरानी गाउँपालिका, संक्षिप्त वातावरणीय अध्ययन तथा प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण कार्यविधि, २०७७
- वन ऐन, २०७६
- वन नियमावली, २०७९
- स्थानिय सरकार संचालन ऐन २०७४ तथा नियमावली
- जलचर संरक्षण ऐन, २०१७ पहिलो संशोधन, २०५५
- फोहोर मैला व्यवस्थापन ऐन, २०६८
- वातावरण मैत्री स्थानीय शासन प्रारूप, २०७०
- वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन निर्देशिका
- वन सम्बन्धी निर्देशिकाहरू
- अन्तराष्ट्रिय कानून तथा सम्झौता
- ढुङ्गा, गिट्टी तथा बालुवाको उत्खनन बिक्रि तथा व्यवस्थापन सम्बन्धि मापदण्ड २०७७

प्युठान जिल्ला मल्लरानी गाउँपालिका क्षेत्र अन्तर्गत झिमरूक खोलाका विभिन्न घाटहरू — बाँस खोला घाट, धुँदी बगर क्षेत्रबाट दिगो तथा वातावरण मैत्री रूपमा नदीजन्य पदार्थ ढुङ्गा, गिट्टि तथा बालुवा उत्खनन् तथा संकलन कार्य गर्नका लागि तयार पारिएको प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदन

अनुसुची १: स्वीकृत कार्यसूची

प्यूठान जिल्ला मल्लरानी गाउँपालिका क्षेत्र अन्तर्गत झिमरूक खोलाका विभिन्न घाटहरू — बाँस खोला घाट, धुँदी बगर क्षेत्रबाट दिगो तथा वातावरण मैत्री रूपमा नदीजन्य पदार्थ ढुङ्गा, गिट्टि तथा बालुवा उत्खनन् तथा संकलन कार्य गर्नका लागि तयार पारिएको प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदन

अनुसुची २: चेक लिष्ट एवं प्रश्नावली

प्रारम्भिक वातावरण परिक्षण

Initial Environmental Examination (IEE)

Environmental checklist

४०० मि. वरिपरि प्रत्यक्ष प्रभावित क्षेत्र

भौतिक वातावरण सम्बन्धी तथ्याङ्क संकलनका लागि प्रश्नावली

१ भौगोलिक स्थिती चित्रण

२ भू-गर्भ

३ जलवायू

४ नदी, खहरे र खोला

५ भू-उपयोग

६ हावा, ध्वनि र पानीको गुणस्तरको अवस्था

जैविक वातावरण सम्बन्धी तथ्याङ्क संकलनका लागि प्रश्नावली

१ वनजङ्गलको प्रकार, सामुदायिक वन, वन तथा वनस्पतिका प्रजाति

२ जडीबुटीहरू

३ वन्यजन्तु

४ जलचरहरू

५ लोपन्मुख र संरक्षित वन्यजन्तु तथा वनस्पतिका प्रजाति

सामाजिक, आर्थिक तथा सांस्कृतिक वातावरण सम्बन्धी तथ्याङ्क संकलनका लागि प्रश्नावली

उत्तरदाताको नाम:

उमेर:

शिक्षा:

पेशा:

प्यूठान जिल्ला मल्लरानी गाउँपालिका क्षेत्र अन्तर्गत झिमरुक खोलाका विभिन्न घाटहरू — बाँस खोला घाट, धुँदी बगर क्षेत्रबाट दिगो तथा वातावरण मैत्री रुपमा नदीजन्य पदार्थ ढुङ्गा, गिट्टि तथा बालुवा उत्खनन् तथा संकलन कार्य गर्नका लागि तयार पारिएको प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदन

पद:

गाउँपालिकाको नाम:

१. गाउँपालिकाको विस्तृत जानकारी

वार्ड नम्बर	वस्तीको नाम	प्रमूख बजार	बाटोको सूविधा छ वा छैन?	जम्मा घर संख्या	जम्मा जनसंख्या	
					महिला	पुरुष
१						
२						
३						
४						
५						
६						
७						

२. प्रमूख जातजाति

क्रम संख्या	जातजाति	जम्मा जनसंख्या	
		महिला	पुरुष
१	क्षेत्री		
२	बाहून		
३	थारु		

प्युठान जिल्ला मल्लरानी गाउँपालिका क्षेत्र अन्तर्गत झिमरुक खोलाका विभिन्न घाटहरू — बाँस खोला घाट, धुँदी बगर क्षेत्रबाट दिगो तथा वातावरण मैत्री रुपमा नदीजन्य पदार्थ ढुङ्गा, गिट्टि तथा बालुवा उत्खनन् तथा संकलन कार्य गर्नका लागि तयार पारिएको प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदन

४	दलित		
५	कामी		
६	ठकूरी		
७	राजपूत		
८	तामाङ्ग		
९	सूनार		
१०	मगर		
११	दमाई		
१२	अन्य		

३. गाउँपालिकाको पेशागत विवरण

कृषि		व्यापार		नोकरी		घरधन्दा		अन्य	
महिला	पुरुष	महिला	पुरुष	महिला	पुरुष	महिला	पुरुष	महिला	पुरुष

४. जनसेवाका लागि उपलब्ध संघसंस्थाहरू

क्रम संख्या	संघसंस्थाहरू नाम	जम्मा संख्या	ठाउँ	वार्ड नम्बर
१	अस्पताल			
२	हुलाक सेवा			
३	दूरसंचार सेवा			

प्यूठान जिल्ला मल्लरानी गाउँपालिका क्षेत्र अन्तर्गत झिमरूक खोलाका विभिन्न घाटहरू — बाँस खोला घाट, धुँदी बगर क्षेत्रबाट दिगो तथा वातावरण मैत्री रूपमा नदीजन्य पदार्थ ढुङ्गा, गिट्टि तथा बालुवा उत्खनन् तथा संकलन कार्य गर्नका लागि तयार पारिएको प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदन

४	वन कार्यालय			
५	सिंचाइ कार्यालय			
६	सहकारी संस्था			
७	पशू सेवा			
८	खानेपानी कार्यालय			
९	बैंक			

५. शिक्षा

क्रम संख्या	शैक्षिक संघ संस्थाहरूको स्तर	शैक्षिक संघ संस्थाहरूको संख्या	ठाउँ, वार्ड नम्बर	पर्याप्त छ वा छैन

६. खानेपानीका श्रोतहरू

ठाउँ	श्रोत	उपभोग गर्ने घर संख्या	पर्याप्त छ वा छैन

७. स्वास्थ्य सुविधाहरू

क्रम संख्या	स्वास्थ्य संस्थाहरू	ठाउँ, वार्ड नम्बर	संख्या	पर्याप्त छ वा छैन

प्युठान जिल्ला मल्लरानी गाउँपालिका क्षेत्र अन्तर्गत झिमरूक खोलाका विभिन्न घाटहरू — बाँस खोला घाट, धुँदी बगर क्षेत्रबाट दिगो तथा वातावरण मैत्री रूपमा नदीजन्य पदार्थ ढुङ्गा, गिट्टि तथा बालुवा उत्खनन् तथा संकलन कार्य गर्नका लागि तयार पारिएको प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदन

८. भू-उपयोग वर्गीकरण

क्रम संख्या	भू उपयोग वर्गीकरण	प्रतिशत
१	कृषि योग्य जमिन	
२	बन क्षेत्र	
३	चरण क्षेत्र	
४	ताल	
५	नदी नालाहरू	
६	अन्य	

९. विद्युत सुबिधा

क्रम संख्या	श्रोतहरू	उपभोग गर्ने घर संख्या
१	विद्युत प्राधिकरण	
२	लघु जल विद्युत	
३	सोलार	

१०. संचार सेवा

११. जग्गा प्रति घरधूरी

न्यूनतम्

अधिकतम्

प्यूठान जिल्ला मल्लरानी गाउँपालिका क्षेत्र अन्तर्गत झिमरूक खोलाका विभिन्न घाटहरू — बाँस खोला घाट, धुँदी बगर क्षेत्रबाट दिगो तथा वातावरण मैत्री रूपमा नदीजन्य पदार्थ ढुङ्गा, गिट्टि तथा बालुवा उत्खनन् तथा संकलन कार्य गर्नका लागि तयार पारिएको प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदन

औसत

१२. लगाइने बालीका प्रकारहरू

वर्षति बाली

हिउँदे बाली

नगदे बाली

१३. बालीको औसत उब्जनी

	धान	मकै	गहुँ	अन्य
सिंचित खेत				

१४. उद्भोगधन्दाहरू

क्रम संख्या	उद्भोगको नाम	संख्या
१		
२		
३		

१५. मन्दिर, ऐतिहासिक तथा धार्मिक स्थलहरू

क्रम संख्या	नाम	ठाउँ
१		
२		
३		

प्युठान जिल्ला मल्लरानी गाउँपालिका क्षेत्र अन्तर्गत झिमरूक खोलाका विभिन्न घाटहरू — बाँस खोला घाट, धुँदी बगर क्षेत्रबाट दिगो तथा वातावरण मैत्री रूपमा नदीजन्य पदार्थ ढुङ्गा, गिट्टि तथा बालुवा उत्खनन् तथा संकलन कार्य गर्नका लागि तयार पारिएको प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदन

अनुसुची ३: सार्वजनिक सूचना एवं मुचुल्का

प्यूठान जिल्ला मल्लरानी गाउँपालिका क्षेत्र अन्तर्गत झिमरुक खोलाका विभिन्न घाटहरू — बाँस खोला घाट, धुँदी बगर क्षेत्रबाट दिगो तथा वातावरण मैत्री रुपमा नदीजन्य पदार्थ ढुङ्गा, गिट्टि तथा बालुवा उत्खनन् तथा संकलन कार्य गर्नका लागि तयार पारिएको प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदन

मल्लरानी गाउँपालिका गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय खलंगा, प्यूठान लुम्बिनी प्रदेश, नेपाल

प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण वारे सार्वजनिक सूचना ।

(प्रकाशन मिति २०८१/०६/०८)

प्यूठान जिल्लाको मल्लरानी गाउँपालिका क्षेत्र अन्तर्गत झिमरुक खोलाका विभिन्न घाटहरूबाट नदीजन्य पदार्थहरू ढुङ्गा, गीटी, बालुवा उत्खनन्/संकलन कार्यको प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदन तयारी सम्बन्धी सार्वजनिक सूचना ।

प्रस्तावकको नाम र ठेगाना	मल्लरानी गाउँपालिका, गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय, खलंगा, प्यूठान ।
प्रस्तावको व्यहोरा	मल्लरानी गाउँपालिका क्षेत्र अन्तर्गत झिमरुक खोलाका विभिन्न घाटहरू- बाँस खोला घाट, धुँदी बगर आदि क्षेत्रबाट नदीजन्य पदार्थ ढुङ्गा, गीटी, बालुवाको संकलन तथा उत्खनन् कार्यका लागि ।
प्रभाव पर्न सक्ने क्षेत्र	मल्लरानी गाउँपालिकाको वडा नं. ४ र ५ ।

माथि उल्लिखित प्रस्तावको प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदन तयारी गर्ने क्रममा सो क्षेत्रको जैविक तथा पारिस्थितिकीय प्रणाली, प्राकृतिक तथा भौतिक प्रणाली, सामाजिक तथा आर्थिक प्रणाली र सांस्कृतिक प्रणालीहरू बीच के कस्तो सकारात्मक तथा नकारात्मक प्रभाव पर्दछ भनी यकिन गर्न प्रभाव पर्न सक्ने क्षेत्रका वडा कार्यालय, विद्यालय, वन, स्वास्थ्य संस्था तथा सरोकारवाला व्यक्ति वा संस्थाको राय सुझाव लिन आवश्यक भएकोले यो सार्वजनिक सूचना प्रकाशन भएको मितिले सात (७) दिन भित्र देहायमा उल्लिखित ठेगानामा आई पुग्ने गरी लिखित राय सुझाव उपलब्ध गराई दिनु हुन अनुरोध गरिन्छ ।

प्रस्तावकको नाम र ठेगाना	मल्लरानी गाउँपालिका गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय, खलंगा, प्यूठान । फोन नं : ९८५७८३८००३ इ मेल : info@mallaranimun.gov.np
परामर्शदाताको नाम र ठेगाना	मास्टर मिडिया एण्ड सप्लायर्स प्रा.लि. तार्केश्वर, काठमाण्डौ, नेपाल । फोन नं ९८६३५९२६५४ ईमेल: mmediasupply@gmail.com

प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

हिमालय टाइम्स राष्ट्रिय दैनिकमा मिति २०८१-०६-०८ को सार्वजनिक सूचना

प्यूठान जिल्ला मल्लरानी गाउँपालिका क्षेत्र अन्तर्गत झिमरुक खोलाका विभिन्न घाटहरू — बाँस खोला घाट, धुँदी बगर क्षेत्रबाट दिगो तथा वातावरण मैत्री रुपमा नदीजन्य पदार्थ ढुङ्गा, गिट्टि तथा बालुवा उत्खनन् तथा संकलन कार्य गर्नका लागि तयार पारिएको प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदन

मल्लरानी गाउँपालिका
गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय
खलंगा, प्यूठान
लुम्बिनी प्रदेश, नेपाल

प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदनको सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रम सम्बन्धी सूचना ।

(प्रकाशन मिति २०८१/०५/२५)

प्यूठान जिल्लाको मल्लरानी गाउँपालिका क्षेत्र अन्तर्गत झिमरुक खोलाका विभिन्न घाटहरूबाट नदीजन्य पदार्थहरू ढुङ्गा, गीटी, बालुवा उत्खनन्/संकलन कार्यको प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदन तयारी सम्बन्धी निम्न बमोजिमको प्रस्ताव कार्यान्वयन गर्न लागिएको छ ।

प्रस्तावकको नाम र ठेगाना	मल्लरानी गाउँपालिका, गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय, खलंगा, प्यूठान ।
प्रस्तावको व्युहोरा	मल्लरानी गाउँपालिका क्षेत्र अन्तर्गत झिमरुक खोलाका विभिन्न घाटहरू- बाँस खोला घाट, धुँदी बगर आदि क्षेत्रबाट नदीजन्य पदार्थ ढुङ्गा, गीटी, बालुवाको संकलन तथा उत्खनन् कार्यका लागि ।
प्रभाव पर्न सक्ने क्षेत्र	मल्लरानी गाउँपालिकाको वडा नं. ४ र ५ ।

माथि उल्लिखित प्रस्तावको प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण (Initial Environmental Examination-IEE) प्रतिवेदन तयारी गर्ने क्रममा सो क्षेत्रको जैविक तथा पारिस्थितिकीय प्रणाली, प्राकृतिक तथा भौतिक प्रणाली, सामाजिक तथा आर्थिक प्रणाली र सांस्कृतिक प्रणालीहरू बीच के कस्तो सकारात्मक तथा नकारात्मक प्रभाव पर्दछ भनी यकिन गर्न निम्न स्थान, मिति र समयमा सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रम हुने भएकोले सरोकारवाला सबैमा उपस्थितिका लागि अनुरोध गरिन्छ ।

सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रम

मिति : २०८१/०५/३१	प्रस्तावक
समय : दिनको ११ बजे	मल्लरानी गाउँपालिका
स्थान : मल्लरानी गाउँपालिकाको कार्यालय खलंगा, प्यूठान	गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय, खलंगा, प्यूठान । फोन नं : ९८५७८३८००३ इ मेल : info@mallaranimun.gov.np

प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

CMK

हिमालय टाइम्स राष्ट्रिय दैनिकमा मिति २०८१-०५-२५ को सार्वजनिक सुनुवाईको सुचना

प्यूठान जिल्ला मल्लरानी गाउँपालिका क्षेत्र अन्तर्गत झिमरुक खोलाका विभिन्न घाटहरू — बाँस खोला घाट, धुँदी बगर क्षेत्रबाट दिगो तथा वातावरण मैत्री रुपमा नदीजन्य पदार्थ ढुङ्गा, गिट्टि तथा बालुवा उत्खनन् तथा संकलन कार्य गर्नका लागि तयार पारिएको प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदन

मल्लरानी गाउँपालिका
Mallarani Rural Municipality
४ नं. वडा कार्यालय
Ward No.4 Office

खलंगा, प्यूठान, लुम्बिनी प्रदेश, नेपाल
Khalanga, Pyuthan, Lumbini Province, Nepal

प.सं. २०८१/०८२
च.नं. ४०१

Phone/Fax: 086-420015, 9857838504
Email: mallaranigaupalika4@gmail.com
info@mallaranimun.gov.np
Website: www.mallaranimun.gov.np

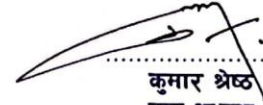

श्री मल्लरानी गाउँपालिका
गाउँकार्यपालिकाका कार्यालय
खलंगा, प्यूठान ।

मिति : २०८१/०६/०८
ने.सं.-११४४ जलागा, ०८ मंगलवार

विषय : सूचना टाँस गरिएको बारेमा ।

उपरोक्त सम्बन्धमा हिमालय टाइम्स राष्ट्रिय दैनिक पत्रिकामा मिति २०८१/०६/०८ मा प्रकाशित मल्लरानी गाउँपालिकाको वडा नं.४ मा पर्ने झिमरुक खोलाको बाँस खोला बगर क्षेत्रबाट दिगो रुपमा ढुँगा, गिट्टी र बालुवा उत्खनन् तथा संकलनका लागि प्रारम्भिक वातावरणिय परीक्षण [Initial Environmental Examination-IEE] अध्ययन सम्बन्धी सूचना मिति २०८१/०६/०८ मा यस कार्यालयको सूचना पाटीमा टाँस गरिएको व्यहोरा जानकारीको लागि अनुरोध छ ।

कुमार श्रेष्ठ
वडा अध्यक्ष

"कृषी, वन, पर्यटन र पूर्वाधार: सामाजिक विकास र सुशासन समृद्ध मल्लरानीको आधार"

प्यूठान जिल्ला मल्लरानी गाउँपालिका क्षेत्र अन्तर्गत झिमरुक खोलाका विभिन्न घाटहरू — बाँस खोला घाट, धुँदी बगर क्षेत्रबाट दिगो तथा वातावरण मैत्री रुपमा नदीजन्य पदार्थ ढुङ्गा, गिट्टि तथा बालुवा उत्खनन् तथा संकलन कार्य गर्नका लागि तयार पारिएको प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदन

मल्लरानी गाउँपालिका
Mallarani Rural Municipality
५ नं वडा कार्यालय
Ward No. 5 Office

कुमिकोट, प्यूठान, लुम्बिनी प्रदेश, नेपाल
Kumikot, Pyuthan, Lumbini Province, Nepal

प.सं. २०८११०८२

च.नं. १७७

Phone/Fax: 9857838505
Email: mallaranimun.gov.np@gmail.com
info@mallaranimun.gov.np
Website: www.mallaranimun.gov.np

मिति २०८१/०६/०८

श्री मल्लरानी गाउँपालिका
गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय
खलङ्गा, प्यूठान ।

विषय: सूचना टाँस गरिएको बारेमा ।

उपरोक्त सम्बन्धमा हिमालय टाइम्स राष्ट्रिय दैनिक पत्रिकामा मिति २०८१/०६/०८ मा प्रकाशित मल्लरानी गाउँपालिकाको वडा नं ५ मा पर्ने झिमरुक खोलाको धुँदी बगर क्षेत्रबाट दिगो रुपमा ढुगाँ, गिट्टी र बालुवा उत्खनन् तथा सडकलन लागि प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण (Initial Environmental Examination-IEE) अध्ययन सम्बन्धी सूचना मिति २०८१/०६/०८ मा यस कार्यालयको सूचना पाटीमा टाँस गरिएको व्यहोरा जानकारीको लागि अनुरोध छ ।

मोपाल
२०८१/०६/०८
वडा अध्यक्ष
मोपाल बहादुर थापा
वडा अध्यक्ष

प्युठान जिल्ला मल्लरानी गाउँपालिका क्षेत्र अन्तर्गत झिमरूक खोलाका विभिन्न घाटहरू — बाँस खोला घाट, धुँदी बगर क्षेत्रबाट दिगो तथा वातावरण मैत्री रूपमा नदीजन्य पदार्थ ढुङ्गा, गिट्टि तथा बालुवा उत्खनन् तथा संकलन कार्य गर्नका लागि तयार पारिएको प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदन

अनुसुची ४ : प्राप्त राय-सुझाव

प्यूठान जिल्ला मल्लरानी गाउँपालिका क्षेत्र अन्तर्गत झिमरुक खोलाका विभिन्न घाटहरू — बाँस खोला घाट, धुँदी बगर क्षेत्रबाट दिगो तथा वातावरण मैत्री रुपमा नदीजन्य पदार्थ ढुङ्गा, गिट्टि तथा बालुवा उत्खनन् तथा संकलन कार्य गर्नका लागि तयार पारिएको प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदन

मल्लरानी गाउँपालिका
Mallarani Rural Municipality
५ नं वडा कार्यालय
Ward No. 5 Office

कुमिकोट, प्यूठान, लुम्बिनी प्रदेश, नेपाल

Kumikot, Pyuthan, Lumbini Province, Nepal

Phone/Fax: 9857838505
Email: mallaraniGaupalika5@gmail.com
info@mallaranimun.gov.np
Website: www.mallaranimun.gov.np

प.सं. २०८११०८२

च.नं. १९९

मिति २०८१/०६/१४

श्री मल्लरानी गाउँपालिका
गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय
खलङ्गा, प्यूठान ।

विषय: सिफारिस गरिएको बारे ।

प्रस्तुत विषयमा मिति २०८१/०६/०८ मा हिमालय टाइम्स राष्ट्रिय दैनिक पत्रिकामा प्रकाशित प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण (Initial Environmental Examination-IEE) अध्ययन सम्बन्धी सार्वजनिक सूचना यस कार्यालयको सूचना पाटीमा टाँस गरिएको कुरा अवगत नै छ । यस मल्लरानी गाउँपालिका वडा नं ५ मा पर्ने झिमरुक खोलाको धुँदी बगर क्षेत्रबाट दिगो रुपमा ढुगां, गिट्टी र बालुवा सङ्कलन तथा उत्खनन् गर्दा भौतिक वातावरण, जैविक वातावरण, रासायनिक वातावरण, साँस्कृतिक वातावरण, आर्थिक वातावरण तथा सामाजिक वातावरण बारे अध्ययन गरी यिनका अन्तरसम्बन्धित प्रणालीहरू र अवयवहरूको अन्तरक्रिया तथा अन्तरसम्बन्धमा पर्न जाने सकारात्मक प्रभावहरूको बढोत्तरीकरण तथा नकारात्मक प्रभावहरूको न्यूनिकरण गरी सङ्कलन तथा उत्खनन् कार्य गर्न यस सिफारिसका साथ अनुरोध गर्दछु ।

वडा अध्यक्ष

गोपाल बहादुर थापा
वडा अध्यक्ष

प्यूठान जिल्ला मल्लरानी गाउँपालिका क्षेत्र अन्तर्गत झिमरुक खोलाका विभिन्न घाटहरू — बाँस खोला घाट, धुँदी बगर क्षेत्रबाट दिगो तथा वातावरण मैत्री रुपमा नदीजन्य पदार्थ ढुङ्गा, गिट्टि तथा बालुवा उत्खनन् तथा संकलन कार्य गर्नका लागि तयार पारिएको प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदन

मल्लरानी गाउँपालिका
Mallarani Rural Municipality
४ नं. वडा कार्यालय
Ward No.4 Office

खलंगा, प्यूठान, लुम्बिनी प्रदेश, नेपाल
Khalanga, Pyuthan, Lumbini Province, Nepal

Phone/Fax: 086-420015, 9857838504
Email: mallarani@gmail.com
info@mallaranimun.gov.np
Website: www.mallaranimun.gov.np

प.सं. २०८१/०८२
च.नं. ४०९

श्री मल्लरानी गाउँपालिका
गाउँकार्यपालिकाका कार्यालय
खलंगा, प्यूठान ।

मिति : २०८१/०६/१३
ने.सं.-११४४ जलागा,१२ आइतवार

विषय : सिफारिस सम्बन्धमा ।

प्रस्तुत विषयमा मिति २०८१/०६/०८ मा हिमालय टाइम्स, राष्ट्रिय दैनिक पत्रिकामा प्रकाशित प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण [Initial Environmental Examination-IEE] अध्ययन सम्बन्धी सार्वजनिक सूचना यस कार्यालयको सूचना पाटीमा टाँस गरिएको कुरा अवगत नै छ । यस मल्लरानी गाउँपालिका वडा नं.४ मा पर्ने झिमरुक खोलाको बाँस खोला बगर क्षेत्रबाट दिगो रुपमा ढुङ्गा, गिट्टी र बालुवा संकलन तथा उत्खनन् गर्दा भौतिक वातावरण, जैविक वातावरण, रासायनिक वातावरण, सांस्कृतिक वातावरण, आर्थिक वातावरण तथा सामाजिक वातावरण बारे अध्ययन गरी यिनका अन्तरसम्बन्धित प्रणालीहरू र अवयवहरूको अन्तरक्रिया तथा अन्तरसम्बन्धिमा पर्न जाने सकारात्मक प्रभावहरूको बढोत्तरीकरण तथा नकारात्मक प्रभावहरूको न्यूनिकरण गरी संकलन तथा उत्खनन् कार्य गर्नका लागि सिफारिस साथ अनुरोध गरिन्छ ।

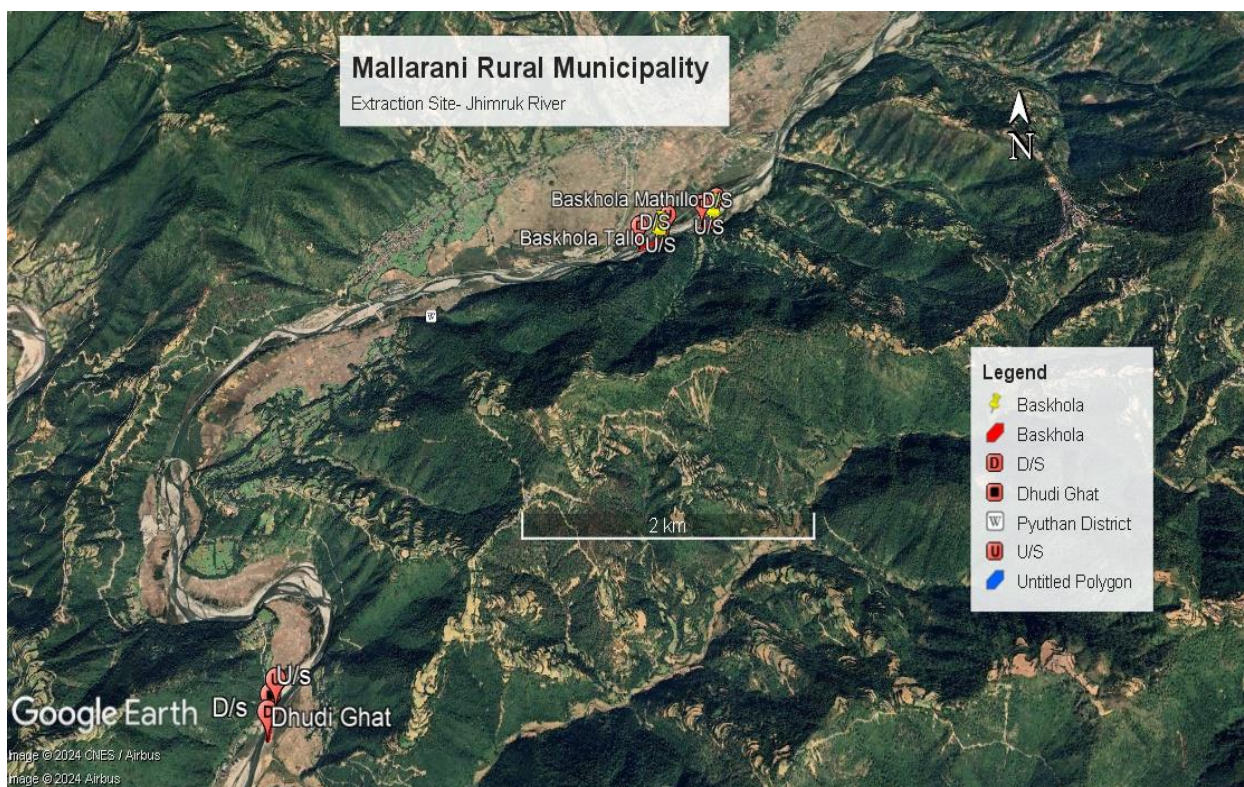
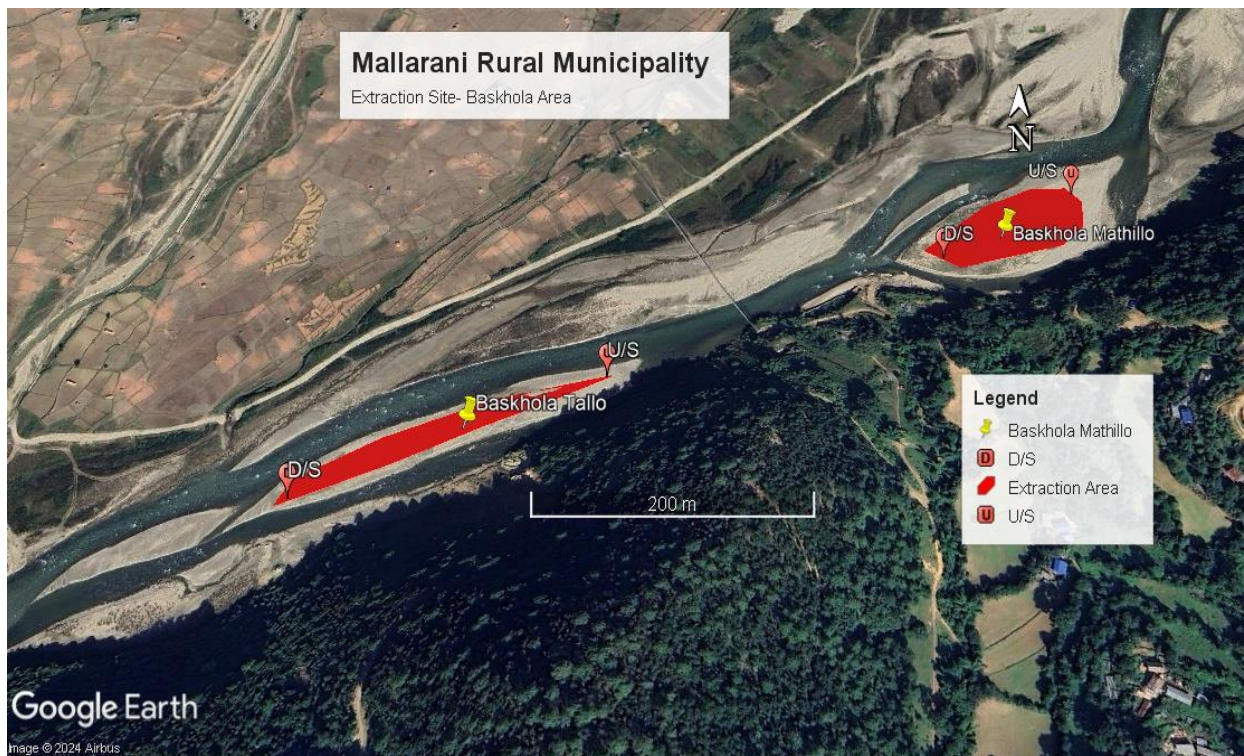

कुमार श्रेष्ठ
वडा अध्यक्ष

"कृषि, वन, पर्यटन र पूर्वाधार: सामाजिक विकास र सुरासन समृद्ध मल्लरानीको आधार"

प्यूठान जिल्ला मल्लरानी गाउँपालिका क्षेत्र अन्तर्गत झिमरूक खोलाका विभिन्न घाटहरू — बाँस खोला घाट, धुँदी बगर क्षेत्रबाट दिगो तथा वातावरण मैत्री रूपमा नदीजन्य पदार्थ ढुङ्गा, गिट्टि तथा बालुवा उत्खनन् तथा संकलन कार्य गर्नका लागि तयार पारिएको प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदन

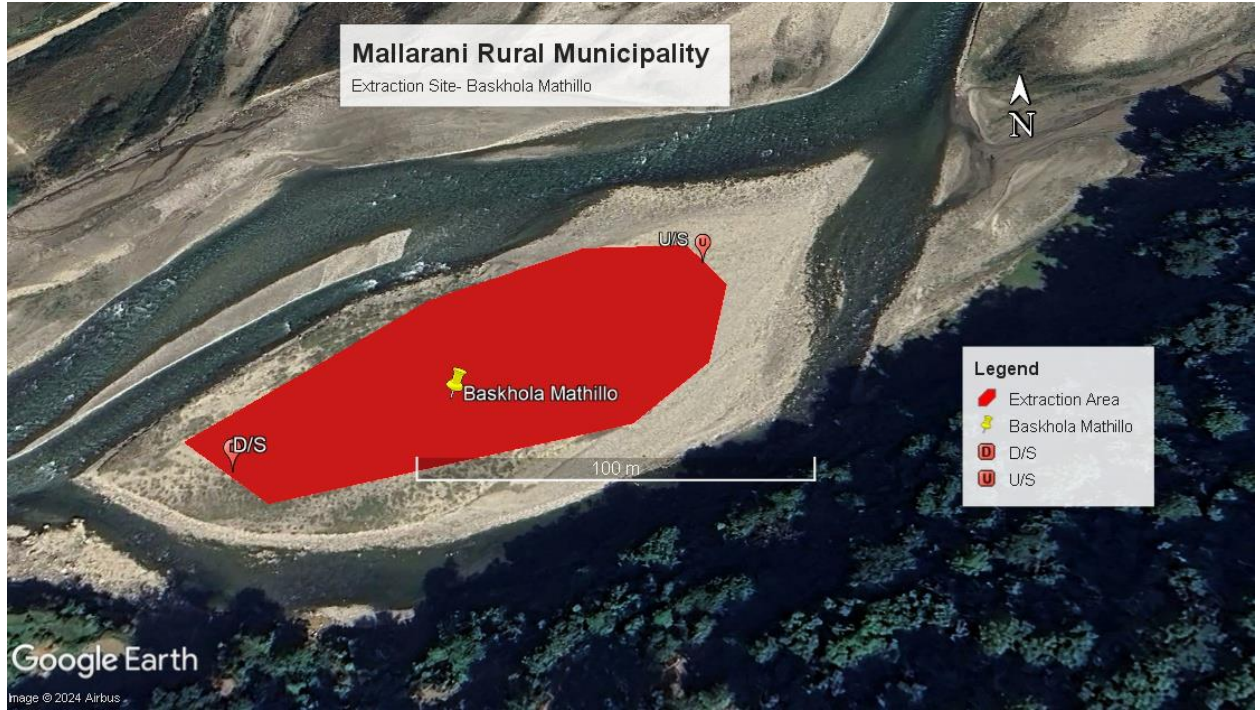
अनुसुची ५ : प्रस्तावित योजना क्षेत्रको नक्साङ्कनहरू

प्युठान जिल्ला मल्लरानी गाउँपालिका क्षेत्र अन्तर्गत झिमरुक खोलाका विभिन्न घाटहरू — बाँस खोला घाट, धुँदी बगर क्षेत्रबाट दिगो तथा वातावरण मैत्री रुपमा नदीजन्य पदार्थ ढुङ्गा, गिट्टि तथा बालुवा उत्खनन् तथा संकलन कार्य गर्नका लागि तयार पारिएको प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदन

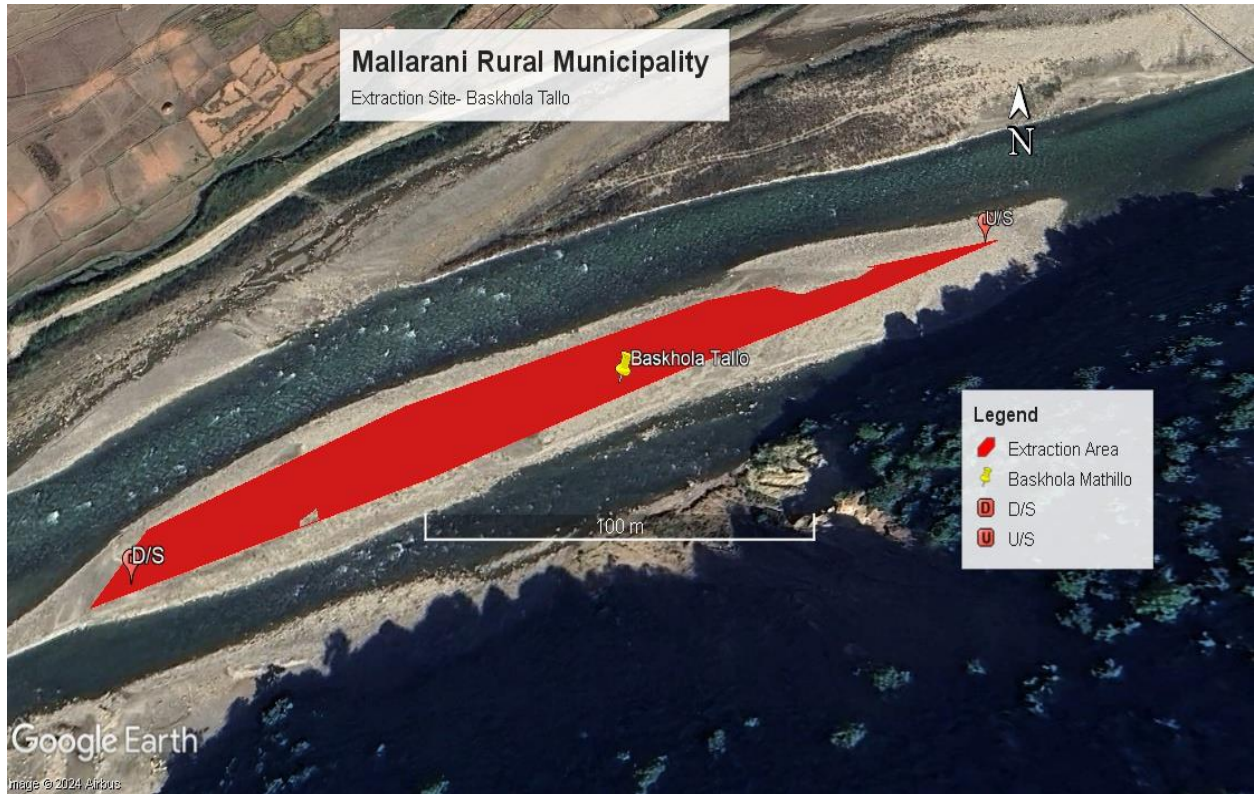

उत्खनन् क्षेत्र झिमरुक खोला मल्लरानी गाउँपालिका

प्यूठान जिल्ला मल्लरानी गाउँपालिका क्षेत्र अन्तर्गत झिमरूक खोलाका विभिन्न घाटहरू — बाँस खोला घाट, धुँदी वगर क्षेत्रबाट दिगो तथा वातावरण मैत्री रूपमा नदीजन्य पदार्थ ढुङ्गा, गिट्टि तथा बालुवा उत्खनन् तथा संकलन कार्य गर्नका लागि तयार पारिएको प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदन

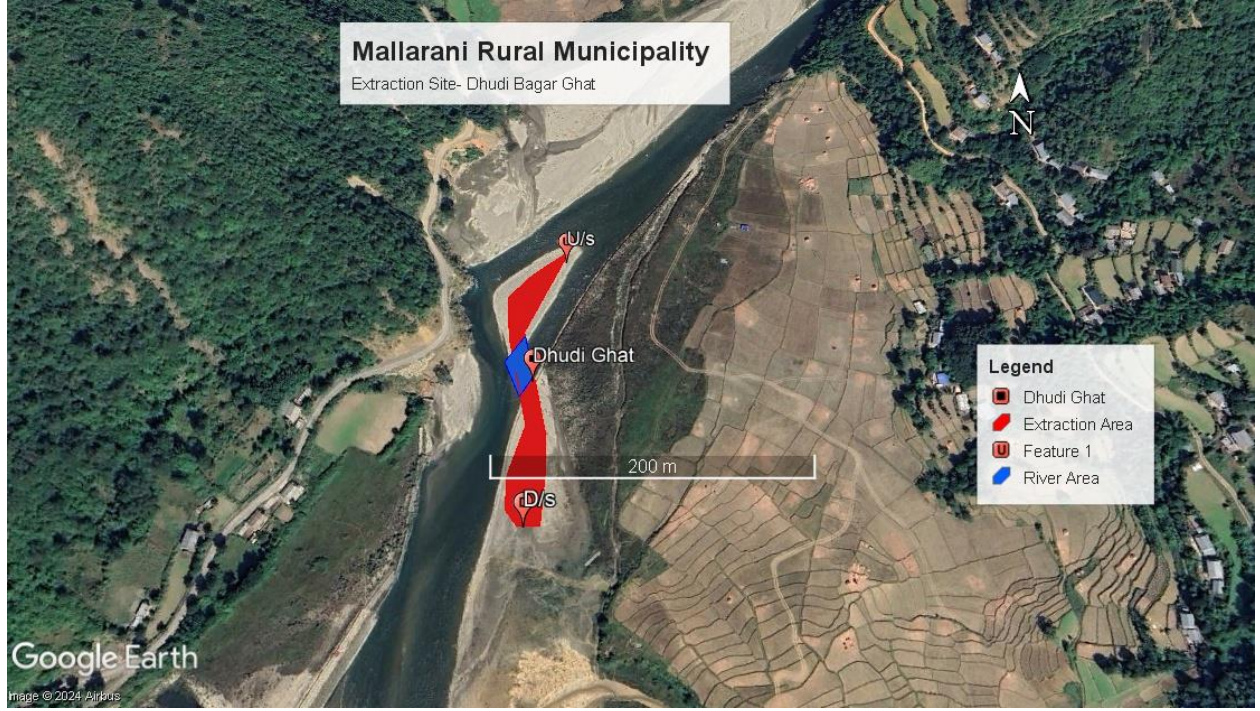

उत्खनन् क्षेत्र बास खोला वगर माथिल्लो

उत्खनन् क्षेत्र बास खोला वगर तल्लो

प्यूठान जिल्ला मल्लरानी गाउँपालिका क्षेत्र अन्तर्गत झिमरूक खोलाका विभिन्न घाटहरू — बाँस खोला घाट, धुँदी बगर क्षेत्रबाट दिगो तथा वातावरण मैत्री रूपमा नदीजन्य पदार्थ ढुङ्गा, गिट्टि तथा बालुवा उत्खनन् तथा संकलन कार्य गर्नका लागि तयार पारिएको प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदन

उत्खनन् क्षेत्र धुदि बगर

प्यूठान जिल्ला मल्लरानी गाउँपालिका क्षेत्र अन्तर्गत झिमरूक खोलाका विभिन्न घाटहरू — बाँस खोला घाट, धुँदी बगर क्षेत्रबाट दिगो तथा वातावरण मैत्री रूपमा नदीजन्य पदार्थ ढुङ्गा, गिट्टि तथा बालुवा उत्खनन् तथा संकलन कार्य गर्नका लागि तयार पारिएको प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदन

अनुसुची ६ : सार्वजनिक सुनवाई कार्यक्रमको माइन्सुट

प्युठान जिल्ला मल्लरानी गाउँपालिका क्षेत्र अन्तर्गत झिमरूक खोलाका विभिन्न घाटहरू — बाँस खोला घाट, धुँदी बगर क्षेत्रबाट दिगो तथा वातावरण मैत्री रुपमा नदीजन्य पदार्थ ढुङ्गा, गिट्टि तथा बालुवा उत्खनन् तथा संकलन कार्य गर्नका लागि तयार पारिएको प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदन

आज मिति २०८१।। गते मल्लरानी गा.पा. अहम्मा श्री. कृष्ण बहादुर खड्का पसुडे, अहम्मा गा.पा. मिति पर्ने सिमरूक खोलाका विभिन्न घाटहरू - धुँदी र काँवरकोला क्षेत्रबाट नदिजन्य पदार्थ ढुङ्गा, गिट्टि र बालुका सङ्कलन। उत्खननको लागि तयार गरिएको प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण (IEE) को प्रतिवेदनको सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रम तयारिको उपस्थित वा स्तूपमा गरियो।

उपस्थिति

श्री. कृष्ण बहादुर खड्का	गा.पा. - अहम्मा, मल्लरानी गा.पा.
श्री. रमेश कुमार श्रेष्ठ	गा.पा. - अहम्मा, " "
श्री. गणेश बहादुर खड्का	प्रमुख प्रशासकिय अधिकारी " "
श्री. लोमराज पौडेल	वडा अहम्मा - ३ " "
श्री. कृष्ण श्रेष्ठ	वडा अहम्मा - ४ " "
श्री. लोचन बहादुर पाण्डे	वडा अहम्मा - १ " "
श्री. जौपाल बहादुर पाण्डे	वडा अहम्मा - ५ " "
श्री. चिन्ता बहादुर राई	वडा अहम्मा - ९ " "
श्री. गिर बहादुर खड्का	पु.सं.का.
श्री. कमान सिंह के.सी.	के.डा.
श्री. वासुदेव शर्मा	पु.सं. निवेदक
श्री. अनिल आचार्य	अ. ईका
श्री. मोती आचार्य	कृषि विद्यालय प्रमुख
श्री. जितेंद्र शर्मा	इन्जिनियर
श्री. उमेश शर्मा	वातावरण विद्वान
श्री. वीर बहादुर	मु.सं. विद्वान
श्री. आशा आचार्य	इन्जिनियर
श्री. आशिष शर्मा	निवेदक / माहुर सिमरूक खोला
श्री. अजिता शर्मा	पु.सं.का.

प्रस्ताव तथा निर्णय :-

- प्रस्ताव नं १ :- सार्वजनिक सुनुवाई सिनारमा
- प्रस्ताव नं २ :- विपद व्यवस्थापन सार्वजनिक सेवा गर्ने क्षमता

प्यूठान जिल्ला मल्लरानी गाउँपालिका क्षेत्र अन्तर्गत झिमरूक खोलाका विभिन्न घाटहरू — बाँस खोला घाट, धुँदी बगर क्षेत्रबाट दिगो तथा वातावरण मैत्री रुपमा नदीजन्य पदार्थ ढुङ्गा, गिट्टि तथा बालुवा उत्खनन् तथा संकलन कार्य गर्नका लागि तयार पारिएको प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदन

निर्णय

निर्णय नं १ :- प्रस्ताव नं १ मा हलफ्ल गर्दा मल्लरानी माथि मा पर्ने छिमेक स्थितको छुट्टै काठ र कासकोला दोस्रो नदिजस्तै उदाह संकलन तथा उल्लेख गर्दा प्रायः वातावरणीय जोडामा प्रतिवेदन तैयारै रूपमा गिट्टानु पर्ने र वातावरणीय जोडामा हुन सक्ने नदीको नदीसम्म उपचारका गर्ने गरी सावधानीपूर्वक सुनुवाई सम्पन्न गरियो।

निर्णय :- प्रस्ताव नं १ मापी हलफ्ल गर्दा प्रायः वातावरणीय जोडामा प्रतिवेदन जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिले पुरा गरी अनुमती लिमा मात्र आदि वरिष्ठ निम्न गरीयो।

(Signature)
Jim Kang

प्यूठान जिल्ला मल्लरानी गाउँपालिका क्षेत्र अन्तर्गत झिमरूक खोलाका विभिन्न घाटहरू — बाँस खोला घाट, धुँदी बगर क्षेत्रबाट दिगो तथा वातावरण मैत्री रूपमा नदीजन्य पदार्थ ढुङ्गा, गिट्टि तथा बालुवा उत्खनन् तथा संकलन कार्य गर्नका लागि तयार पारिएको प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदन

अनुसूची ७ : सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रमको तस्वीरहरू

प्यूठान जिल्ला मल्लरानी गाउँपालिका क्षेत्र अन्तर्गत झिमरूक खोलाका विभिन्न घाटहरू — बाँस खोला घाट, धुँदी बगर क्षेत्रबाट दिगो तथा वातावरण मैत्री रुपमा नदीजन्य पदार्थ ढुङ्गा, गिट्टि तथा बालुवा उत्खनन् तथा संकलन कार्य गर्नका लागि तयार पारिएको प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदन

प्यूठान जिल्ला मल्लरानी गाउँपालिका क्षेत्र अन्तर्गत झिमरूक खोलाका विभिन्न घाटहरू — बाँस खोला घाट, धुँदी बगर क्षेत्रबाट दिगो तथा वातावरण मैत्री रुपमा नदीजन्य पदार्थ ढुङ्गा, गिट्टि तथा बालुवा उत्खनन् तथा संकलन कार्य गर्नका लागि तयार पारिएको प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदन

प्यूठान जिल्ला मल्लरानी गाउँपालिका क्षेत्र अन्तर्गत झिमरूक खोलाका विभिन्न घाटहरू — बाँस खोला घाट, धुँदी बगर क्षेत्रबाट दिगो तथा वातावरण मैत्री रूपमा नदीजन्य पदार्थ ढुङ्गा, गिट्टि तथा बालुवा उत्खनन् तथा संकलन कार्य गर्नका लागि तयार पारिएको प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदन

अनुसूची ८ : फिल्ड अवलोकनका तस्विरहरू

प्युठान जिल्ला मल्लरानी गाउँपालिका क्षेत्र अन्तर्गत झिमरूक खोलाका विभिन्न घाटहरू — बाँस खोला घाट, धुँदी बगर क्षेत्रबाट दिगो तथा वातावरण मैत्री रुपमा नदीजन्य पदार्थ ढुङ्गा, गिट्टि तथा बालुवा उत्खनन् तथा संकलन कार्य गर्नका लागि तयार पारिएको प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदन

प्यूठान जिल्ला मल्लरानी गाउँपालिका क्षेत्र अन्तर्गत झिमरूक खोलाका विभिन्न घाटहरू — बाँस खोला घाट, धुँदी बगर क्षेत्रबाट दिगो तथा वातावरण मैत्री रूपमा नदीजन्य पदार्थ ढुङ्गा, गिट्टि तथा बालुवा उत्खनन् तथा संकलन कार्य गर्नका लागि तयार पारिएको प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदन

प्यूठान जिल्ला मल्लरानी गाउँपालिका क्षेत्र अन्तर्गत झिमरूक खोलाका विभिन्न घाटहरू — बाँस खोला घाट, धुँदी बगर क्षेत्रबाट दिगो तथा वातावरण मैत्री रुपमा नदीजन्य पदार्थ ढुङ्गा, गिट्टि तथा बालुवा उत्खनन् तथा संकलन कार्य गर्नका लागि तयार पारिएको प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदन

प्यूठान जिल्ला मल्लरानी गाउँपालिका क्षेत्र अन्तर्गत झिमरूक खोलाका विभिन्न घाटहरू — बाँस खोला घाट, धुँदी बगर क्षेत्रबाट दिगो तथा वातावरण मैत्री रूपमा नदीजन्य पदार्थ ढुङ्गा, गिट्टि तथा बालुवा उत्खनन् तथा संकलन कार्य गर्नका लागि तयार पारिएको प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदन

प्युठान जिल्ला मल्लरानी गाउँपालिका क्षेत्र अन्तर्गत झिमरूक खोलाका विभिन्न घाटहरू — बाँस खोला घाट, धुँदी बगर क्षेत्रबाट दिगो तथा वातावरण मैत्री रूपमा नदीजन्य पदार्थ ढुङ्गा, गिट्टि तथा बालुवा उत्खनन् तथा संकलन कार्य गर्नका लागि तयार पारिएको प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदन

अनुसुची ९ : स्वघोषणा

प्यूठान जिल्ला मल्लरानी गाउँपालिका क्षेत्र अन्तर्गत झिमरूक खोलाका विभिन्न घाटहरू — बाँस खोला घाट, धुँदी बगर क्षेत्रबाट दिगो तथा वातावरण मैत्री रुपमा नदीजन्य पदार्थ ढुङ्गा, गिट्टि तथा बालुवा उत्खनन् तथा संकलन कार्य गर्नका लागि तयार पारिएको प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदन

स्व घोषणा पत्र:

प्यूठान जिल्लाको मल्लरानी गाउँपालिका क्षेत्रमा पर्ने झिमरूक खोलाको विभिन्न घाटहरू — बाँस खोला घाट, धुँदी बगर क्षेत्रबाट ढुंगा, गिट्टि, बालुवा आदि नदीजन्य पदार्थ संकलन तथा उत्खनन् कार्यको लागि गरिने प्रारम्भिक वा/तावरण परीक्षणकार्य गर्नका लागि प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षणको सम्पूर्ण चरणमा हामि निम्न बमोजिमका अध्ययन टोली सदस्य रहि यो प्रतिवेदन तयार गरिएको साँचो हो । परीक्षणका सिलसिलामा हामिहरूले सडकलन गरेको प्राथमिक सूचना तथा तथ्याङ्क वास्तविक हुन र सडकलन गरेका माध्यमिक सूचना र तथ्याङ्कहरूका सर्जकलाई कृतज्ञता ज्ञापन गर्दछौ । यस प्रतिवेदनमा कुनै झुठा ठहरिय कानुन बमोजिम कसुर भोग्न तयार रहेको स्व घोषणा गर्दछौ ।

बिषेशज्ञहरू	बिषेशज्ञ हरूको नाम	योग्यता	हस्ताक्षर
वातावरण विज्ञ /टोली प्रमुख	अनिल भण्डारी	एम.एस.सि वातावरण बिज्ञान	
इन्जिनियर /टोली सदस्य	आभाष आचार्य	इन्जिनियर	
भूगर्भ शास्त्रि /टोली सदस्य	रविन ढकाल	एम.एस.सि भु-विज्ञान	
समाज अर्थशास्त्रि/टोली सदस्य	डा. अर्जुन कुमार थापा	एम.ए. समाजशास्त्र	
हाइड्रोलोजी	शिव प्रसाद भुषाल	एम.एस.सि	

मास्टर मिडिया एण्ड सप्लायर्स प्रा.लि. तारेश्वर, काठमाण्डौ, नेपाल फोन : ९८६३५९२६५४ Email : mmediasupply@gmail.com	छाप र दस्तखत
---	--------------

प्यूठान जिल्ला मल्लरानी गाउँपालिका क्षेत्र अन्तर्गत झिमरूक खोलाका विभिन्न घाटहरू — बाँस खोला घाट, धुँदी बगर क्षेत्रबाट दिगो तथा वातावरण मैत्री रूपमा नदीजन्य पदार्थ ढुङ्गा, गिट्टि तथा बालुवा उत्खनन् तथा संकलन कार्य गर्नका लागि तयार पारिएको प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदन

अनुसुची १० : प्रस्ताव कार्यान्वयनको लागि प्राप्त राय सुझाव

प्रस्ताव कार्यान्वयनको लागि प्राप्त राय सुझाव

प्रारम्भिक वातावरणीय अध्ययनको शिलसिलामा सरोकारवालाहरू बाट प्राप्त राय सुझावहरू र तिनको सम्बोधन निम्नानुसार छ ।

तालिका : राय सुझाव सिफारिस/ पठाउने कार्यालयहरू :

क्र.स.	राय सुझाव/सिफारिस पठाउने कार्यालय/सरोकारवाला	कैफियत
१.	मल्लरानी गाउँपालिका वडा नं. ४	
२.	मल्लरानी गाउँपालिका वडा नं. ५	